

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 132

בתי מדרשות

כילו מדרשים קטנים מכתבי יד ישנים

בית ראשון

בו ארבעה חדרים

- (א) סדר רבה דבראשית דר' ישמעאל כה"ג,
- (ב) מדרש מעמי חסירות ויתרות,
- (ג) שני קונטרסים מן מדרש ואולי ממדרש ילמדנו,
- (ד) מדרש יתברך וכו'.

ונלום צאור על "סדר רבה דבראשית" נחת הרצ הגאון הגדול החוקר והמקובל המפורסם וז"ל מהזר ס' חקד לאברהם.

כל חלה חקפתי וערכתי וסדרתי אותם וכתבתי יד יקנים
עם הערות תקונים וליונים צפולי הספר

וגם **מבוא** צראסם

אשר ישא ונדברותיו על דבר הכונת ויקרת המדרשים האלה
והולאתים לאור עולם בעזה"י. אנכי הלעיר

שלמה אהרן ווערטהיימער

בעה"ק ירושלם תוצצ"א.

כדפס פעה"ק צגנת תרנ"ג לפ"ק. צהולאות המו"ל והנעיר כ"י.

כדפוס ר' משה ליליענמהאל הי"ו,

נחירו אחד פלורין וחצי או שלשה פראנק. צאפט - אנווייזונג

Zu beziehen von Rabbi, S. WERTHEIMER, Jerusalem

Nachdruck verboten

כבוד ה' ונמקומו. ונזה תראה כי ללא חמת הוא הוספת המגיה צקדר
 רב עומס (דף י"ח) שהוקיף צכני חלי רבוע [וכת ה' אומרת ק"ק וכו']
 שהרי גם לפניו צברייתא הכ"ל אינו. ונראה שגם הכתוב צלד ד' צקדר
 רע"ג וכת ה' אומרת קדוש הוא ט"ס שהכפיל שני פעמים וכת ה' אומרת
 קדוש. וזה גרס להמגיה שתיקן שם "קדוש קדוש" וכנראה סוּך על זה
 להגיה כן גם צד"ח שם. וצנפול היקוד יפול הצבין הצבוי עליו זהשערה:
 גם הראצ"ד קרא צטס הצרייתא הזאת וכתב צפ דוסו לקסר ילירה
 פרק ה' ומשכה י"ג "וצנעשה צראשית רבה אונרו שג' אותיות הקדש הם
 ונמוים להכינע המרכבות צתנועות שם הנפורש עיין שם". אך דבר זה
 לא נמלא לפניו:

רצונו אלעזר ונגרמוזא (צעל הרוקח) צפירושו לקסר ילירה
 צתחלהו כתב "ואונרינן צנועשה צראשית דמרכבה צאלו שש אותיות
 צרא הקצ"ה שונים וארץ וקל"ו עולמים כמנין עולמים העה"צ צרא ציו"ד
 והעה"ז צה"ח". וכל דבריו אלו נמלאים צהצרייתא שלפניו. וי"ש צאלו
 ו' אותיות הוא צקי" ה'. וי"ש קל"ו עולמים הוא צקי" ז' אך שם כתוב
 קל"ו אלפים עולמים. וי"ש העה"צ צרא ציו"ד והעה"ז צה"ח הוא צקי"
 צ'; גם צקפרו יין הרקח כתב ששים המה נלכות אלו ס' נוסכחות.
 ושמונים פלגשים אלו פ' מירקות. ועלמות אין נוסר אלו צרייתות
 דנועשה צראש"י ונועשה מרכבה (ועי' צהקד' מוהר"א לנו' אגדת צראש"י):
 הרמז"ן צקי" תורת האדם צטער הגמול (דף ל"ג דפוס וינעליא)
 כתב "ושנו צברייתא דארכו של עולם צנוקם הזה שצב נוקימות זה לנועם
 מזה והן גיהנם ושערו [ל"ל ושערי] ללמות שערי מות טיע היון צור
 שסת אצדון שאול ולנועם ונכולן ארקא ונלאכי חבלה ונעמידין רשעים
 צארקא תחת נהר של אש שהוא יולא ונתחת כקא הכבוד שני הנה קערת
 ה' חנה יולאה [ל"ל ילאה] וגו'. והיורד לארקא שוב אינו עולה והם
 כדוכין לדורי דורות. ושם שנינו רשעים שצהם ונלאכי חבלה ונמוים
 עליהם ונדור העליון שאול תחתית עונקו שלש מלות שנה וכן כל נדור
 ונדור האש של תחתית חזק על אחד ושלשים [ל"ל ושלשים] ושל אצדון
 שלמעלה ונונו וכן כל נדור ונדור צשל ונעלה ונונו זהו הענין השפוי
 צברייתא עכ"ל. והנה כל מה שהציא הרמז"ן ז"ל מהצרייתא הזאת
 הוא כתוב לפנינו פה צברייתא דארכו של עולם הנחמלת כן צקי" י"ז.
 וי"ש שיש ז' נוקימות זה לנועם מזה וכו' הוא צקי" כ"ח רק ששם חושב
 אותם ולנועם לנעלה והרמז"ן ששם ולמעלה לנועם. וי"ש ונלאכי
 חבלה ונעמידין רשעים צארקא תחת נהר של אש שהוא יולא ונתחת כקא
 הכבוד שני וכו' הוא כתוב אות צאות צקוף קי" כ"ח רק תיבות "והם
 כדוכין לדורי דורות" אין שם. וי"ש ושם שנינו רשעים שצהם ונלאכי

חזלה ומונים עליהם. כתוצא שם לז שורה ה'. וניש שאל תחית
עווקו שי וואות שנה וכן כל ודור הוא צריש קי כ"ח. וניש האש של
תחית חזק על אי ושלטים ושל אצדון שלמעלה ומונו וכן כל ודור וכו'
הוא שם סוף לז ע"ז. ונצואר איפוא שניש הוא דצרי הרנצין ולי
אחד מששים:

וצראותי שהרנצין קרא לה «צרייתא דארבו של עולם» אונתי כי
נראה שהצרייתא הזאת «נעשה צראשית» נחלקה לשנים. החלק הראשון
ומונה נקראה צס צרייתא ונעשה צראשית והחלק השני — וון ארכו
של עולם וליך — נקרא צרייתא דארבו של עולם. או אולי היא צרייתא
נפרדת שהכניקה בתוך צרייתא ונעשה צראשית. וכונו כן הכניקה
צוודרש כוכן:

והנחצרי האחרוני השתמש הרבה בצרייתא הזאת אחד הנויחד
והכנוי המוקצלי שבאש"ק הוא הרב הגאון הגדול החוקר ומוקצל ויה"ר
אברהם אזולאי ז"ל אצי אצי זקן הרב חיד"א ז"ל. בפרו «חסד לאברהם»
צוועיין שני נהר צי צראשו. כתב כפי ויה שפירשו ז"ל צוועשה צראשית
אורך העולם ונהלך ת"ק שנה וכו'. והוא לפנינו ריש קי י"ז. שם צנהר
גי כתב ועד"ז אונרו רז"ל כל העולם עונד על ספיריו [ליל ספיר] אי
של לויטן והלויטן שוכן תוך הוים התחונים וכו'. הוא לפנינו שם.
צנהר די כתב שהרי ספרו צהצרייתא של ונעשה צראשית קיש צה ז'
וודרין צכל ודור ונדור ונהלך גי וואות שנה וכו'. הוא לפנינו צקי כ"ח.
עוד כתב שם. אונס צצרייתא דנעשה צראשית חולקים קלת ואומרים
צזה סקדר ארץ אדונה וכו' וצצרייתא הכ"ל לא הזכר דודין וצבי אדם
אלא צששית לחור וז"ל ש"ה ויני צריות יש צתצל וכו'. הוא צקי ל"צ.
צעין ונשפט נהר ז' כתב גרסינ צצרייתא דנעשה צראשית וז"ל לנעלה
וון יצשה תהום וכו' הוא צקי כ"ו כ"ז כ"ח. צנהר חי כתב גרסינ התם
ואש של גיהנס חזק הוא אי ונששים וון האש וכו'. הוא צקי כ"ח.
צנהר עי כתב גרסינ התם ז' גיהנס צרא הקצ"ה וכל גיהנס וגיהנס יש
צו וודרין וכו' הוא צקי כ"ע. וצראותי כי הרב הכ"ל העניק עיונו
צהצרייתא הזאת וערח לצארה צעיון ושום שכל לכן הצאתי דצרי
השייכים לצאור הצרייתא הזאת אל תוך הספר צצמו «חסד לאברהם» (*):
צאולר הספרים אות וי קי 1818 כתב ונעשה צראשית ונעשה
ונרצה כ"י צוואקטיאן ונסנת ה"א כ"ה. ונסתפק שם צענינו ונשהו.

(* ובעיר את הקורא כי ישם עינו גם צעבר הגנוול אשר צקי חורת
האדם להרנצין ז"ל כי הוא העניק שאלות וחקירות צענין בגיהנס צמוצא צפנים
והקיר את כל הספיקות הנפלים צו:

ואני חפתי ואלד להשיג העתקה הנונה או עכ"פ ידיעה צרורה והכתיב
הסוף ולא עלתה צדי. ואולי יוללה ציד מי להשיגו נוסס ולהשוותו עם
הכ"י שלי לדבר גדול יחסך ונראה רצה יעשה:

(ב) בטעם שם הספר הזה.

וכל מה שהצאתי תראה כי אף שכולם קראו להצרייתא הזאת
צסס "נועשה צראשית" עכ"ז גלות לה גם שמות אחרים. הראצ"ד קרא
אותה צסס נועשה צראשית רצה. הר"א ווגרנויזא "נועשה צראשית
דמרכזה" ומחבר קי חקד לחזרהם "צרייתא דנועשה צראשית" וצכחצ
יד שלפני תקרא צסס "קדר רצה דצראשית דמרכזה דרי יסועאל כה"ג"
ככתוב צראש הקסר. ולא לומר אחרת לחקור אחר עם כל אי ואחד
ענינו קיצחו וטעמו. והנה טעם קריאת עם "נועשה צראשית" וצואר
צנקל כי תקרא כן לאשר צה וצואר כל עניני צריאת נועשה צראשית.
או על עם התחלתה "לך ה' הגדולה זו נועשה צראשית" (* חבל מה
שייחסו לה עם "נועשה צראשית רצה" או "קדר רצה דצראשית" לא כודע
הטעם. ואולי היה להם ג"כ "נועשה צראשית" צרייתא אחרת הקטנה
נוונה אשר אנחנו לא נדע אותה (ועי' צמוך ס"י ד' סוף אות אי' מה
שאכתוב עוד צזה) לכן קראו לה קדר רצה דצראשית או נועשה צראשית
רצה. ומה שקראוה צסס "נועשה צראשית דמרכזה" הנה לפי מה שנקדרו
הצרייתות הללו צהכתי' שלפני. תחלה צרייתא דנועשה מרכזה (ולקמן
ס"י ה' אצאר ענינו) ואחרים "קדר רצה דצראשית" נראה כי נופני זה
ייחוסה אחרי צרייתא דנועשה מרכזה עבור שהיא קמוכה וקודמת איה.

(* כמו שנקראו ע"ש התחלתם ודרש שו"ט. מדרש חזית. ווי הדשא. ווי
וישע. ווי ויקעו. גם מדרש שמואל נקרא צסי המדק לרש"י (ד' כ"ד ד' קוטטא)
צסס מד' עת לעשות לה'. ע"ש התחלתו צקרא זה. וכן מדרש כונן נקרא כן
רק ע"ש התחלתו צקרא ה' צחכמה יקד ארץ כונן שמים צחכמה. וכן כי צחל"ה"ס
(אך ללא לדק כי עם שנקרא ג"כ "צרייתא דנועשה צראשית" ולא אדע וויי שאז
דצר זה כי צדפוסו הראשון אף רונן וזכר לשם זה) וצצולוי לקט השלם ס"י ע"ו
וכנסו צסס "אגדה ה' צחכמה יקד ארץ כונן שמים צחכמה" עיין עם כי מה שנוציא
צסמו הוא לפנינו צמי כונן שצסי ארצי לצנון צקופו. (והחכם הנו"ל ס' צצולוי
הלקט הכ"ל לא הרגיש צזה צמו"כ. וגם צהקדמותו ליינו צין "מדרש קחס" שנוציא
המחבר (עיי"ש לד' ב'). וצאונת הזכירו צסמו כ"ל) ועיין עוד צצהנו"ד ח"ה לד
ס"ג. גם מדרש השבס נקרא לדעתי כן ע"ש התחלתו שנותחיל צל"ס צסי וארא
צקרא (ח' ע"ז) השבס צצקר והתחיל צ לפני פרעה וגוי. והשערתי זאת יש לה
קמך ומה שזוכרים אותו על ספר שנות כמו ר' יוסף קרא צסי לנחזור צפיוט
זכר תחלת כל נועש ונציאו נופ' ונשפטים. וצלרור המור לר"א קצב פי תרומה
כתב צזאת הפרשה צמי השבס וכף עיי"ש וצמוצול לנ' לקח טוב דף כ"א:

וכראה עוד שייחסו לה שם זה לזמן כל נחלוף אותה בצרייתא ועשה
 בראשית אחרת שהיא הקטנה — כמו שזכרתי תחלה — או לכל נחליפה
 בנדרש בראשית רבה שגם הוא נקרא "צרייתא לבראשית רבה" כמו
 שמוציאה צגס זה בנדרש נקח עוז פי' ונקץ סי' נ"א אות י"ג:

ב) בענין עצם הספר.

הצרייתא היקרה הזאת. לא רשומה שום אחד ונרשומי רשימות
 הספרים עד היום לאמור שהיא נוולתת או נדפסת צגס ספר. וגם
 האולר הספרים העולה בכמותו ואיכותו על כל רשימות הספרי הנדפסות
 עד הנה לא הזכיר שנדפסה צגס ווקוס. כ"א כתב שהיא נוולתת בכתב
 יד כאשר הזכרתי לעיל קוף סימן א'. אך בי בראשית כבר נדפס חלק קטן
 ונונה פעמים רבות אין וקסר. בלדק נוכל לומר על הצרייתא הזאת
 הנאמרת הנורגל (והוא גם באדרא זוהר פי' נשא) הכל תלוי בנזל ואפילו
 ק"ת שצהיכל! נוכל החולאות הרבות והצרייתא הזאת עוד לא זכתה
 להקרא על שמה אך פעם אחת:

הספר אשר זה נדפס חלקו והצרייתא הזאת הוא ספר רזיאל
 הגדול הנדפס בדפוסים טובים פעמים רבות. והוא ספר וקוצץ ונונה
 ספרים (לא כמו שנייחסים אותו לבעל הרוקח ואדבר אודותו ברל"ה
 במואמרי "פתח התיכונים") וקרוצ לקופו נוולתת הצרייתא הזאת. וכבר רמז
 עליה הנודפס והנונה הראשון בהקדמותו להספר הלז וכתב בתוך דבריו
 על תוכן עניני הספר "דף ל"ד ספר נח ובו לפעול פעולות גדולות ובו
 ועשה בראשית ותפלות ושעור קוונה" וכן הוא האמרת כי עיקר סי' רזיאל
 הוא רק נדף ג' (דפוס חנו"ד תק"ח) עד דף ל"ד. ואחריו סי' נח ואחריו
 (צדף ל"ה עמוד א') סי' וועשה בראשית הנתחיל לך ה' הגדולה זה
 וועשה בראשית בראשית בראשית וכו':

וכוונו שם הספר הזה כוסה צונקסה השאון וערפל היתה
 חתולתו. כן היה גם גורל עלם הספר. כי נדפס לראשונה צפי הרזיאל
 (ד' חנו"ד תק"ח) ואחריו בכל הדפוסים בלא קדמים כי לא ידעו זו וזה
 לפנים וזה לאחר. הקדמותו הנאמרת ואחרו המוקדם עד כי ילדה כל
 קורא למותו זו פחד דבר. ואם אמנם כי כבר גלית את חזן התועים
 ונעל פניו בתוך הערותי לקסר הלז כל א' ואחד על וקומו. אך לאשר
 הדברים ונפוזרים זו אחת הנה ואחת הנה לכן אחשוב לנשפט כי נחוץ
 להעביר מה נוול הקורא אופן קדר הנוולכלל הנדפס שם נגד הקדר
 הנכון שלפני בכתב יד:

צדף ל"ה עמוד א' (דפוס חנו"ד תק"ח). אשר זו השתמשתי בכל
 הערותי בעבור שהוא הדפוס הראשון וקס' הלז) סורה כ"ב כ"ג. "באות

זה צרף אליהם את השמים ואת הארץ והעוה"ז והעוה"ב וחמון ון האש
 של גיהנם ונחליתן צרד ונחליתן אש ורשעים כדוכין ון צרד... " ואין
 קום ביאור ולא הושך לשני עינים אלו. גם אחר כן כתוב שם "זה
 התהום החנושי" וזה התהום השש"י וא"י איפוא שאר התהומות ונחליתן
 עד החנושי. שלא זכר פה? וצאמת הם כתובים שם בהעמוד השני
 (רק חקר שם "תהום השש"י"). גם ויה יואד תתפלג עין הקורא שם
 בעמוד צ' ועל שערי רוח וזרח שרים ונווכים עליהם וזה שנותם וקיס
 כרוניא ותהום בעצעת אה"ה אשר אה"ה ונפשי זה חתמה בחותמו שאו
 לא חתמה בחותמו אין כל צריה יכולה לדרוש צאותיותה וחמון בחותמו
 לכך נא' צראשית" היה קופר איפו וצאר אשר יצאר הושך הדברי" האו? .
 אצל ונהכחז יד אשר לפני תראה כי אך ערצוב דברים הוא. כי אחר
 שורה כ"ג דף ל"ה "והעוה"ז והעוה"ב וחמון" ל"ל ותהום בעצעת אה"ה
 אשר אה"ה וכו' הכתוב שם בעמוד צ' הכ"ל כל הענין עד צשטי צרף
 תהומות וכו' ולכל א' ואחד ליה על עצודתו גדול ונלאך צראש כולם.
 ככתוב לפנינו צק"י י"ד ועי"ש הערה ו"ע. ואח"כ דילג הקופר וכתב
 "וקיפין קופה וקערה וקיפין אוונרים קדוש ואוונרים צרוך שני ותהלתו
 ונלאה הארץ" הכתוב לפנינו קוף סיוון י"ע שהגירסא שם צק"י ריאל
 ואחר האש והמים "וקיפין קופה וקערה... וקיפין אוונרים קדוש
 ואוונרים צרוך" ולפנינו חוקק שם "שני ותהלתו ונלאה הארץ". אח"כ כתב
 הקופר "זה התהום התחתון" והוא הכתוב לפנינו ריש ק"י כ"ד. ודילג
 שם הקופר "תהום השש"י וכתב "ולמעלה ונתהום תהו... זה תהום
 שלטי וכו' עד האש של ללוות היא חזקה ק"א ון האש של גיהנם" ואחר
 זה שייך הכתוב דף ל"ה ע"א שורה כ"ג "וון האש של גיהנם (הוא כפול)
 ונחליתן צרד ונחליתן אש ורשעים כדוכין ון צרד וכו' ככתוב לפנינו צלד
 י"ז. וכן הביא הנוסחא הזאת שלפנינו בקפר חקד לאצרהם עין ונשפע
 נהר חי "והאש שבאצרון חזק הוא אחד וק"י ון האש שבאצרון והאש
 שבאצרון חזק הוא אחד וק"י ון האש שבשאל ושאל חליה אש וחליה
 צרד ורשעים שבחוכה כשילואין ונחך האש לוחץ אותם צרד" וכו' ע"ש:
 אחר קיום הענין הזה צק"ר שם "יאצרו ונארקא" (הוא בצורה
 ל"ג) דילג הקופר את כל הכתוב לפנינו עד זה התהום החנושי (לפנינו
 ק"י ל"ב) וכתב עד "ועל שערי רוח וזרח שרים ונווכים עליהם ואלה
 שנותם וקיס כרוניאל" ואחר זה שייך "והנקיפין לאלו כוהריא וגבריא
 ונפתחי רוח וזרח צדיהם ועל שערי רוח ונערב שרים ונווכים..."
 הכתוב צק"ר דף ל"ו עמוד א'. באשר יראה הקורא שהדברים האלו
 באשר כתבתי ונחליתן יחדיו ונחלפו רק בצגנת העעתיקים:
 והכתוב צק"ר ריש דף ל"ו ובגזיאל צראש שרים הללו וזורה ועעם

ושיר ותישבתו צגרון כולם וכו' עד ארכו של עולם. לא אדע לכיין
ונקומו הראוי לו צק"ר. ולפנינו איננו כתוב צסוס ונקוס :

עתה קוראים הציטו וראו איך נתערבו הענינים ונקוס לנקוס
צהספר הזה. ולא אכחד כי אף שגללתי אצן התועים והונחעים על ראש
הסיפר והונחתיק לאונור כי אף הוא דלב צהעחקתו ונקוס לנקוס
עכ"ז לא אוכל לעשות שקר צנפטי ולהאנוין כי ספר כזה ילא וידי קופר
ומנחתיק. כי איך יאווון שקופר ידלב על דפים שלמים ויעקס הענינים
צאוסן וצזהיל כזה טיקדים קוף הענין לתחלתו גם כי לפי עדות הרצ
הנניה הראשון ילא הקסר הלז ונחמת ידי שכי גדולי עולם זלה"ה וצלי"ס
לא עצרו ח"ו על אל תשכן צאהלך עולה זה ספר שאינו מוגה. לכן לצי
אומר לי כי הנקיצה הי' רק ופני שגליוני הקסר הכתי"י טנדפס ומנו
צראשונה נתערבו והנדפיק לא שס לצו לזה והדפיק כקדר הדפים
ססיו מונחים לפניו. ואחריו נמשכו גם שאר הונדפיקים עד הנה. ועד
עתה עוד לא שלטה צו עין הצקורת. וצערז לורי ומשגצי אורו עיני
לסוס צו העקוב לוישור. והררי הסגיאנות לענוק צרכה :

וצראותי פי הלליח הי' חפלי צידי להראות יפיה והדרה של
הצרייחא הזאת ותללח עלי רוח הקיר ואפירה נח את הקירה הזאת :

לפנים היתה זאת המגלה. כאיש ערום בלא בגד ושמלה.

קגולם בלא צורה לה. וכעין בלי פרי כאלון וכאלה.

ועתה היא לכל עבר מאירה. יפה היא גם תמה וברה.

תראה יפיה וגם הדרה. לכל קורא בה בטוהרה.

בעצלתים יטך המקרה. ונפש ברכה תדוושן ומרוה גם הוא יורא.

(ד) מי מהמדרשים שהשתמשו בספר זה.

(ה) ונדקש כוכן הסתנוק צו הרצה והציא מוננו וון "ארכו של
עולם" הכתוב לפנינו קי"י י"ז עד לוועלה וון וילון שמים. ועד צכלל עד
"שמים" (* כצבדים מונוים עליהם ואלה שמוותם" (והוא לפנינו חוך קי"
ל"ה) ואחר זה כתוב טס "עיכ מלאתי" ואחר זה ד"ה הי' צחכונה וכו' :

(* צכוכן טס כתוב "שנוים כצבדים מונוים עליהם" והוא ט"ס ולי"ל
שמים. וללל לרק הגיהו צכוכן הכדפס צקסר היראה [צרלין תל"ד] של"ל "שמות"
נחת "שמים".

על השניוים הרבים אשר נולדתי צו כבד הערותי עליהם בהערותי כל אי ואי על ונקווו. ונשאר איפוא להעיר פה. כי זכרון שם חקר וולנה נקראים וים הזכרים וכו' עד ולפיכך נקראו וים הזכרים הכתוב לפיניו סוף ק"י י"ז. ואולי השנינו זה הנוקד (אז הנועתיק) זכונה ופני שתוכן ענין חלוקת הוים לנועלה ולנועה כבד מזכר שם זכרון. זחלה (דף ז' סוף עמוד ז' זק"י ארזי לזכרון).

ודע שזנו כוכן (דף ג' ריש ע"א) ונקיים הנואמר שהתחיל לדרוש צו על הכתוב ה' זחכונה יקד ארץ "הה"ד הנוול"א וזרות זעתו" ואח"כ כתוב "חקלת" שזה יורה שכבר קיים הנואמר הזה. ואח"כ כתוב "אחחיל ודת העולם. זקייעתא דזכרא עולם" חנו רבן יאזבו של עולם וכו' עד "ע"כ ונלחתי". וסו"ב ונתחיל (דף ו' ע"א) ד"א ה' זחכונה יקד ארץ וכו' עד קופו וכתוב שם "קליק". וזון הערבות הזה חני ונקתפק חס לא הכניקו זרייתא "וודת העולם" זחוך קי' וודת כוכן זזון ונאחר. כי יפלא לאמור שזעל הוודת הכניק כל זה זאמלע שני דרושו על קרא ה' זחכונה יקד ארץ וגו'. גם כי יאמר "ע"כ ונלחתי". ואולי הזרייתא הזאת היא היתה נקראת זקס "נועשה זראשית זועא" אשר חקרתי אודותיה לעיל ק"י ז' :

ז) וודת עשרת הדורות השתמש צו גם כן. זדזור ראשון (דף ד' סוף עמוד אי' דפוס לעמודג תר"ח) ארכו ונהלך ת"ק שנה וכו' עד וכזקס חמה כפות רגליו. ונוסף שם אמרו לפני הקצ"ה וכו' עיי"ש זכפנים בהערה ע"ד זככוף ק"י י"ז. — אחר זה כתב: ועוד זרא הקצ"ה ז' רקיעים ותחתון שזכולם וילון שזנו וכו' לנועלה זון וילון רקיע וכו' לנועלה ורקיע שחקים וכו' לנועלה ונשחקים זכול וכו' לנועלה וזכול וזכון וכו' לנועלה וזוכון ערבות וכו' עד וטרפים ואופנים וכרובים. כל זה נלקח זון הזרייתא ונועשה זראשית שלפנינו. וכבר העירותי בהערותי על קלת השניוים הנוול"א שם :

ה) בענין הדפסת הברייתא הזאת.

לזען כל ישאלני איש חס אונת שהזרייתא הזאת היא המזכרת בזשנה וגורא זכ"צ דחגיגה ח"ב וי' הרשע לנו להדפיקה הלא תנן אין דורשין זנוע"צ זשנים. לכן הכני דרש ללא שאלוני וטרם יקראוני חכמי אענה. כי שחי זשזות זדזר. הראשון כי כבד השיצו על שש הנוועעה הזאת רבים ונהרבים והווקובלים ונהם הרב הגאון החכם הכולל זו"ה יחקר דלעאש ז"ל זפקו הנדפס זכפרי הזוהר זחלתו. ואמר בזכרים

האלה. הנה הושתה ליכא לאפלוגי דבהדיא דתירה צועשה דראשית
 ציחיד בין חכס ווצין ונדעתו צין לא דהא צסנים קתני ודייקיכא צסנים
 הוא דאין דורשין הא ציחיד טרי וכ"ס ציחיד וחכס ווצין ונדעתו ח"כ
 וזה צין ונע"צ לועשה ונרכזה הא כווי ציחיד ווצין ונדעתו טרי ח"ו
 צווע"צ ציחיד ואפילו אינו חכס ווצין ונדעתו וצונרכזה עד סיהי חכס
 ווצין. וכ"ס צינו לצין עלונו עכ"ד. וצטשוצתיו הנדפסות צוויען ט' כה"ר
 הרצה להשיצ על אוחס טפקפקו על הדפסת ס' הזוהר צעצור פן יעשה
 צו איס צער ולא ידע. ופיהו פתח צסכונה ואמר התורה אונרה והלכת
 בדרכיו ונלינו טהוא יתצרך אור נעשה אדם ואנורו צצ"ר כיון טהגיע
 ונשה לקרא זה אור רצון העולם וזה אהה כותן פתחון פה למינים אור
 לו כחוצ והכולה לעשות יעשה. וכן אור הרוצ"ס צהקדמותו למו"כ
 צשיאות לאחד ונעולה ולא יאות לעשרת אלפים סכלים אני צוחר לאנורו
 לעלונו ולא ארגיש צגנות העם הרצ טהוא. והרצ ר' יוסף צן החצר ר'
 אברהם ז"ל דיין דק"ק אג"ד הונגיה והנור"ל ראשונה את הסי רזיא כתצ
 צהקדמותו כי וננה טאנורו צגנורא אין דורשין ליחיד וכ"ו אצל אס הוא
 חכס ווצין ונדעתו רשאי לדרוש לפניו ונשנע אפילו דרך דרש. אצל
 צלא דרש רשאי ללווד אף טאינו ווצין כל כך ונדעתו כגון ע"י ספר
 עי"ס. — והטשוצה השניה היא כי לא חני הנני ונדפיקה הראשון כי
 צצר הדפיקיה צקי הרזיאל. ואכני לא צאתי כ"א להליל צבודה להראות
 כי טנה החקרונ יתר ונהנדפס ונעע הנדפס הוא ונעורצצ ונוועעה עד
 כי לא יהיה תפארת הצרייתה הזאת עליה:

ו) תבונת הכתב יד אשר לפני

הצרייחא הזאת ונלאתיה צכה"י פה עה"ק ירושלם ח"ו. הספר
 הוא צגודל רצע צאגען על נייר עצ ואדום נועה לונראה קלף. וצו
 וקוצן הספרים האלה. א) פרקי היכלות (אשר הולאתי לאור צטנת
 הרנו"ט), ב) וועשה ונרכזה, הוא הנדפס צקי ארזי לצנון וינעליא צס"א
 צסס "פרקי היכלות" או "נוק' היכלות" ו"ס צו טינים ונהנדפס. ג) קדר
 רצה דצראשית דנרכזה דר' ישנעאל כהן גדול. הוא הספר טנונו
 הדפסתי הספר הלז, ד) ונהחיל אור ר' ישנעאל צאותה טעה צא
 ונעטרונ טר הפנים והחזיר לי כשנתי והעמידני על רגלי ועדיין לא היה
 צי כח לונור שירה לפני הקצ"ה לפני כסא צצודו וכ"ו. והוא הכחוצ
 צצטשו"ד ח"ה לז 171 אצל יס צו חוספות וטינים רצים ונהנדפס טס
 ולדעתי הוא ספר היכלות או היכלות זוטא. וכחצתי צארכזה אדותם

צפרעות צואאורי "פתח היכלות" אשר חקו להוליאו לאור בקרוז
 ח"ה * צקופו כתוב מידי הקופר בעלמו "כל חלה הענינים הולאחי
 ומועקה בראשית של רבי ישועאל בן אלישע בהן גדול ומועקה מרכבה
 רבה ומרכבה זועא (?) ונפרקי היכלות. וקלרתי הענינים (כונתו על
 וולת "וגו" אשר כתב צמוות הולאחים באיזה נקיוות ועיין ויה שכתצתי
 בהערותי לסי רבה דבראשית הערה ו"ט) לפי שהדברים עמוקים זהם
 שוות שלא יכלם שכל בעולם ולא יצינס שום חכם צונונים חלו עד
 טיבא ויורה לרק לנו ונפני שלא חטעה בענין חנוך בן ירד שנקרח
 ונערוון ראיתי לכתוב בכאן ענין אי שולאחי בקפר קנא בן קנה צפרעת
 בראשית על פסוק ויתהלך חנוך וגו' ח"ר ישועאל . . . "

ודע שהכתוב לפנינו צקדר רבה דבראשית ר"ט סי' ו"ז עד ואוור
 צכ"ו צקיף לז לי הוצא צקידור שער השמים לצעל השל"ה צקדושה
 דיובר אור. וכתב שהעתיקו ונפרקי היכלות. וכ"ה צצהו"ד ח"ג. והולאחי
 הסינים ונונו בחוך הערותי ע"י"ש. אלל לפי ויה שהוא צכתי שלפני
 אינו ונפרקי היכלות. וכתחלה דמיתי כי יתכן שכל הוואור הזה טייך
 להיכלות זועא שאחריו צכתי שלפני. ואולי נפני זה ייחקו צעל השל"ה
 לפרקי היכלות. אך ונקבון הכתי"ל לא נראה שיהיה קודם לו קיום
 הצרייתא דמועקה בראשית. גם כי ונתיאם יחדיו קוף הוואור שקודם לו
 הוא סי' ו"ו שנקיים "וולמודין אותן לוור שירה וזורה לפני כסא כבודו"
 עם החללת הוואור הלז אור ר"י כונה חציין ישראל יותר ונוה"ש
 שהולאחים וצקסין לוור שירה תחלה וכו'. — וכן נראה גם ונפני
 היכלות שצצהו"ד ח"ה שהוא לדעתי היכלות זועא כונו שזכרתי וכתחלתו
 (לז 171) מייד צא ונע"ט שר הפנים והחזיר לי כשנתי וכו' כונו צכתי
 שלפני וכ"ה צקי היכלות שנדפס בלצוב ט' 1864 וצפיעטערקוב שנת
 תרנ"ד. ולא נוולא זהם הוואור הלז של ר' ישועאל. ועכ"פ י"י איך
 שיהיה אין זה הוואור ונפרקי היכלות. אך יש שקראו גם היכלות זועא
 צסם פרקי היכלות. ויותר נראה שלפני הרב צעל השל"ה היה כתוב
 הוואור הזה גם בחוך פרקי היכלות כונו שולאחי גם איני וואור אחד
 הכתוב בהיכלות רצתי שהדפסתי צפרק ו' סי' ג' עד פרק ז' קוף סי' צ'

(* פה אודיע לערי לרצים וואוהצי וואוהצי ספרות קדמוניות ישורון אשר
 הצטחתי להם לקפה אל ספר הזה וואוורי הלז אשר חכונים רבו חכו עליו צצב
 עינים ונעת אשר הודעתי עיצו צבער סי' פרקי היכלות שהדפסתי צנתת תרנ"ט
 כי איך נפני רוב הולאוח הדפוס לא יכולתי לחתו גם עשה לפני הקורא"י ואם הי'
 י"י בעזרי חתן וקום לו בהצית השני נהצתי ודרשות אשר אוליא לאור בקרוז :

שהכפל זהיכלות זועא כתי"ל שלפני בקופי בקלת שינויים :
 הקפר הלז "נועשה בראשית" יכיל צו ודף קי"ו עד דף קכ"ט עמוד
 א'. הדפים כתובים נושני עצריהם. והכתב מנסיק יפה אך הוא מנסונה
 ודומה קלת לכתב הנקרא כתב רש"י. ובקושי להצחין צו צין כי לצי.
 ובקיצא רי"י קמוכים זה לזה כתוב היו"ד בתוך הרי"ש :

ז) תכונת הערות תקונים וציונים אשר שמתי בשולי הספר.
 הקפר הזה וכנוהו הצאים אחריו צכך זה. אין צהם ליוני
 התחלת הנואמרים. אף לא נקודות הנופסיקות צין ענין לענין ורק בקיום
 כל נואמר כתוב שני נקודות כזה .. גם ליוני ונקוות הנקראו הנוצחות
 צהם אין צם. ולכן ראיתי כי נחוץ להקן את כל זה. שנותי ריוח צין
 הדצקים וצניתי אללו ליון צקיונים בראש כל התחלת הנואמר. ואף גם
 בתוך הנואמרים בראותי כי נחוץ לתת הצדל והפקק צין הענינים כתצתי
 נקודה צתיכו. גם את היתר הקפתי צשני חללי לצנה ואת החקר ונלחתי
 צשני חללי רצוע [ ] ונה שראיתי מוחוק או הרגשתי חקרן קלא יכולתי
 לנלחותו נקדתי אותו ננקודות כזה .... את כל זה עשיתי צפנים
 הקפר. ובשולי כתצתי הערות להעיר את לצב הקורא. ותקונים נחולים
 (אשר לא אציתי להציאם צפנים לנען כל הלחות עיני הקורא) וליוני
 נוקוס הנקראות צתכ"ך. והצאתי לשון הנקרא צנוקים אשר מוצא צפנים
 קלא ככתוב צקפרים קלכו. גם ליינתי ונראה ונקוות צהתלמודים
 ונדרשים הנותמים צהענינים ונואמרים הכתובים פה או יש צהם איהם
 שינויים. וציחוד חלוסי הגרסאות אשר צינו וצין הנוצא מנונו צקי רציא
 וצנודי כוכן וצמי עשרת הדברות. ואקיה כי נוכל אלה חלא תיעלת לא
 ונעטה להקורא הנאון החפץ להעמיק דבר וצהשקפה אחת יסקיף צעין
 חודרת על כל הגירסאות יחדיו. אך שנרתי נואל לצל נגוע ח"ו צנוקסת
 הכת"י אף כנולא כיונה. וגם את אשר לא יישר צעיני לא ונחקתי אך
 נקדתי עליו צחללי לצנה ( ) כי שנותי לכנדי אונרי חז"ל (אבות דר"ב
 פ' ל"ד) אומר עזרא אס יבא אליהו ויאמר לי ונפני ונה כתצת כך אומר
 אני לו כצך נקדתי עליהן ואס אומר לי יפה כתצת אעציר נקודה ונעליהן :

ב.

החדר השני הוא "מדרש מעמי חסירות ויתירות".
 א) תוצאות המדרש הזה.

המדרש היקר הלז אס כי כולו לא כנאה ולא ננלא עמה לפנינו

אצל כזר נגלה וזונו קונטרס אי צטס ״וודרטי חקר ויתר״ (אז ״וודרש
 חקירות ויתירות״ ע״פ הונחה טי) צקפר פליעת קופרים הנדפס צווייץ
 טכת תרל״ג ע״י החכם הנודע ווהר״א ברלינר כ״י. *) ועתה הנכי וציא
 גם אנכי קונטרס אי ווהוודרש הלז אשר וולאטי צהגניזה היטנה אשר
 נוולאה לא כזיר צארץ וולרים. וכעת אין גוף הסי צידי אך נשאר צידי
 העתקה וזונו. כפי זכרוני הוה צהקונטרס הוה ארבעה דפים צגודל
 רבע צאגען כתוצים וושני עצריהם. והנה אין ספק טהקונטרס הלז
 אינו וואותו ספר של הקונטרס טנדפס וזונו צקי פליעת קופרים אחרי
 כי נאזונו צו דצרים אשר הוה כזר צהקונטרס טצקי פליעת קופרים.
 ויש צו גם טינוים רצים (כאשר הערותי עליהם צהערותי צמוקום)
 ולאשר לא וולאטי טזיכיר ווי וויי טיט שני נוסחאות צהוודרש הלז. לכן
 אוור אני טצהוודרש הלז אשר ענינו לדרוש טעמוים על חקירות ויתירות
 טצחניך לא נשוור הונעטיק ואלוי גם הונקדר לכחצו על סדר הונקראות
 אז הענינים רק כפי טהזונון ולכן גם הונעטיקים הצאים אחריהם לא
 טוורו הקדר הראשון ואחרו הונקדס והקדיונו הונאחר ולכן לא ישחור
 טני הקונטרסים טלפנינו. ואשר יחקר זה יולא זה:

ויד״כ הרה״ג ווהר״ט צאצער כ״י הודיעני צונכחצו כי צידו העתקה
 ונכ״י הנוולא צפאריו ווודרש חקר ויתר וכי נכון הוה להוליאז לאור
 צקרוצ. אך לא הודיעני טיבו ווהותו:

(ב) ווי מהמזכירים את המדרש הזה ומביאים דבר בשמו.

רבותיו בעלי החוקי וציאים אוחו צווקי צרכות דף ל״ד עווד אי
 ד״ה לא יענה אונן. וז״ל אונס רצונו יהודה פ״י דצהדיא יש צוודרש
 טעמוי יתירות וחקירות אונור להם וולונד טהשליח לצור אונור להם על
 כל דצור ודצור:

הקמו״ג צעטין ק״י כי כחצוכן אונור צוודרש טעמוי חקרות ויתירות
 אונור להם וולונד טהשליח לצור אונור להם על כל דצור ודצור:
 הרא״ש צצרכות טס פרק ה׳ ק״י י״ז הציא הדצרים הכ״ל צטס
 ודרש טעמוי חקירות ויתירות. וכן הציאו צווקי ווגילה פרק ד׳ ק״י כ״א:
 גם צוודרש לקח טויב פ״י נשא הציא ״אונור להם טיהא טחזן קורא
 הצרכת והוא [ר״ל טכהן] עונה אחר טחזן״ וצל״ס טאצ דצרוי ווהוודרש
 הלז. והוא צוני חו״י טצקי פליעת קופרים לל ל״ח עיי״ט:

*) ותש״ח להחכם הלז על אשר כצדכי צהקונטי הוה. אצל הקדמת הספר
 לא היי לפני ואלוי ביונתי לדעתו צדצר ווה כל יטעדני טוונע כי לקחתי הדצר וזונו:

צוננחת שי איוב ל"ח אי כתב וצונדרש חסירות ויתירות וון הסערה קרי ונג הסערה כתיב לפי שהיה איוב וכו' עיין פס. ופס לז ג"ה נוכלת החללת הדבר "ונג הסערה למה כון עקוונה" והפאר חקר והמו"ל הסלים החקרן פס וון הוננחת שי:

הננו רואים צזה כי נחלקו צפס הונדרש הלז. צעלי החיספות יזכירוהו צפס "ונדרש טענוי יתרות וחסירות" והסמו"ג והרא"ש יקראוהו "ונדרש טענוי חסירות ויתירות" והוננחת שי יזכירוהו צפס "ונדרש חסירות ויתירות" וצפליטת סופרים "ונדרשי חקר ויתר". וואתו שלפני קראתי צפס פקראוהו הסמו"ג והרא"ש. וצרוך הודע:

ג) מי השתמשו בו אף שלא הזכירוהו בשמו.

צילקו תהלים סוף רנח חשע"ע הציא. ר' יודא בר סימון צפס ר' לוי צן פרטא כשאין ישראל ערש"י וכו' ולא נרשס פס ונקורו חבל צרור שון הונדר' הזה לקחו כאשר הוואה יראה צפליפנינו צלד ל"ז וצהערותי פמה הערה כ"ג:

הצעל העורים צגימטריאוחיו על התורה (צונדרר כ"ה י"ג) כתב אליהו כתיב חקר וי"ו יעקב וולא ו' שנעל ו' וואליהו לנושכון עד שיצא עם הנושיח ויגאל את צניו. ודבר זה כתוב הוא צהנדפס צקי פליטת סופרים לז וי"א כל הכציאים אליהו בר וון ה' וכל יעקב חקר וי"ו בר וון ה' ללונדך שאליהו צא ויגאל זרע יעקב פני הגס חנכי שולח לכס את אליהו הנציא. ועיין ונה שכתצתי צפליפנינו לז ל"ח הערה ס':

אולם הונחצרים שחקרו ודרשו צענין הונקורה נראה שלא ראוהו ולא ידעו ווננו דבר שהרי לא וולינו ס"זכירוהו ויציאו ווננו ראים או סתירה. והרנו"ה צקי ונקורת סייג לתורה צהקדמותו יאונר "ווי יוכל לנולא טעם לכל וולא וחקר זולתי היולאים צעקצי הונדרשות הקדמוניות אשר נפלאו ווננו צעונינו" ותראה שלא חזר וונדרש זה צסוס פעס צקי הרנו"ה הכ"ל אף כי ייעד צהקדמותו פס "ס"זכיר צונקלת הונלות החקרות והיתרות טעם חקרונה או טעם יתרונה על פי הונדרשות אשר חכמים יגידו" ולא אכחד כי נפלא הדבר צעיני כי צאונת לא נוכלא צפסרו שיאונר טעמים על חסירות ויתירות ואיך הצביח צהקדמותו את אשר לא עשה. אין זה כי אם קפירו הלז לא צא אלינו צפלינוות. — ועכ"פ נדע שלא היה לפנינו הונדרש הזה שלפנינו כי וולחתי שכתב היפך דבריו ולא זכר ווננו וואוונה. כי צאות פי כתב הסכלת עשו צוי"ו כתיב. ולפנינו צהחללת הונדרש הזה כתוב עשה כתיב צה"א:

גם הרצ צעל ונחת שי סחזכיר פעם חי אה הוודרש הזה (כאשר הזכרתי לעיל) וכנראה גם דצריו צעמות כ"ג חי נוצעים וון הוודרש הלז (כאשר כתבתי צלד ל"ג הערה ע"ז) צכל זאת נראה כי גם לפניו לא היה הוודרש הלז צסלימות סהרי חיבו וזכירו עוד צקום ווקים. וצירויים כ"צ ע"ו עונל ויגע לייצב הווקורה של עשה עי"ש ולא הזכיר צצמודרש הלז כתוצ עתה הסכלת עשה צו"ו. ונזה נראה שלא הי צידו צסלימות:

ג. החדר השלישי הוא שני קונטרסים מן מדרש ואולי ממדרש ילמדנו.

הקונטרסים האלו וולאחי כתוצ על קלף יטן נוטן והס שני דפים צגודל שמיכית צאגען גדול כתוצים ונשי עבריהס צכתצ ורוצע כתוצ על הסרטוט והכתצ ונשונה ואלד ונעשה אדום ווקיבת רצ יטנו. צכל עמוד כ"א שורות. ונראה וננוו סצחוק שני הדפין הללו היה עוד צ' או חרבעה דפים אשר נאצדו. כי הדף הקודם הוא על פרשת אחרי מות (י"ז ע"י) והדף סאחריי הוא על פרשת קדושים (י"ע כ"ג). ולפי זה נראה שהיה ווקודר על קדר פרשיות הסורה. ועכ"פ על ספר ויקרא. וחפסתי אס נזכר דצד וס ונדצריו צחיזה וודרש או קום ספר ולא וולאחי גם סאלתי לחכמים ואין סותר. ולכן אונרתי כי כנראה הוא אך וון הוודרש ילמדנו הנאצד וולאחי. צאשר הוא וניוחס צפנים לד וי"א לרי תנחומא צר אצא ועיין בהערה כ"ג סס. גם תחזק הסערתי זאת ונות סכתצ הרצ החכס וו"ה נחום צרילל כ"י כי ראה צכת"י ונפירוש התפלה לר"א גרמיוזא צעל הרוקס הוונס כעת צאלולה"ס של הוולך יר"ה צוויען צזה"ל וכתוצ ליון דורש חין לה ונכלל דצעי דרישה ע"כ אוונרים וצא לליון צכל יום כנוו צוודרש אצכיר צקוף כל דרשה דצרי נחמות וכו' וכן צילמדנו צקוף כל דרש דצרי נחמות עכ"ל. והציאו גם צנוצור לוי לקח עוצ לד 40. ולפניו פה צאונס ווקיים כל דרוש ודרוש דצצרי נחמה. הדרוש על קרא חיש חיש ונצית ישראל וגוי ווקיים ונה אלו סאין להן לא צרית אצות ולא דצד צעולס אונר הי כסא דונן על אחת כונה כל וי.... וויצן סרלה לקיים על אחת כונה כל וי סהרג ישראל ולא נהג דונוו אף כדס לצי ואל סהקצ"ה ינקום דונו וננוו; דדרוש סראשון על קרא וננעשס ווקיים והיו עסורין וקדושים ואחס יושצין לצנח שני וננעשס על אדוונס. דדרוש צ' על קרא סכ"ל ווקיים אס סונרסס וולות ערלה וכו' וצכותה אחס נכנסין לארץ. וכן ווקיים דדרוש גוי. דדרוש סד'

על קרא הכ"ל וסיים כשאפתח פנקסא שלהם ולא אמלא להם זכות
לפני איתא השעה אני נפרע מהם וכו'. — ועכ"ז לא אוור קבלו דעתי
לדבר צדור. והנחתי נוקים להמכונים ולהחוקרי' ודורשים במדרשי חז"ל
כי גם הם יסו דעתם עליו ואקבל האמת נמי שיאנרוהו :

ד.

החדר הרביעי הוא "מדרש יתברך".

המדרש שלפניו אשר שמו כל נודע כן לא איכל לדעת גם אם
המדרש הלז. אצל רוח חז"ל ולסוכס על ונלחו. ונולד זה תמיד עליו גם
יוסן הקלף אשר הוא בתוצ עליו. ותואר הכתיבה ולוחתה. כי עתיק
יומין הוא. והוא יתר הפליטה הנשארת מן איזה מדרש. והגיעני מונו
דף אחד קלף בגודל חלי באגן קטן. כתיב נשני עצריו. בהעמוד
הראשון בחלתו כתיב ארבעה שורות נענין ימים שבין קדה לדה. אשר
הוא סוף מן ונאמר אי מודף שלפניו אשר נאד. (ולא ראיתי תיעלת
להדפיסי כי היא ג"כ נחוק ומנושטט הרבה באלו השורות הנועטים)
אחר כן נחתיל יתברך שמו וכו' וקיום העמוד הלז "וכתי צדור" הכתיב
לפניו לר ונ"ה. אחר קיום המדרש הלז נולא חלק צדור שתי שורות
וכנראה היה זה קיום הספר. ואחריו כתיב הכולה לידע וכו' והוא
נענין החקופות. ולאשר גם הוא חקר ובלוי ונחוק לא העתקתיו.
ומקטן הלשון לצי אוור לי כי הוא מן הפסיקתא זערתא הנחלת
בנאמרים רבים במלת יתברך. אך אין צ"ד להחליט הדבר הזה. והנני
קורא בשם כל חמוי לצד אשר ידעו לצס לחקור ולדרוש בהנדרשות
האלה ויעלה בלצס דבר מה להעיר לו לייחס המדרשים האלה למי
והנדרשות שנאצרו ונאחזו צראיות נכוחות ואוויסיות. כי ירילו דברס
העוצ חלי. ואת העיב אקבל ואזכור בשנים בהצית השני אשר אני עתיד
לצנות ברלות השם ונהבתי הנדרשות הכתי" אשר עודם אתי ולהוליאם
לאור בקרוב :

ואקוה כי הישרים בלצותם ידעו להוקיר ערך פעולתי אשר בכל
בחי עבדתי ושנתי גזלתי. והרגעים הספורות לי לכוח נעבודתי עבודת
הקודש ללמוד הלכה להחלומידים. אוחס הקדשתי לנולאכת הקודש הזאת
בגלל אהבתי וחיבתי לגלות קפוני עמוני מדרשי חז"ל היקרים לי וכל
נכונני חלד. כי באורם נראה אור החכמה והדעה. — כ"ד הק'

שלמה אהרן בן הרב ר' יעקב ז"ל ווערטהיימער.

מכתבי תהלה מאת גאוני וגדולי דורינו י"ו. *

צנזורה... טי"ת פה פרעשצורב

שוכט"ס לידדי הרב הג' המאה"ג וכו' מו"ה שלמה אהרן ווערטהיימער כ"י.
 אחדשה"ט שורותיו קבלתי ע"כ ואני טרידנא טובא וראשית דבר אני אומר ישר
 כמו וחילו שהוליא לאור את חיי סוגיות הש"ס לאח"ז הג' ז"ל... וקבלתי ג"כ
 את קפרו שהוליא לאור ואשלח... והיה זה לו שלום וצרכה. דברי הק'
 שמחה בונם בה"ג מהראשב"ם זצ"ל,

צ"ה ווירצורב תרכ"ב לפ"ק.

שוכט"ס להרה"ג הלדיק הנשגב עוסק צתורה וצנזרו חו"צ למו"ס כבוד מו"ה
 שלמה אהרן ווערטהיימער כ"י. קפרו היקר והנחמד דרכה של תורה קבלתי
 וייש"ב וחילו לאורייתא שכדני צו. ואכזר את עלמיו לשלוח לרומ"כ כ"י... ונחמת
 אפס הפנאי אקלר והי' צרכותיו יאריך וירצה כעתירת ידידו הכו"ח צעתירת
 שונת הרגל נתן הלוי באמבערגער

צ"ה תרכ"ג לפ"ק דעעש יע"ח.

שוכט"ס לכבוד ידיד נפשי ה"ה הרב המאה"ג הלדיק בקש"ת מו"ה שלמה
 אהרן ווערטהיימער שליט"א. נחמת חולשת כחי נשכח מלצי להשיג תודה על
 נחמתו הנעורה החציב צעיני ותשואות חן לו... הכ"ד יידו ומכדו הק'
 משה פאנעטה בהרב מהר"ם זצ"ל.

כבוד ידיד הי' וי"כ המאה"ג המפורסם צמו"ר מו"ה שלמה אהרן ווערטהיימער
 שליט"א. קבלתי יקרתו עם ח"ת ושנחתי להקטיב ושלמונו הטוב והנני להודיעהו
 .... וע"ד ח"ת בעת א"ח להשיב נשום חולשת כחי א"ה אחר החג הקדוש
 הצע"ל נשוצ להשתפע עמו דצד הלכה כראות. והנני ונצרכו צשונחת החג בכל
 נילי דמיטצ ככפש יידו עת אברהם בנימין קלוגר בהגאון מוהרש"ק זצ"ל.

צ"ה אי' פי' צה תרכ"ב לפ"ק קאפינקא יע"ח. לכבוד הרב המאה"ג וכו' מו"ה
 שלמה אהרן כ"י. הנה הקפר דרכה של תורה צל לידי לנכון אך מרוצ הטורדות
 כתעכב תשובתי עד כה והנני שולח לו... צעד קפרו הנ"ל והנני דוק"ת צלו"ח
 ונצקשו להתפלל צעדי על וקה"ק. הק' יוסף מאיר בל"א מוה' שמואל צבי ז"ל.

צב"ה יוס' צי' אומר ז"ך לנוצ"י תרכ"ב לפ"ק פה פעטטי - נייאדארף יע"ח
 שוכט"ט ושנחת זמן וחתן תורה לאהובי הרב הצקי הלדיק המאה"ג מו"ה שלמה
 אהרן כ"י. קבלתי היום קפרו היקר עם נוכחצו ואשריו שזכה ליטב צעה"ק ולעסוק
 צתורה ולחצר חצורים. יהי ה' עמו ויזכה לראות צו"צ עוסקים צמוצ"ו... כ"ד
 אהצו הק' נפתלי סופר.

(*) ואף כי יודע אני שלא הגעתי עדן אף לנקלח שצחס. צכ"ז לא וננעתי
 מהליג ונכציהס בכחצס ולשונס. לנען הראוח בי יקר כבוד קפרי צעיניהס ;

סדר רבה דבראשית דמרכבה דר' ישמעאל כהן גדול.

[א] לך ה' הגדולה (א) זו מעשה בראשית שנאמר (ב) בראשית ברא
 אלהים, אל תקרי בראשית אלא ברא שית, וכן אתה מוצא (ג)
 שבראשית ששה אותיות שבהם נבראו שמים וארץ שנאמר (ד) כי ביה
 ה' צור עולמי, יה שנים, ה' ארבעה הם, הרי ששה. הא למדת שבאלו
 ו' אותיות ברא הקב"ה את השמים ואת הארץ. ושמה תאמר שמים וארץ
 בלבד נבראו (ה) העה"ז והעה"ב (ו) לכך נאמר בראשית ברא אלהי (ז):
 [ב] ד"א בראשית, מהו בראשית באות אחת ברא הקב"ה את השמים
 ואת הארץ שני (ח) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם.
 אל תקרי בהבראם אלא בה"א בראם, באות ה"י ברא שמים וארץ העה"ז
 והעה"ב (ט) וחתמה במטעת אהיה אשר אהיה (י) ומפני מה חתמה בחותמי

— הערות תקונים וליונים —

(א) ד"ה א"י כ"ע י"א: (ב) בראשית א"י: (ג) ט"ט בתיבת בראשית ו'
 אותיות כנגד ו' אותיות שבהם נבראו וכו'. ובסי רז"ל נוסף "וכן אתה
 מוצא שלא כתוב לא ברא שית וזה ת"ל בראשית לא בראשית אותיות "
 וכו'. והוא בלתי מוזן: (ד) יסעי כ"ז ד': (ה) ר"ל באלו ו' אותיות.
 וכ"ה נופרש בקיר: (ו) ר"ל ונין טגס הם נבראו באלו ו' אותיות:
 (ז) נראה דר"ל נקיסא דקרא דבי "את" השמים לרבות עוה"ז. וה"א
 הארץ לרבות עוה"ז. — ובק"ר כתוב וכי תאמר שמים וארץ בלבד
 נבראו ב' ו' אותיות שכי כי ציה ה' לור עולמים ונלמד קב"ה ו' אותיות
 נבראו צ' עולמים העוה"ז והעוה"ב לכך נאמר בראשית וזהו בראשית
 בראת א"י ברא אלהים את השמים וכו' עיי"ש. ונראה שחקר טס קודם
 מ"ש לכך נאמר וכו' תיבות "דבר אחר" כי בראת הוא הסיפך וכן הכתוב
 בתחלה כי בטע אותיות ברא השמים והארץ. והכוון כו"ש לפנינו פה
 "ד"א בראשית וזהו בראשית בראת א"י אונס גם הכתוב טס בתחלה
 אינו מוזן וכנראה גם טס יש ע"ס וערכו דברים וכן ל"ל וכי תאמר
 שמים וארץ בלבד נבראו באלו ו' אותיות [העה"ז והעה"ב ונין] שכל
 בי ציה ה' לור עולמים וכו'. והכוונה דמדכי עולמים ושמע צ' עולמות
 הזו והבא. ואולי יק להגיה גם פה לפנינו ט"ל "העה"ז והעה"ב לכך
 נאמר לור עולמים" ועי' בפנים לקון באולע סינון ה': (ח) בראשית צ'
 ד': (ט) כ"ה גם בנדרש אותיות דרע"ק דפוס קיסטא בתחלת אות ה'
 עיי"ש. אבל בתלמודינו (ונכחות כ"ע) איתא העה"ז נברא בראת ה'
 והעה"ב בראת י' וכן הוא בירושלמי חגיגה פ"ב ה"א ובפסיקתא רבתי פ'

ראיתי את אבותיכם (י) מלמד שלא נברא העולם אלא בשביל אברהם:
 ג] ד"א בראשית, אין בראשית אלא שש מדות של מעשה אומן ואלו
 הן, בניית, רקימות, אמיצות, שרשות, ישיבות, תמיכות.
 אמר הקב"ה בראשית בניתי רקמתי אמצתי שרשתי ישבתי תמכתי את
 השמים ואת הארץ:

ד] ד"א בראשית, כתוב אחד אומר (טו) בראשיתה ראיתי אבותיכם
 וכתוב בראשית ברא אלהים לגזירה שזה מלמד שלא ברא
 הקב"ה את העולם אלא בשביל ישראל, שאין ראשית האמור כאן אלא
 ישראל שנאמר (טז) קדש ישראל לה' ראשית (ז):

ה] ד"א בראשית, אל תקרי בראשית אלא ברא שת (יח) מלמד שלא
 ברא הקב"ה את העולם אלא בשביל שלשה שנקרא ראשית
 אלו הן. תורה. ישראל. ויראה. תורה מגין דכתיב (יט) ה' קנני ראשית
 דרכו. ואין דרכו אלא תורה שנאמר כ) דרכיה דרכי נועם. אלו תורה
 נביאים וכתובים, וכל נתיבותיה שלום אלו מדרש הלכות ואגדות. ומגן
 שישראל נקראו ראשית שנאמר כא) קדש ישראל לה' ראשית, ומגן
 שהיראה נקראת ראשית [שנאמר] כב) ראשית חכמה יראת ה', מכאן
 (שבגדולת) [שגדולה] יראה לפני הקב"ה יותר מכל חכמה ובינה שבהן
 ברא הקב"ה את העולם שנ' כג) הן יראת ה' חכמה, ואין הן אלא אחת
 שכן בלשון יון קורין לאחת הינה. ומגן שברא הקב"ה את העולם בחכמה

— הערות תקונים וליונים —

צראשונה צרא שנים ודרך נחן ונעונות וכו' נראה דל"ל ד"א ונשו צראשית
 וכו' ככתוב לפנינו בסמוך ק"י ט"י: (יג) נראה שחסר פה וכן ל"ל ד"א
 צהצראס צאצרהס (אוחיות דדין כדין) דכ"י כצבורס וכו'. ועיי' צ"ר פרשה
 י"ז: (יד) הוסע ט"י. וסס כתוב כצבורס צראשיתס וגוי: (טו) סס
 סס: (טז) ירנני צ' ג' ג': (יז) כ"ה גס צצ"ר פרשה א' לפי גירסת הילקווע
 שנועכו רנז צ' ארנני צר סלוי ווקדס וננתהלס וכו' אין כתוב כאן אלא
 צראשית צזכות ישראל סנקי ראשית סנאמר קדס ישראל וכו' עיי"ס.
 ולפנינו צצ"ר סג"י צאופן אחר עיי"ס: (יח) ל"ל סית. והסונס נראה ססוס
 דורס נועריקון סית ר"ת ישראל וראס תורה: (יט) נסלי ח' כ"ב:
 כ) סס ג' י"ז: (כא) ירנני צ' ג': (כב) ססליס קי"א י': (כג) איוב כ"ס
 כ"ס וסס כתוב "סיה חכמה". — וצתלמודינו (סצת ל"א ע"ב) א"י אין לו
 להקצ"ה צעולנו אלא יראס סניס צלצד וכו' וכתוב ויסנר. לסדס הן

ובינה שני' כד) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. ושמא תאמרו שמים וארץ בלבד נבראו באלו שש אותיות והעה"ז והעה"ב י"ח אלף עולמות נבראו בהם כס) שנאמר כי ביה ה' צור עולמים כו) ומה תלמוד להודיע שברא הקב"ה י"ח אלף עולמות העה"ז והעה"ב שבהם צור עולמים, צור עולם לא נאמר אלא צור עולמים ומנין שיש י"ח אלף עולמות שני' ושם הער מיום ה' שמה כז) מלמד שהתחיל באמצעיתם שנאמר סביב י"ח אלף ושם הער וגו' מלמד שמיים שהתחיל וברא הקב"ה את העולם ותקן מעשה בראשית קבע הקב"ה שמה של ירושלם ושמה של ארץ ישראל להשרות שכינתו בתוכו ואח"כ נתעלה וישב ברומו של עולם שנאמר כח) רומה על השמים אלהים:

[ו] ד"א כי ביה ה' צור עולמים מלמד שבי"ב (שי"ב) ארצות ברא הקב"ה י"ב שבמים וארץ וירושלים באמצעיתם כט) שני' יצב גבולות עמים וגו' כ :

[ז] ד"א שאין צור כיוצא בו שיצר עולמו עליונים ותחתונים. ברא קצ"ו אלפים עולמים ברוח פיו וברוח שפתיו שני' לא) בדבר ה' שמים נעשו. ומנין שברא הקב"ה קצ"ו אלפי' עולמי' שני' צור עולמי'. עולמי' בנימתי' קצ"ו, קצ"ו אלפי' עולמי' ברא הקב"ה למענו שני' כז) כל פעל ה' למענהו:

— הערות תקונים וליונים —

יראת ה' היא חכמה טכן בלסון יוני קורין לא' הן : (כד) ונשלי גי י"ע. כס) ר"ל לא נאמר כי שמים וארץ בלבד נבראו באלו ו' אותיות לא אף י"ח אלף עולמות נבראו בהם. וכאן חוזר להכתוב לנעלה כי בראשית ר"ל שברא צמים אותיות. וכראה לי כי אינו שואל פה כ"א על ה"ח אלף עולמות אבל לא על העה"ז והעה"ב וקוס דכבר דריש ל"י לעיל וקרא. ועי' מה שכתבתי לעיל הערה ז' : (כו) ישעי' כ"ו ד' : (כז) יחזקאל מ"ח ל"ה. ושם כתוב ושם "העיר" ונלא יו"ד. ועי' קובץ ו"ה ע"ב מה שדרשו על קרא זה. ועי' פירש"י ותוס' טס : (כח) תהלים ל"ז ו' : (כט) ר"ל ארץ ישראל הוא באונלע העולם וירושלים באונלע א"י. וכן אי' בתכונות פ' קדושים קי' י' א"י יוספת באונלעיתו של עולם וירושלים באונלעיתם של א"י וכו' עיי"ש. וביחזקאל (ה' ה') כתיב זאת ירושלים בתוך הגוים וקציבותיה חרות. ופרש"י טס בתוך הגוים באונלע העולם עכ"ל. אבל צפי' לך (י"ג ע"ג) פרש"י וכל וקציו הנגזה ללכת לדרוונה של א"י והיא ללד ירושלים שהיא בחלקו של יהודה שנעלו בדרוונה של א"י עכ"ל ונבואה דק"ל דירושלים אינה באונלע ארץ ישראל :

[ח] ד"א צור עולמים שהוא דומה לצור שסוכל את כל עמדי הבית אף הקב"ה סוכל אותן קצ"ו אלפים עולמים תחת זרועו, לנג) לכך נאמר כי ביה ה' צור עולמים העה"ז והעה"ב וכל מדות שבהם וכולם חתומים במטעת אחיה אשר אחיה, העה"ז חתם באחיה א"ה מלמטה י"ה מלמעלה, אבל כסא הכבוד זתם במטעת יה יהוה יה זו שכינה ו"ה זו... ומפני מה חתמו בחותמו שאלמלא לא חתמם בחותמו אין כל בריה יכולה לעמוד להשתמש באותיותיה מפני שלהבת אש שיורדת מלפני הקב"ה לשרוף את העולם שבשעה שאדם דורש באותיותיו של הקב"ה אותן של אש שעומדות כנגד כתרו של הקב"ה פורחות משעה לשעה מעונה לעונה מרגע לרגע וכיון שהן שומעות קול המדרש הדורש יורדות לשרוף את העולם כולו מפני שאומרות זו לזו מה טיבן של זה שמשתמשות ברוי אותיות של שם המפורש לפיכך חתם אותיותיה מששת ימי בראשית חתמם בחותם אחיה אשר אחיה וכל אדם שהוא בא לדרוש באותיותיה מיד יורדות אותן האותיות של אש עומדות כנגד כתרו של גבורה ומבקשת לשרוף את העולם בשביל כך חתמם הב"ה בעולמו בחותמו כדי שיהיו עומדות ועושות עמהם מלחמה אותם אותיות שבאחיה אשר אחיה ואינן מניחות אותן לשרוף את העולם ואלו הן האותיות של אש שהן עומדות ופורחות בכנפי להבה כנגד כתר של גבורה. ואלו הן ת"א צ"ץ שצב"ץ מטריני ד"ה ה"ז דח"ד ור"ך עמר"ת י"ה געו"מ אמ"א ופרישי"א אלו ארבעים ושלוש אותיות (לד) של אש שפורחות בכנפי להבה ועומדות כנגד כתר גבורה,

[ט] ד"א בראשית בראשונה ברא שמים וארץ וכונן מעינות והכין תהומות ל"ה) והתקין שבעה מעינות למעלה וכנגדן יסד שבעה תהומות למטה. נטה שמים למעלה וכנגדו יסד ארץ למטה (לו) נטה זבול למעלה יסד אדמה למטה. נטה שחקים למעלה כנגדו יסד הרבה למטה. (נטה

— הערות תקונים וליונים —

(ל) דצרים ל"ב ח': (לח) תהלים ל"ג ח': (לז) ונשלי י"ו ד': (לג) ע"י לקוון סוף קיוון י"ס וצקיוון ו"ה: (לד) כסאסס וווכס צפנוערטו תולל ו"ו אותיות ואולי ל"ל ארבעי" וקס: (לה) צק"ר כחן עעווכס והסיק הסוומס: (לו) צק"ר כטה סנויס לנעלה כנגדו יקד אדווס לנעס נעע [ל"ל כטה] שחקים לנעלה כנגדו יקד יצסה לנעס נטה ונעון לנעלה כנגדו יקד ארקא לנעס נטה זבול לנעלה כנגדו יקד תצל לנעס נטה עכבות

זבול למעלה כנגדו יסד תבל למטה (לז) נטה מעון למעלה כנגדו יסד ארקא למטה. נטה מכון למעלה כנגדו יסד תבל למטה. נטה ערבות למעלה כנגדו יסד חלד למטה כונן כסא כבודו למעלה ומכבודו למטה. זה מעשה יום ראשון:

[יד] **ביום** שני פלג את המים מהם לקח למעלה ומהם למטה (לח) והמים שלקח למטה כונן שבעה מעונות וכסא הכבוד ומהיצתן של מלאכים. והמים שנתן למעלה כונן עליהם שבעה תהומות וכל מדות שבהן. ובעת (?) הרקיע על פני המים בין המים העליונים ובין המים התחתונים. ומפני מה הפרישן הקב"ה שהמים העליונים זכרים והתחתונים נקבות וכשבקשו להשתמש זה בזה בקשו להחריב את העולם באותו יעשה היו המים עולים להרים ויורדים לגבעות המים היו רצים אחר הנקבות עד שגער בהם הקב"ה שני' (לט) מנערתך יגוסן וגו' (י) ומנין ששם להם לכל א' וא' גבול בפני עצמו שני' (לא) גבול שמת כל יעבורון, ואין בין מים העליונים למים התחתונים אלא ג' אצבעות בלבד (לב) וכפת הרקיע מוקפת ביניהם (בניהם) כדי להבדילם זה מזה:

[יח] **בשלישי** אסף את המים למקום אחד וגלה את היבשה וקרא לה ארץ (נג) והוצא ממנה עצים ועשבים וכל מיני זרעים ועץ פרי עושה פרי וכל מיני דשאים וכל מיני אילנות וכל מיני נמיעות בין שעושין פירות בין שאין עושין פירות (נד):

[יג] **ברביעי** ברא חמה ולבנה כימה וכסיל כוכבים ומזלות ובו ביום תלאם ברקיע להבדיל בין היום ובין הלילה נתן שמש

— הערות תקונים וליונים —

לנועלה כנגדו יסד חצל לנוטה כסאו כונן לנועלה ונוכדו וכו': (לז) כראת סהור כפול צנועות הסופר סהרי כצר זכר תחלה נטה זבול וכו' וכן "כנגדו יסד חצל לנוטה" כזכר צקנווך. לכן הסגרתיהו צסני חלאי לצנס: (לח) צק"ר ווקיים סבי ויעש חלהים חת הרקיע ויצדל צין סוים. וסאר סכחוצ פס עד סוף סקיון הלז חינו סס: (לט) סהלים ק"ד ז'. וסס סחוצ וון גערסד: (נ) כן ח"י גס צווי כון חך צאופן חחר קלס עיי"ס צצריחל יוס צ': (נא) סהלים ק"ד טי: (נב) כ"ס גס צגווי סגיגה ט"ו ועיי' פרס"י סס: (נג) צק"ר וקרא להארץ. ויס לפרסו כווי ספירסו צגווי ססחיס דף צ' ע"ח ויקרא חלהים לאור יוס. קרי' רחונכל לנסורל ופקדי' חנוחלח דינונל וכו' עיי"ס: (נד) צק"ר וכל וויכי נעיעות צענפיהס וצפרייהס

לאור עולם וירח וכוכבים למשול בלילה (וה) והתקין שבעה כוכבים
ברקיע שחושבים בהם את השנים וחדוש לבנה ועבור שנים ועתים ורגעים:
[יג] **בַּחַמִּישִׁי** ברא לוייתן וכל מיני דגים וכל מיני עופות בין של יבשה

(יז) וכל מיני שקצים ורמשים בין של ים בין של יבשה:
[יד] **בַּשִּׁשִּׁי** ברא תהומות (יז) בהררי אלה ושאר כל מיני בהמה ושבע

מיני חיה ושקצים ורמשים שני' (יח) תוצא הארץ נפש
חיה למינה וגו' ולבסוף ברא אדם למשול בכל, והלל וזמרה נמט בפיהם
ושיר ותשבחות בגרונם דבר דברו והבן צבאם וכל א' וא' מהם צוה על
עבודתו שר בראש כולם וגו' (יט) ובין השמשות נבראו עשרה ואלו הן
פי האתון פי הכאר הקשת והמן והמטה והשמיר והכתב והמכתב והלוחות
י' וי"א אף המזיקין ועמוד הענן וי"א פי הארץ וקבורתו של משה ומערה
שעמד בה משה ואליהו. ור' יאשיה אומר משום אביו אף האיל והפרדה
ובגדו של אדם הראשון ור' יהודה אומר אף הצבת בעצת העשויה והלא
יכול לעשות לה דפוס הא לאו בריה הות אלא מעשה (כ):

[טו] **בַּשְּׁבִיעִי** ישב הקב"ה על כסא שמתח והעביר לפניו ישר של מים
בשמתח גדולה ישר של גהרות בשמתח גדולה (ישר של
לבנה בש"ג) (כז) ש"ש הרים בש"ג ש"ש גבעות בש"ג ש"ש תהומות
בש"ג ש"ש מדברות בש"ג ש"ש חמה בש"ג ש"ש לבנה בש"ג ש"ש כימה

— הערות תקונים וליונים —

שפי תדשא הארץ דשא עשב וצריע זרע לניסכו וגו': (וה) צק"ר סנאי
ויעש חלשים את שני הנחירות הגדולים: (יז) וצין של ים כל"ל:
(יז) ל"ל צהוות צהרי אלק. והוא לשון סכתוב סתלים כ"י:
(יח) צראקית ח' כ"ד: (יט) כנראה שהעתיק לא ראה להעתיק פה
שמות הספרים לכן כהצ' וולת "וגו". וצק"ר גדל ואלאך צראש כולם
נקיפין סופה וסערה וקיפין אוננים קדוש וכי. ואין ספק שערצוביא
סביא הסופר גם שהעתיק עד גדל ואלאך צראש כולם. ואח"כ התחיל
להעתיק והסתובז לפניו לקונן סוף סיוון "טו שהגירסא גם צק"ר ואחר
האש והננים "נקיפין סופה וסערה... ונקיפין אוננים קדוש ואוננים
צרוך" ולפניו גם "שפי ותהלתו ואלה הארץ": (כ) ח'נס כ"א תשעה
ואולי סקרון יש פה: (כא) ר"ל לאו צריה צירי שניים היתה לא ונעשה
צני חלם. וע"י צגנרי פסקים כ"ד וצנוטכה אבות פרק ה' ונשנה ח'
ותראה שונה סננים רבים: (כב) הוא כפול לקונן לכן הסגרתיהו צקני

בש"ג ש"ש כסיל בש"ג ש"ש דשאים בש"ג ש"ש גן עדן בש"ג ש"ש גיהנם
 בש"ג ש"ש אילנות בש"ג ש"ש רמשים בש"ג ש"ש חיות בש"ג ש"ש
 בהמות בש"ג ש"ש דגים בש"ג ש"ש חגבים בש"ג ש"ש עופות בש"ג ש"ש
 מלאכים בש"ג ש"ש רקיע ורקיע בש"ג ש"ש גדוד וגדוד בש"ג ש"ש חיות
 הקדש בש"ג ש"ש כרובי הכבוד בש"ג ש"ש אופנים ושאר כל שר ושר
 נכבד ונורא ונערץ, והיו כולם עומדים בשמחה גדולה במעין של שמחה
 ומשמחים ומרקדים ומרנגים ומקלסים לפניו בכל מיני קלום וכל מיני זמר
 שבה והלל והיו מלאכי השרת פותחים את פיהם ואומרים יהי כבוד ה'
 לעולם (ג) וכולם עונים אחריהם ישמח ה' במעשיו (ד) והיה רקיע ערבות
 מלא שמחה וקיל הדר ועוז ותוקף וגבורה וגאווה ותפארת וגדולה תחלה
 ורנה שירה וצהלה נצה (ה) ויושר כבוד והודאות באותה שעה שני (ו) הוד
 והדר לפניו עוז והדר ותפארת במקדשו, הוד והדר נגד שבת עוז ותפארת
 נגד וינפש. באותה שעה הביא הקב"ה שרה של שבת והושיבה על כסא
 הכבוד והביא לפניו שירה כל שר ושר של כל רקיע ורקיע ושל כל תחום
 ותחום והיו מרקדין ומשמחין לפניו ואומרי' שבת הוא לה' ושאר כל השרים
 הגדולים אומרים לה' הוא שבת ואף אדם הראשון העלה אותו הקב"ה לשמי
 מרומים לשמים העליונים לשוש ולשמוח בשמחתה של שבת:

[נז] עִשָּׂהּ, הקב"ה חנוכה של שמים וארץ והכל שמחים בה ואף אדם
 הראשון שש ושמה בשמחתה של שבת באותה שעה כשראה
 אדה"ר שבחה של שבת יקר ורבותה של שבת שמחתה וגדולתה של שבת
 שהכל היו שמחים בה והיא היתה תחלה וראש כל השמחות, מיד פתחו
 פיהם (ז) ואמר מזמור שיר ליום השבת (ח) אמר הקב"ה לשבת אתה
 אומר מזמור ולי מזמור שאני אלוה השבת, עד שעמדה השבת על רגליה
 ונפלה על פניה ואמרה טוב להודות לה'. וכל סדרי בראשית השיבו ולומר
 לשמך עליון (ט):

— הערות תקונים וליונים —

חלאי לזכה: (ג) תהלים ק"ד ל"א: (ד) סיפא דקרא תנ"ל: (ה) כ"ל
 דכ"ל כלום שהוה לשון זמר כוונ' לזנוח. וכונ'ס (פקחים קי"ז) בעשרה
 נלאונרות של שבת כאונר ספר תהלים זכרות זכונ' וכו': (ו) הוא נורכז
 ומשני כתוצים תהלים ל"ו ו'. דצרי היונים אי י"ו כ"ז: (ז) נראה דל"ל
 פתח פיו: (ח) תהלים ל"ז: (ט) קס קס: (ס) נוכחן עד לזנוח נון

[א] אורכו של עולם (ק) מהלך ת"ק שנה (סא) ורחבו של עולם ת"ק שנה ועביו ת"ק שנה (סב) ויש אומרים עגול הוא (סג) ויש חוזר לעולם כמין כפה (קד) ויש הגדול וכל העולם כולו עומד על עמוד אחד וצדיק שמו שני' (סה) וצדיק יסוד עולם. ואותו עמוד וכל העולם כולו עומד על סנפיר א' של לויתן (סו) ולויתן שוכן בתוך המים התחתונים כדג קמן בתוך המים (סז) והמים התחתונים על מי בראשית כמעין על שפת הים (סה) אוקינוס עומדים על מים הבוכים כמעין קמן על שפת הים, ולמה נקראים מים הבוכים מלמד שבשעה שפלב הקב"ה את המים מהם לקח למטה (סט) ומהם לקח למעלה. המים שלקח למעלה (ע) היו שמחים ואומרים אשרינו שיש לנו להיות קרובים אצל בוראינו ולהיות סמוכים תחת כסא כבודו והיו מעופפים בשמחה רבה ונותנים בכל יום קלוס ושבח ומכתירין הדר ותהלה ליוצר בראשית ליוצר עולם שנאמר (עא) מקהלות מים רבים וגו'. ואותו המים שלקח למעלה (עב) למטה היו צועקים ובוכים ואומרים אוי לנו

— הערות הקונים וליונים —

וילון שמים כתוב גם צוודרש כוכן (נדף ד' ע"ג ואל"ך צהנדפס צקי ארזי לצנון וינעליא סק"ח) ויש עס שמים רבים מהכתוב פה לפיכך: (סא) צק"ר פה כוסף וצ' סנים וצנוי כוכן וצנוי עשרת הדברות ליתא (ועי' צק"ר דף י"ד ע"ג דפוס אז"ד): (סב) ע"י גוי חגיגה דף י"ג: (סג) צק"ר כתוב צטעות "וי"ח עגול הוא" וצנוי כוכן ליתא והוא עגול: (קד) צק"ר ויש הגדול סוזר לעולם כולו וכולו כנוין כפה ועומדין צכולן (צ) וצנוי " הדברות (דבור א') ויש הגדול סצצ את כל העולם כנוין כפה של עמוד גדול. וצנוי כוכן ויש הגדול הנקרא אוקינוס ונקיף אותו: (סה) נעלי " כ"ה: (סו) צנוי כוכן והים הגדול עוגד על סכפיריו של לויתן. וכן הוא עס (דף צ' ע"ג דפוס וינעליא) צועסה יום ה'. וצנוי " הדברות וכל העולם נוקף על סכפירי לויתן. וכנראה הוא ע"ס ול"ל עומד על סכפירי וכו'. וצק"ר צטעות והעולם כולו על סופים של לויתן עומד. ול"ל "סכפיר" תחת סופים. ועי' צקי חקד לאצרהס עין הקורא כהר ג': (סז) כ"ה צנוי כוכן וי' הדברות. וצק"ר צטעות צנוי דג עהור צתוך היס: (סח) כ"ה צק"ר. וצכוכן ומים התחתונים עומדין על ספת ויני אוקינוס ואיך דומין צהן אלף כמעין קטן סעל ספת היס וכו' וני אוקינוס על ספת ויני צראשית וכו' וני צראשית עומדין צספת הצוכים: (סע) צק"ר מהס נהן למטה: (ע) נוכאן עד "ואותו סניס" צק"ר וצנוי " הדברות ליתא: (עא) ל"ל נוקלות מים רבים. סהליס ל"ג י"ד: (עב) נראה דל"ל

שלא זכינו לעלות לרקיע להיות קרובים לבוראינו ולקלם עם חברינו אלא
 אנו נתונים למטה לתוך התהום הששי כנגד שערי צלמות ושערי גיהנם
 להסתכל בכל יום ויום במשפטן של רשעים. ולבסוף העזו פניהם ובקעו
 תהומות והיו מתנבצין ועולין על סדר המקום מקום העבים מבקשים לעלות
 למרום עד שגער בהם המקום וכבשם תחת רגליו והורידן למקומן שנאמר
 (עג) הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה עד) ולפיכך נקראו מים הבוכים :
 [יח] **והמים הבוכים תלויים ועומדים למעלה מן הארץ התחתונה**, והארץ
 רוקע על המים הזדונים (עה) על עמוד השמל ועמוד השמל
 על אוצרות שלג ואוצרות שלג על הרי ברד והרי ברד על תהום ותהום למה
 הוא דומה לשלשה ראשי שור שני עו) תהום אל תהום קורא לקול צנורך
 וגו'. ותהום על תהו ותהו למה הוא דומה לקו ירוק ומקיף את כל העולם
 כולו וממנו יצא חשך עז) ותהו על תהו עט) ובהו דומה לאבנים מפולמות
 שמהם יצאו מים עט) ומים על הרים והרים על רוח ורוח תלוי בסערה ותלוי
 בכפה של ארץ התחתונה וארץ התחתונה תלויה בסערה וקשורה
 בכפת חרבה פ) וחרבה תלויה בכפה יבשה ויבשה תלויה וקשורה בכפת

— הערות תקונים וליונים —

ונלמעלה למטה. ובק"ר המים שנתן לנוטה היו נותרגשים וכזי :
 (עג) ישעיה נ"ג י"ו : (עד) בק"ר וצו"י סדצרות כוסף. אמר להם
 הקציה הואיל ועשיתם כך לכבודי אין להם רשות למים העליונים לומר
 סירה עד שיטלו רשות מכם שני נקולות מים רצים חלירם נשצרי ים
 (ובק"ר כוסף עוד) חח"כ חליר צמרוס ה' אל תקרי נשצרי חלל ונקול
 סירה שיאמרו המים וחח"כ (כוטלן) [נטלן] מים העליונים רשות ואמרו
 חליר צמרוס ה' : (עה) בק"ר והארץ התחתונה רחוקה (ל"ל רוקע
 ככחוצ פה וצו"י כוכן) על המים והמים עומדים על עמודים של השמל
 ועמוד על סררי צרד והרי צרד עומדים על חולרי סלג וחולרי סלג
 עומדים על המים והמים על אש ועומדים על פתהום ותהום על תהו
 וכזי. וכ"ה גם צו"י כוכן ושם כחוצ ותהום למה הוא דומה וכזי ככחוצ
 פה לפיכך : (עו) תהלים מ"ז ח' : (עז) כ"ה גם צגו"י חגיגה י"ז ע"פ :
 (עח) בק"ר ותהו עומד על צהו. וכ"ה צו"י כוכן. והוא יתח נכון :
 (עט) גם זה בחגיגה ט"ס ונסיים שני וכמה עליה קו תהו וחצני צהו .
 וכ"ה גם צכוכן : (פ) בק"ר וקשורה בכפה של חלמה וחלמה תלויה
 בקערה וקשורה בכפה של חרבה וחרבה תלויה בקערה וקשורה בכפה
 של יצטה ויצטה תלויה בקערה וקשורה בכפה של ערקא [ל"ל חרקא]

ארקא וארקא תלוי' בסערא וקשורה בכפת תבל ותבל תלוי' בסערא וקשורה בכפת חלד פא) וחלד תלוי' וקשור בכפת וילון וילון תלוי' בסערא וקשור בכפת רקיע רקיע תלוי' בסערה וקשור בכפת שחקים ושחקים תלוי' בסערה וקשור בכפת זבול פא) וזבול במעון ומעון במכון ומכון תלוי' בסערה וקשור בכפת ערבות ערבות תלוי' בסערה וקשור בזרועו של הקב"ה פג) שנאמר ומתחת זרועות עולם פד), **אמר** ר' ישמעאל שתי זרועות למה אחת סובלת את העליונים ואחת סובלת את התחתונים מלמד שבשבעה פה) מעונות וכל אשר בהם תלויים בזרועו של ה' של שמאל פו) לכך נאמר ומתחת זרועות עולם:

יע] **ואדורי** הארץ התחתונה מקיפים אש ומים ואחורי אש ומים

— הערות תקונים וליונים —

וכו'. וזכרון ורוח על כנפי קערה וקערה תלוי' וקשורה צפחה ארץ התחתונה. ארץ התחתונה בקערה וקערה תלוי' וקשורה בכפת אדומה וכו' בכחוצ צק"ר: (פא) כ"ה גס צק"ר. וזכרון וקערה תלוי' וקשורה בכפת חלד ולא זו ע"ג זו לא כעין זה (הליר עיין פס) וכיפת ז' רקיעים אחרים בקרקסיהו (ר"ל קרקסיהו והוא מלשון הכחוצ שמוט כ"ו ו') ככיפת קערה שהיא כפוייה ע"ג פולחן וחלד היא יקוצ העולם וחלד תלוי' בקערה וקשורה בכפת וילון וכו' ככחוצ לפנינו: (פג) כעין זה צמי' כוכן ואחר זה כחוצ פס וקורקסי (גס הוא לשון קרקסיהו כהכ"ל וכן צפרקי דר"א פ"ג קורקסי השמים צמי' אוקיניוס אחרים ופי' הערוך צמי' קרקסיהו פ' שסוף מלשון הכי ועשית קרסי נחשת (ופלא שלא הביא מקרא הכ"ל המוקדם) וכן צצ"ר (פי' י"ח) אפי' קורקסין של זה עשה לו) ועון אחרים בקורקסי חרצה חרצה תלוי' בקערה וקשורה בכפת ועון וקורקסי ועון אחרים בקורקסי אדומה וזכרון תלוי' בקערה וקשורה צערצות וקורקסי ערצות אחרים בקורקסי ארץ התחתונה ערצות תלוי' בזרוע של הקב"ה וכו'. וצק"ר וחלד תלוי' בקערה וקשורה בכפת של שמים ושמים תלוי' בקערה וקשורה בכפת של רקיע ורקיע תלוי' בקערה וקשורה בכפת של שחקים ושחקים תלוי' בקערה וקשורה בכפת של זכרון וזכרון תלוי' בקערה וקשורה בכפת של זבול וזבול תלוי' בקערה וקשורה בכפת של ערצות וכו' ככחוצ לפנינו: (פג) ע"י חגיגה י"ג ע"ג. וצק"ר וסי"ס שכי' עמודי שמים ירופפו ויתמוהו ונגערתו לכך נאמר ונה רצו ונעשך ה' כולם בחכמה עשית וגו'. ודצרי ר' ישמעאל שבסמוך פס ליחא: (פד) דצרים ל"ג ב"ז: (פה) נראה דל"ל

מקיפים רעש ורעדה פז) אחורי רעש ורעדה מקיפים ברקים ורעמים
 אחורי ברקים ורעמים זיקים וזועות אחורי זיקים וזועות דמות חיות מקיפים
 רצוא ושוב אחורי רצוא ושוב אומריי קול המולה אחרי אומריי קול המולה קול
 דממה דקה. אחרי קול דממה דקה אומרים קדוש פח) ואחרי כל אלו שם
 חיות הקדש והאופנים וכסא הכבוד ורגלי השכינה מוקפין על גבי ראשיהם
 שנאמר פט) וארא החיות והנה אופן אחד בארץ וגו'. כשם ששכינתו למעלה
 כך שכינתו למטה שנ' ז) ותהלתו מלאה הארץ ועוד השמים כסאי והארץ
 הדום רגלי וגו' חט) ואלף אלפים ורבו רכבות של מלאכי השרת עומדים
 סביבות רגלי השכינה ומקלסים אותו בכל שבח וכל מיני קלום שנאמר
 ותהלתו מלאה הארץ :

[ב] ומקיפים מקום של רגלי השכינה י"ח אלפים עולמות זכ) ד' אלפים
 ות"ק לרוח צפון ד' אלפים ות"ק לרוח דרום ד' אלפים
 ות"ק לרוח מזרח ד' אלפים ות"ק לרוח מערב שנאמר זג) סביב שמנה עשר
 אלף. ד' אלפים ות"ק של רוח צפון מלאים תהלה וכבוד וגילה וגאון, ושל
 רוח מזרח מלאים קדושה וטהרה עוז וצדקה נצח וגבורה, של רוח מערב
 — הערות תקונים וליונים —

סהשצעה : (פו) כ"ה גם צנ"י כוכן (וצנעוהו טס אונר סנוואל) וזילקוט
 פי זרכה על קרא ונתחת זרועות עולם וכי עיי"ש וצנ"י י" הדצרות ולקטן
 סי' נ"ד : (פז) כ"ה גם צנ"י כוכן. וצק"ר ואחר הא"ש והנ"ס וקיסין
 קופה וקצרה ואחר קופה וקצרה וקיסין אונרי המולה ואחר אונרי
 המולה וקיסין כרוצין ורופסין [כראס לי דל"ל ועופסין כנוו סהוא
 לפיכנו פה לקוון צסי כ"ח עיי"ש] ואחר כרוצין ורופסין וקיסין דמות
 חיות ואחר דמות חיות וקיסין לוא וסו"ב ואחר לוא וסו"ב וקיסים
 אונרים קדוש וזרוך —. ובארץ התחטונה יש זה חיות הקודש ואופנים
 וכסא הכבוד וכי עיי"ש ולעיל הערה נ"ט: (פח) צנ"י כוכן אונרים קק"ק
 אחרי אונרים קק"ק אונרי כבוד ה' ונוקונוו אחרי אונרים זרוך וגו'.
 ארץ התחטונה אחזה בקורקסי ערצות וניסור ערצות בארץ ורגלי החיות
 וניסור ערצות בארץ התחטונה וזהן רגלי החיות ואופנים ושרפים ועל
 קרני החיות רקיע ועל אותו רקיע כסא הכבוד ורגלי השכינה על ראשיהן
 וצערצות ורגליהן בארץ התחטונה ונונין סכסא הכבוד צערצות סנאונר
 סולו לרוכז צערצות וגו' ונונין סרגלי החיות בארץ התחטונה סנאונר
 וארא החיות וגו' : (פט) יחזקאל ח' ט"ו : (ז) חצקוק ג' ז' : (חא) ישעיה
 ס"ו ח' : (זכ) צנ"י כוכן אלף אלפים עולמות סנא' קציב י"ח אלף וגו'

מלאים פארוי ועטרה וכתר מלכות וקול דממה דקה (לד) :

[כא] **אחורי** י"ח אלף עולמות הללו מקיפים חומות אש ומים (לה) ואחורי אש ומים מקיפים הרים, הרים של ברד. אחורי הרים של ברד גבעות, גבעות של שלג, אחורי גבעות של שלג כותלי סופה. אחורי כותלי סופה כנפי סערה. אחורי כנפי סערה מקיפים כרובים מעופפים. אחורי כרובים מעופפים כנפי רוח, אחורי כנפי רוח מקיפים אלף אלפים מחנות. אחורי אלף אלפים מחנות רכב רבותים (לו) אחורי רכב רבותים משוררי שירות. אחורי משוררי שירות תוקעי בשופרות, אחרי תוקעי בשופרות מדיעי בחצוצרות אחרי מדיעי בחצוצרות ממתקי נעימות. אחורי ממתקי נעימות מסלסלי תושבחות. אחורי מסלסלי תושבחות אומרים קדוש ואומרים ברוך שנאמר ותהלתו מלאה הארץ.

[כב] **אחורי** כל [אלו] מקיפין מיט היין (אין) מכאן ואילך תחום ותהו וחשך עד אין חקר ועד אין מספר ואין שיעור ואין סוף שני' (לי) ישת חשך סתרו ובכל יום ויום הקב"ה רוכב על כרוב ושש בכולן וכשהוא חוזר רוכב על כנפי רוח שנאמר (לח) וירכב על כרוב ויעף וידא על כנפי רוח. עד כאן יש לך רשות לדבר מכאן ואילך כנותן אצבע בעין — הערות תקונים וליונים —

(הוא עשות דונכר ול"ל י"ח אפי' עולמות) וזו ירושלים צו"י סצרקיע : (לג) יחזקאל נ"ח ל"ה : (לד) צק"ר יש צזה איזה סינויים וכן צכונ עי"ש ועוד נוסף שם של רוח דרום ונלא וכו' : (לה) כל הסיוון הזה הוא כן גם צו"י כוכן אך צתחלתו חקר צו ונלת "אחרי". וצק"ר ואחר י"ח (חקר "חלף") עולמות אלו ונקיפים האש והמים ואחר האש והמים ונקיפים סופה וקערה ואחר סופה וקערה ונקיפין רעש ורעדה ואחר רעש ורעדה ונקיפין חיונה ויראה וכו' עד שנאמר ישת חשך סתרו וגו' עי"ש. ואח"כ כתוב והנקיפין לאלו ונהריאל וכו' ועל שערי רוח ונערב שרים ונמוכים עליהם ואלה שמות (ל"ל שמותם) קוריאל וכו'. והוא הכתוב לפיכך לקוון וסוף קיוון ל"ז ואילך ושם כתוב ועל שערי רוח ונרח ונמוכים ואלה שמותם קוריאל וכו' : (לו) צו"י כוכן ריצי ריבון לצאות אחרי ריצי ריבון לצאות ונקיפין אלפי סכאן אחרי אלפי סכאן ונקיפין שירות אחרי ונשוררי שירות ונרכני רכנות חוקעי צשופר זה ואחריהם אונרי הדך ואחריהם אונרי צרוך ואחריהם [אונרי] ה' יונלך סכא' ותחלתו ונלאה הארץ : (לז) תהלים י"ח צ"ג : (לח) תהלים י"ח א' : (לט) כלשון הזה הוא גם כן בצנורא חגיגה דף י"ג :

לפיכך כתוב בספר בן סירא במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור וגו' (ט):

[כג] בא וראה שלא כמדת הקב"ה בשור ודם מדת (הקב"ה) מלך בשור ודם משגר שליח ממדינה למדינה (שצריך) [צריך] לשגר שליח אחריו להחזיר שליחותו אבל הב"ה אינו כן שני' ק) והנה האיש [וגו'] אשר הקסת במתניו משיב דבר לאמור עשיתי כאשר צויתני ואומר ק) התשלח ברכים וילכו ויאמרו לך הנגו, יבאו ויאמרו לך לא נאמר. שכל מה שמצטווין הולכים ועושים ואומרים עשינו (שליחות) [שליחותך] כענין שנאמר ק) הלא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה' ק):

[כד] זך תהום התחתון של ארץ התחתונה, למעלה מן הארץ העליונה התחתונה תהום ק) למעלה מן תהום תהו. למעלה מתהו בהו. למעלה מן בהו ים, למעלה מים מים ק) למעלה מן מים אדמה ועל אדמה גדולתו וגבורתו הרבו ק) כחו ותפארתו ותקפו של יוצר בראשית שני' ק) אל תראי אדמה גילי ושמחי:

[כה] זך תהום השני למעלה מן אדמה תהום ק) למעלה מן תהום תהו למעלה מתהו בהו, למעלה מן בהו ים ק) למעלה מן ים מים למעלה מן מים חרבה:

[כו] זך תהום שלישי. למעלה מחרבה תהום ק) למעלה מן תהום תהו קיא) למעלה מן בהו קיב) ים, למעלה מן ים מים למעלה מן

— הערות תקונים וליונים —

ק) יחזקאל טי י"ח: קא) חיוז ל"ח ל"ה: קב) ירמיה כ"ג כ"ד: קג) כל הנואמר הזה (ק"י כ"ג) ונחלתו עד קופו הוא בתלמודו כ"ג דף כ"ה ע"ש: קד) צווי כוכן עד כאן תהום התחתון של ארץ התחתונה לועלה ווארץ התחתונה תהום. וכן בכל ויה שכתוב פה "זה תהום" כתוב גם "עד כאן תהום": קה) צווי כוכן לועלה ון הים וים וחוקים לועלה וונים וחוקים אדום: קו) נראש דל"ל "הרבה". וצווי כוכן גדולתו ותהלתו של הקצ"ה: קז) יואל ז' כ': קח) צווי כוכן ליתא: קט) צווי כוכן לועלה וצוהו חסך לועלה וחשך וים לועלה וונים חרבה לועלה וחרבה יאורים וכל חגוני וים שני וכתתי יאורים חרבה [יחזקאל ל' י"ג]: קי) צקסר הקד לאצרהס וועין ה' נהר ז' הגירסא לועלה ון יצקה תהום ולועלה ון תהום צהו ולועלה ון צהו ים. ואולי היה לפניו הגי' כנוו צווי כוכן שאזכיר צקנווך (אות ק"ג): קיא) צווי

מים ארקא :

[כז] זה, תהום החמישי קיג) ועל ארקא שאול ואבדון ובאר שחת ומיט
 היון ושערי מות ושערי גהינם ושערי צלמות תחתיה ונהינם
 ורשעים בהם ומלאכי חבלה ממונים עליהם ושם חשך עביו כחומה של עיר.
 ודיניהם של רשעים מתוקנים שם שנאמר קיד) ורשעים [בחשך] ידמו;
 כח] **מדור העליון שאול** * גובהו מהלך שלש מאות שנה ורחבו ש'
 מאות שנה ועביו ש' מאות שנה קטו): **מדור השני אבדון**
 קטז) גבהו שלש מאות שנה ורחבו ש' שנה: **מדור השלישי באר שחת**

חקד לאצרהס

הערות תקוני' וליוניס

(* הנועיין באשר יראה דברי הצריית'
 הזאת יתונה היאך אפשר זה בלב
 שהרי אם נאמר שהעולם כדוריא
 וכולס ת"ק סנה היאך צדין ת"ק יסבול
 מליאות שיש צו ז' מזורין גובה כל א'
 שלש מאות שכללס אלפיים ומאה דהיינו
 כמה פעמים כמוהו וזה תמיה גדולה.
 ואם נאמר שהעולם ככיפה והכיפה
 התחתונה הזאת נדחה כך גם זה לא
 יסבולו הסכל שהרי נדח כל כיפות
 הרקיעים יחד (גם) [הס] על הארץ
 ולפי הדעת הזאת תהיה הכפה הזאת
 כולה יולאו' ומתחת רוב כיפות הרקיעי'
 שהרי הכיפה הזאת נלד עלמה יותר
 מכיפת הרקיע הראשון שנתתי ה' מאות
 סנה הארץ והי' מאות סני איריין הס
 אלף והי' מאות, אם לא שנאמר שכל
 ארץ וארץ ומתפשטת ללדין עד כנגד
 הרקיע, וזה יתיישב הענין קלם באשר
 ליירכו לך צדין הקורא נהר ד'. אמנם
 יש עוד לדקק דאמר גזהו ורחבו
 ועוביו צלמא גובה יתישב או עובי מפני
 שהעובי יקרא גובה או הרחב צלמו
 אמנם שיהי' צו רחב ענין א' וגובה ענין א'
 ורחב ענין אחר היאך אפשר
 להתישב, וצלי ספק המדורין האלו הם זה
 למעלה וזה ולכך אמר העליון ולא
 אמר הראשון מפני שהוא עליון ושני
 למטה מונו וכו' ושיעבי למטה מכולס.
 ואי אפשר לזייר שיהיו הכיפין זה צתוך
 זה שא"כ יהיו זה גדולה וזו. שהיאך
 אפשר כיפה על כיפה צמדה סוה
 צהכרת העליונה גדולה מן התחתונה
 שכך דרך העגולים שאתה מלייר זה
 צתוך זה אפי' שיהיו הכיפין זה על זה.
 לכך לריך לומר צהכרת שהם מרוצעים
 זה למטה וזה מדריגות ז' מדרין לפי זה
 יהיה לורתה בזה. ועתה טועם אל דברי
 ואשיכך לקוסיא חזקה ובי ילויר

כונן נוסף אח"ז וזהו ותהו מים
 לנעלה נומיס יצסה וציצסה נומיס
 ונהרות וכל נוקס מים שני אשר לו
 הים והוא עשאו [ל"ל עשהו] ויצסת
 ידיו ילרו: (קיב) נראה דל"ל תהו
 או שיט להגיה צתחלה לנעלה מן
 תהום זהו ככתוב צקי חקד לאצרה'
 סס. או אולי חקר פה ול"ל לנעלה
 נתהו זהו לנעלה מן זהו ים:
 (קיג) ל"ל הרציעי. וכ"ה צנו' כונן
 ושם א"י לנעלה מן היצסה תהום
 לנעלה ומתהום תהו וזהו וחסך
 נומיס לנעלה נומיס ארקא וצארקא
 שאול תחתית ואבדון וכו':
 (קיד) סמואל א' צ' טי' (קטו) צנו'
 כונן א"י גזהו ת"ק סנה ארכו ת"ק
 סנה ורחבו ת"ק סנה וכן הוא סס

קין) גבהו ש' מאות שנה ורחבו ש' ועביו ש' שנה: **מדור הרביעי מימ**
היון קית) גבהו שלש מאות שנה ורחבו שלש מאות שנה: **מדור ה'**
שערי מות קיט) גובהו מהלך שלש מאות שנה ורחבו שלש מאות שנה:
מדור ששי שערי צלמות גבהו שלש מאות שנה ורחבו ש' ועביו ש'
שנה: מדור שביעי גהינם גובהו מהלך ש' שנה ורחבו ש' שנה ועביו
 ש' שנה. נמצאו הליכות של גהינם שיש אלפים ושלש מאות שנה, והאש
 גהינם חזק הוא אחד מן ששים שערי צלמות, והאש שבשערי צלמות אחד

חקד לאצרהס

הערות תקוני וליוכיס

טביהנס עם היות שהוא לזמנה מארץ
 הבשמי יהי גסס כנוליא הבקס זה דוחק
 גדול והלא מדורין אלו בחוכס מלאכי
 חזלה סס רוחניים צלי ספק אייב כראה
 לוור עזה הגהינס דומה ממש בעין
 רוחניות גן עדן ארזיי ואיכו ממש בגסס
 שהרי פירשו רז"ל צענין גן עדן ואמרו
 צמעניית פרק א' תכו רבנן ארץ מלריס
 היא ד' מואות פרק' על ד' מואות פרקס
 והיא א' מסי צבוט וכוס א' מסי צעולס
 ועולס א' מסי צגן ובגן א' מסי צעדן
 ובגן א' מסי צביהנס כנולא כל העולס
 כולו ככקוי קדירה לביהנס וביהנס אין
 לה שיעור ויא' עדן אין לה שיעור
 ע"כ. הרי צפירוש שכמו שנויחות גן
 עדן ענין בגשמי והוא רוחני דק והוא
 צעולס ואין העולס כדאי הוא לו אלל
 שופני רוחניותו המעט מחזיק את
 הנורזה כדרך שהקוקס קובל הנורכה
 כך הגיהנס צארקא ונדתה כנדת
 הראויה לה לפי התפשטות הארלות

גם צמדור הטני הסלטי הרציעי
 וכן השאר עיי"ש. ולפ"ז מה שאמר
 טס אח"כ כנולא גיהנס הילופה
 עולה ו' אלפס ות"ק טנה איני יודע
 לכיון הנוקסר הזה. ואולי ע"ס יט
 טס ול"ל ג' אלפס ות"ק ויעלה
 הסקציון כך מפני שהוא חושב רק
 הרוחב לצד או האורך. אלל לפי
 הכחוצ לפנינו פה חושב כל הגובה
 והאורך והרוח' (או העוצי) שעולה
 ציחד ו' אלפס וג' מואות טנה אס
 כל נודור ונודור ארכו ג' מואות
 ורחבו ג' מואות ועציו ג' מואות כי
 כן הוא מפורט צהנוקס הכתוב
 צקסר חקד לאצרהס הכ"ל טכל
 החדריס טוים צזה. ואף שלפנינו
 פה לא כתוב שיעור העוצי צחדר
 צ' ד' ה' כראה שהוא אך מפני שהי

רולס לקלר. או אולי קטנט וידי הנועתיק — . ובאמות כי צוני כוכן קודס
 זה (תחלת דף ד' צארזי לצכון ד' וינעליא) כתוב מפורט כי שאול ואצדון
 ובאר טחת וטיעו היון כל א' מהס הלורו ט' טכיס עיי"ש. וכ"ה צצנתו"ד
 ה"ס לד ט. ובאותיו דר"ע (ד' וינעליא) אות ז' כתוב ונלמד טכל גיהנס
 וביהנס ג' מואות ארכו וג' מואות רחבו ועציו אף פרקס וענוקו אף פרקס
 עיי"ש. (קטז) צקי חקד לאצרהס הגי' צאר טחת: (קין) צקי הכ"ל הגי'
 טיעו היון: (קית) צקי הכ"ל הגי' טערי מות: (קיט) צקי הכ"ל הגי'
 אצדון: (קב) צכוכן א' מסי צאט טל טערי מות. וכן הוא צקי חקד

מש' קכ) מן שערי מות ושבערי מות. א' מס' שבטיט היון ושבטיט היון
 א' מס' שבאר שחת ושבאר שחת אחד מס' שבאבדון קכא) ושבאבדון א'
 מס' שבשאל, ושאל חציה איש וחציה ברך קכב) ורשעים שבתוכה כשהם
 יוצאים מן האש לוחץ אותם ברך וכשיוצאים מן הברך דולק אותם האש *
 ומלאכי הבלה שממונים עליהם משמרון את נשמתן בגופן שנ' קכג) כי
 תולעתם לא תמות וגו' רחמנא ליצלן שאול כלה והם אינם כלים שנאמר
 קכד) וצורם לבלות שאול מזבול לו ואין זבול אלא בית המקדש שנ' קכה)
 בנה בניתי בית זבול לך. וכל כך למה קכו) מפני שששמו את ידיהם בזבול

הקד לאצרהס

הערות תקוני' ולווי'ס

עליונים וכו'. הרומניזו סוצלת הוודה
 קזאת כדרך הדקיקים הוולחיים צג"ע
 כשיעור והוודה הויה. ואמר שיעבור
 ז' ודורין שיש צו לכולם ודה וקלצה א'
 דהיינו מרובע חרכו כרצו ועוצו הוה
 הוהיתם עם הוהי דהיינו אורך וגוצה
 הוהיה צענין שוהו מרובע מכל
 פחותו ודה ג' מלות על ג' מלות על
 רוס ג' מלות כולל הילוכה על גיהנס
 ו' חלפים ובי מלות וקספר הזו הורה
 שפירוש הצרייתת הוה שהוודורין בולס
 שוים ומה שחמר שהרשונה מהלך ש'
 וח"כ הצי כוהו כולל כ"ח ע"י מלות
 ופס ו' חלפים ובי מלות שנה וזמנ"ל:

לאצרהס. ונראה שגם פה ר"ל א'
 ונששים: (קכא) זכוכן א"י ונששים
 צחש של שאל והחש של שאל וכל
 ודות הללו וכו' ונראה שהקר שס
 ול"ל והאש של שאל ח"י אש וח"י
 צרד וכו' כו"ש פה: (קכב) ונכאן
 עד סוף הקיוון הלו הוה גם צס"ר
 וע"י לעיל הערה י': (קכג) ישעיה
 ק"ו כ"ד: (קכד) חסלים וי"ט ק"ו:
 (קכה) וולכ"י א' ח' י"ג: (קכו) ע"י
 צוודרס. כוכן ולקמן קיוון ל"א:

(* הענין הוה כל זמן שהוה מעניק מגדיל אשו מפני שהס מדריות מתחזקות
 זו וזו ושריית אוחס הכווחת הס צארקא ואין ספק שיש צארקא וקוס
 פנוי קלת לדירת הצריות שיש צה. אונס הצרייתת הוה נראה דלא ק"ל שיש
 צני אדם צטוס חרץ כ"ח צהצל לצד כדעסיק. ורי שועון צן יוחאי (זוהר פי
 צראשית) ק"ל שיש צכל הארלות חלו צני אדם צזולת הרשעים הנדונים צגהינס
 חלל שיש ונש שוכנים צארלות בדרך ששוכנים צארץ הוה. והנה לכולהו
 פירושי ענין זה אינו צעל וקוס חלל הוה רוחני קלת דר צגשמי בדרך שהוה
 גן עדן לועלה וג"ע צארץ רוחני דר צגשמי. וענין ז' ודורין שצו הוה כנגד
 ז' מדריות הטווחה וכל מדרגה ומדרגה רוגה חזקה משל חצרתה כשהיא
 פנימית מפני ודת השרשית היא ודת החול שווענה מתפשט ודת גיהנס ולזה
 יה"י קוד מהלכו צעוצו וגוצו וחרכו ג' מלות מפני שהוה כוועך עקוד הנקודה
 שהיא כחלקת צשלטה על ג' שהס ע"י שיעור ודה העליונה וזה דוועה לקוד עליון
 שהעטה גם את זה לעווחת זה. אונס לועלה צקרש יש נקודה חולעית הוועלמת
 עשרה וכאן חקר ואינה חלל רחמים ואין ודה זו צגיהנס והוה ז' מדריות
 קדושות גם את זה לעווחת זה וללו הס ז' מדריות חלונים וכל א' מחזקת בעס
 יתל מחצירו כולל הסגת מדותיו צני' צז' צח' צג' הכל רנוז עליון ולורך

שנ' קכו) וירדו במ ישרים לבקר ואין ישרים אלא מלאכי השרת ובכל יום ויום יורד עליהם מלאך המות בחימה גדולה ובקצף גדול וטורד אותם מן האש לברד ומברד לאש כרועה שמורד צאנו מהר להר ומנבעה לגבעה שנ' קכח) כצאן לשאול שתו מות וגו' אל תהי אומר שתו אלא שתי. אחת באש קכט) ואח"כ יורדים עליהם מלאכי חבלה ודנין אותן בשאול התחתונה י"ב חדש, ואחר י"ב [חדש] מורדין אותן לאבדון ודנין אותן י"ב חדש וכן בכל מדור ומדור עד שיהיו בקמם שנ' קל) ועשותם רשעים כי יהיו אפר וגו' ויראו אותן כל הצדיקים ויאמרו לפניו רבונו של עולם דיין לאלו, משיב הקב"ה ואומר לצדיקים לא די להם לאלו שעדיין לא שבעה נפשי מהם מפני שחרבו את ביתי ושרפו את היכלי והגלו את בני לבין האומות העולם, ועל אותה השעה הוא אומר קלא) לא ישוב חרון אף ה' עד השיבו ועד הקימו, לאחר י"ב חדש מורדין אותן לארקא ומעמידן אותן תחת הנחר של אש שיוצא מתחת כסא הכבוד, הנה סערת ה' יצאה וגו' קלז) וחזור לארקא שוב אינו עולה שנא קלג) כדנא תימרון להון אלהיאי דשמיאי וארקא וגו' :

ספד ללצנהס

הערות תקוני' וליוניס

בצום לתיקון הסויות העליונות הם הנפשות לטהר וזוהמתי והם כלי זעמו של הקב"ה זעום ה' יפול צם. והנה הגוף כדון בקצר צדין קצר כאשר נחצאי לעיל אונס הנפש היא הנדונית צדין גיהנס אלפי וכן הרוח יש לו גיהנס. ודע שכפש אדם מונש נעשה כבעין של זכנו שיש לשדים מוצא בלרנות האלו כן היא הנפש הנדונית ונכניסין אותה לארקא ונקום גיהנס ועוררים שם ונוקים לנקום והרוח הוא רוחני יותר ויש לו גיהנס לעלנו דהיינו עוד הרוחניות הזה כזכר שהוא צארקא. וזה יתישב לך ונה שתולא צבחה עובדא שפגעו בנפשות הכידונות בלחי צוודרש הנעלם פי אחרי מות מענין הקלצ אציו של ר' שנועון הפקולי שהיו מלקטו קוליס כדי לשרוף אותו. וענין זה נראה שהוא דין הנפש המהגלוות לעין הרוחה ודינה דיכיס גשמיים. והכי ח"י כניי צקי החקירים מועשה צאי שראה צוודר

קכו) רישא דקרא צתהלים שם :
 קכח) שם : (קכט) ואחת צצרה.
 כ"ז חקר לענ"ד : (קל) עללחי ג'
 כ"א ושם כתוצ ועקותם. והענין
 הזה הוא גם צנוס' ר"ה די י"ז עיי"ש :
 קלא) ירנני לי כ"ד ושם כתוצ עד
 עשותו ועד הקיונו : (קלז) ירנני
 כ"ג י"ע ושם לי כ"צ. וצטניסם כתוצ
 הנה סערת ה' חונה ילחה. וצק"ר
 שנאמר הנה סערת ה' חונה ילחה
 וקער ונחגולל על ראש רשעים יחול
 והוא הכתוצ צירנני לי כ"ד אלף
 שסם כתוצ "קער" צלל וא"ו :
 קלג) ירנני י"א ושם כתוצ כדכה

יב] אמרו חכמים שבארץ שבע מיני גהינם קלד) ברא הקב"ה מששת ימי בראשית בשכיל רשעים גמורים שעוברים על התורה ועל המצות ומכעיסין להקב"ה בכל יום ויום וכופרים בעה"ב ומודין בעה"ז. וככל גהינם ובהינם יש בו ז' מדורות * וכל מדור ומדור יש בו שבעה נהרות של אש ושבעה נהרות של ברד וכל א' וא' רחבו אלף אמה ועמקו אלף אמה וארכו שלש מאות אמה וכל אחד מושכין ויוצאין זה אחר זה וכל

תקד לאזרחם

הערות תקוני וליונים

הגשמי אש שתחת הארץ ויש לו פיות גשמיים ושערים גשמיים בלחץ הזאת כדפי' רז"ל. חונס יש ארץ עד היום שעבר גיהנם פתוח עליו וקולם כים יהמה ועטמה כעטן הכצנץ ונשעה לשעה תדען נפשו למרחוק ומתרחקים משם בני אדם וזהו עוקם הגיהנם הגשמי. חונס יש רוחני הגשמי הזה לכפש והרוחני הזכר לרוח. ויש עליון לכשמה והכל צונקסר צונקד לזורך האדם הזה וקצר הארלות עם העולמוי העליוני וארקא זו נקשרת עם החלוני והיינו קוד גיהנם משתלב ונודריגת על נודרגה למעלה קוד החלוני דקות ונקשרת הנודריגות עד שמוגיעות מווליאיות אל ווליאיות אל הארלות שלו כאשר נבאר בקס"ד וזהו מש"ל:

תלמונו להם חלפיה די סומיא וארקא: (קלד) צערוצין דף י"ט איתא ז' סנוות יש לגיהנם סאול ואצדון וצאל ססת וצור סאון ועיט סיון וללמוות וארץ סתסתית וכו'. ועיין ז' נודורי גיהכי נזכר גם צונק' סוטה דף י' סוף עמוד צ'. וצונק"ט מונוור י"ח א"י ז' צתי דירות צגיהכי ואלו סן סאול ואצדון גיא דומה ללמוות וארץ סתסתית וארץ ליה. וצונק"ט הגרמ"ח ע"י סרצ סחכס וסר"ס צלצער כ"י יש ג"י אחרת עיי"ש צונק' סנעלס (צזוהר חדש) ססצ ז' נודורוי כקדר זה צור. ססת דומה. עיט סיון. סאול. ללמוות.

* פירוש ז' נודורות סס ז' גיהכי סכ"ל וכל גיהנם יש צו ז' נודורין סס פירעיים צונדור וכודע סהאדם חוטא צו' נודריגוי ילה"ר כאשר נבאר צזוהר ולבך סס ז' מיני גיהנם וצלותו ילה"ר עלמו צכל אי וזהו יס צו ז' צחינות סהאדם נמוח צו לבך יש צכל גיהנם ז' נודורין סכפי וזה סנמשך אחר ילה"ר כן יכנס ללותו נודור וכפי וזה סהנודור ונולא צאדם זוהנות ילה"ר כך סולט צו לבך נכנס צונדור הנתיחתם לילה"ר חלק ילה"ר סנמשך אחריו ועל זה הדרך יש ילה"ר על זריזות לטוואה צעצירה. ולזה סס נהרות אש נגד חומה על צעצירה ויש ילה"ר על עללות סאדם ומעלל מן סתורה והנולות ולזה סס נהרות צרד נגד וזה סנחקרר והנולות סהס חובה על האדם ועוד יש צה צחינות רצות מאד צענין זה ופני צצני אדם חלוקים צנודותם לכך דינס חלוקים לכונה צחינות חורין רצים וסדקים ועקרבים סכל ומצב אל מצב לכך נפרעין מונו ולזה כל עקרב ועקרב מונוה על ועציהו ולזה כשהרשע נכנס וגזר דינו ציד ונלכדי חבלה מוליכין אותו אל חדר המיוחד הלריך ואל העקרב הלריך ולפעמי' סחטא פעמיס הרבה מנייתים אותו ומחייין אותו כדי שיטעום שיבור העונת פעמיס טעום סעצירה ולפעמיס טעבר עצירות הרבה מוליכין אותו ומחר לסור לו

רשע ורשע עוברין בהם ונשרפין במקומן , וארבעים אלף מלאכי חבלה קלה
 ממונים עליהם חזרין ומחיינ אותן ומעמידין אותן על רגליהם ומודיעים להם
 כל מעשיהם ואומרים להם עכשיו עברו לפנינו בנהרי איש בנהרי ברד
 בנהרי לפידים בנהרי שלג על שעברתם על דברי תורה ומצות שנתן בסיני
 ואתם לא יראתם מן האש של גהינם ומן דינה של אבדון, עכשיו בואו
 ותנו חשבון על מעשיכם :

[ב] **ולא** עוד אלא שבכל מדור ומדור יש בו שבעה אלפים חור קלון) וכל
 חור וחור יש בו ז' אלפים סדקים וכל סדק וסדק יש בו שבעה
 אלפים עקרבים וכל עקרב יש בו שלש מאות חוליות וכל חוליא וחוליא
 יש בה ז' אלפים כדי מרה תלויין ומושיכין ויוצאין הימנה שבעה נהרות
 של סם המות ואדם הנוגע בהם נבקע וכל אבר ואבר שבו נופלים מתוך
 גופו וכריסו נבקעת ונופלת על פניו ויהיו מלאכי חבלה עומדין ונוטלין
 כל אבר ואבר שחטא בו קלון) יבאו מלאכי חבלה ונפרעין ממנו :

[ג] **כל** המדות הללו קלה) שבגיהנם למי מזונות קלט) למיני' ולמשומדי'
 ולאפיקורסים ולמוסרים ולכופרים בתורה ולכופרים בתחיית
 המתים ולאשר נתנו חתיתם בארץ החיים ולאשר פשמו ידהם בזבול
 ולאשר החטיאו את הרבים כגון ירבעם בן נבט וחביריו כולם יורדין לגיהנם
 מעל כנפיהם והם גדונין לדורי דורין שנאמר קו) ויצאו וראו בפגרי
 האנשים וגו' :

הערות תקוני' וליונים

חסד לאברהם

ארץ תחתית: (קלה) צפי חסיל
 הגי' ואי' מלאכי חבלה. ונראה ש"ל
 וחלף מלאכי חבלה: (קלון) צפי
 הניל הגי' חלף שכל מדור ומדור
 יש בו ז' אלפים סדקים כל סדק
 וסדק יש בו וכו'. וצופי' גיהנם

וסדק לסדק או וסדק לסדק כפי
 סינוי חטאו והכל צופר וצופר
 מלונעלה והכל לריך ואין דבר לצטלה
 והכל לטהרתו של אדם ולטובתו שאין
 לך מנוחה נכנס לצית המלך חלף
 אחר כלותו יוני מורעו אחר עהרתו
 וזהו מה שרצינו לזכר :

(מוצא צפי ר"ח סי' היראה פי י"ג) פרק די' כתיב וז' ונדורות יש בגיהנם
 וכל מדור ומדור יש בו ששה אלפים צתים וכל צית וצית יש בו ז' אפים
 חלוכות וכו' עיין סם וצצהו"ד ח"ה לד' ו"ט: (קלון) צפי חסד לאברהם
 הגי' ונוטלים כל אבר ונחיה אותם ונענידיים אותם על רגליהם ונפרעין
 מהם: (קלה) כל הסיון הזה הוא צוני' כונן צקלת סינויים עיין סם:
 (קלט) כראה דליל וזונות. וצפרקא דרצנו הקדוש צאות ז' כחוצ

[כג] זָךְ תהום החמישי. למעלה מן ארקא תהום למעלה מן תהום בהו קנ"א) למעלה מן בהו ים, למעלה מים מים. למעלה ממים תבל ועל תבל הרים וגבעות וכל יושביהם שני' קנ"ב) הרים רעשו וכל הגבעות התמוגגו. וי"א מיני בריות יש בתבל קנ"ג) יש מהם שראשו דומה לאדם וגופו לאריה, ויש מהם דומה ראשו לאריה וגופו לאדם ויש מהם שראשו דומה לשור וגופו לאדם ויש מהם להיפך ויש מהם דומה לנחש וגופו לאדם ויש מהם שיש לו' ד' רגלים וגוף א' וכרס א' (ושתי רגלים) וכשהם יושבין דומין לשני בני אדם וכשהם הולכים דומין לאדם א'. ולא עוד אלא בשעה שהם אוכלים ושותים עושים מריבה זה עם זה ואומרים זה לזה אכלת יותר ממני, ועל תבין קנ"ד) עתיד הקב"ה לישב, ומקים את פגרי המתים של אותם בני אדם מן העפר שהם עושים את עצמם כאלו טמונים בעפר, ומחיה אותם ומעמידן על רגליהם ומודיע להם נסים וגבורות ונוראות עצומות כדי שיהיו מכירין בהקב"ה שהוא מחיה המתים, זאח"ב יושב הב"ה ומחלק להם חלק ושכר טוב לפי מעשיהם ומנחיל אותם מכסא הכבוד שלו שנאמר קנ"ה) מקימי מעפר וגו' וכסא כבוד ינחילם :

[כד] זָךְ תהום הששי למעלה מן תבל תהום תהו. למעלה מתהו בהו למעלה מן בהו ים למעלה מים חלד, ועל חלד אדם ובהמה וחיות השדה ועוף השמים ודגי הים וכל מיני שקצים ורמשים. ותורה ומצות ומעשים טובים ויראת שמים שני' קנ"ו) שמעו זאת כל העמים האזינו כל יושבי חלד : [כז] למעלה מן חלד וילון קנ"ז) שהוא נכנס ערבית ויוצא שחרית ומחדש בכל יום מעשה בראשי, וילון אינו משמש בלום

— הערות תקונים וליונים —

וכולם נוזמונים : (קנ"ו) ישעיה ס"ו כ"ד : (קנ"א) צק"ר לזעלה מן תהום תהו לזעלה ונתהו זהו לזעלה ונתהו וכו' ועיין בתי' כוכן : (קנ"ב) כחיס א' ה'. ושם כתוב הרים רעשו ומוגגו והגבעות התמוגגו. וכן הוצא פקוק זה גם צק"ר וצנ"י כוכן ושם ע"ק "הסריס" : (קנ"ג) כל זה עד סוף הסיון צק"ר ליחא. וצנ"י כוכן ליחא וזה לפיקים וגאיות וכל יושביהן ויש צחצל סק"ה מיני בריות ויש וחס צני אדם שראשם דומה לשור וכו' עיי"ש כוה סיונים : (קנ"ד) אינו נוצן ול"ל ועל חבל וכ"ה צנ"י כוכן : (קנ"ה) שמואל א' צ' ושם כ' וקיס : (קנ"ו) חללים נ"ט צ' : (קנ"ז) צנ"י חגיגה י"ב ע"ב וצחצות דר"כ פ' ל"ז ז' רקיעין הן וילון רקיע שחקים זבל ונעון וכוון ערבות. וכ"ה צחצח"ט נזנור קי"ד. ועל קדר זה נחלס

שני קנח) כדוק שמים, ולמה וילון דומה לפרגוד של משי שמכסין אותו
 ובשעה שהוא יוצא מעבירין אותו כך וילון בשעה שיעלה עמוד השחר ותצא
 חמה לשמש עולה ומכסה פני רקיע ראשון מפני (ש)גלגל חמה (ותכנים)
 [וכשתכנים] חמה מעבירין אותו כדי שתעלה לבנה כוכבים וכל מזלות
 : לשמש בעולם קנח) :

לה] למעלה מן וילון שמים ק) שני השמים מספרים כבוד אל קחא)
 למעלה מן חלד מוצב סולם גדול וראשו מגיע השמימה
 ושיעור של סולם מהלך ת"ק שנה. ונ' מאות וס' אמות יש בו, וכל אחד
 ב' אלפים פרסאות ות"ק פרסאות. ות"ק פרסאות ארכה ות"ת אלפים
 פרסאות רחבה ומלאכי קדושים ושרים נכבדים ממונים עליו. ואלה שמותם
 של שרים הממוני עליו. אקציאל, אדמהאל, חרבהאל, יבשקאל, ארקיאל
 חבלאל. תלדאל. וכולן על שמם של אדמה קנז) וכל מלאך כשהוא יורד
 ועולה אינן עולין ואינן יורדין אלא ברשותו בזמן שהכתר בא מפי ממטרון:
 זו] למעלה מן שמים ים קנב) ולמעלה מן ים מים. וחומות חזקות של
 אש מקיפות לכולם, וסולם גדול נצב בשמים ומגיע לרקיע

— הכרות תקונים וליונים —

סה. חבל צוני חזית פ"ו ובפסיקתא דר"כ פס' כ"ג חסצס צאופן אחר
 עי"ש ובנוי ונשלי פרטס ח' חיתח עשרה שנות לארץ: (קנח) יענים
 נ"י כ"ז: (קנח) עיין בגמ' חגיגה דף י"ג ע"ג ובנוי כונן ובס"ל
 ובנוי י' הדצרות שהם כוילון שנושך לפני פתח הצתים שהפניונים
 רואים את החילונים והחילונים אינם רואים את הפניונים. וילון יש צו
 חלונות ונולחי השרת רואים את בני אדם הסולכים בארץ ויי שהולך
 בדרך טובה או בדרך רעה ווי שהולך ברעה וניחין אוחו ונלחין
 אוחו צעעחו עד יום פקודתו: (קכ) צוני כונן שנים הנקרא רקיע ושנת
 חנה ולצנה וכוכבים ונולות וכו'. ובס"ר לנעלה ון וילון שנים שנאמר
 הנוטה כדוק שנים ולנה נקרא שנים שנים לפי שגבול הקצ"ה חס וניס
 וכו' עי"ש. וצ"י הדצרות לנעלה ון וילון רקיע יש צו כוכבים ונולות
 וכו' עי"ש ולקונן ס"י ל"ו: (קכא) תהלים י"ט צ"י: (קכז) לפי זה נראה
 דל"ל ארליאל... יצטהאל... חלדאל. כי אז נולא שכולם נקראים
 על שם ז' שנות שיש לארץ. ארץ אדמה תרבה יצטה ארקה חבל חלד.
 עי' אצות דר"כ פי ל"ז ובזיקרא רבה פי ל"ז. ועי' צפי חס"ד לאצרהם ונעין
 צ' נסר ד'. וסוצ ונלחתי בצדאל (דף י"ד ע"ג) שכי על ארץ החמתינה
 מלאך ננוכה עליו ונעו ארליאלו (כנראה גם שם ע"ס ול"ל ארליאל)

ומלאכים קדושים ושרים נכבדים ממונים עליו ואלה שמותם. אל. לאל.
 אליאל. אלכום. בליעואל. בלעי. בצלאל. ועדריאל. ולמודיאל. והם
 ממונים על שערי צפון, שרים ממונים עליהם ואלה שמותם, דודניאל.
 דרכיאל. המון. חנאל. וחננאל. ועל שערי מזרח שרים ממונים עליהם
 ואלה שמותם. אוליבן. סוקיאל. וזנחאל. זנחאל. ובחטמיאל. וטרפיאל.
 וטרפליאל, והם על שערי שמים ממונים:

[ז] למעלה מן שמים רקיע שקבועים בו חמה ולבנה כימה וכסיל כוכבים
 ומזלות מושלים קיד) וכל תהום ותהום יורד על הארץ
 התחתונה וסולם גדול מוצב ברקיע וראשו מגיע לשחקים ומלאכים קדושים
 ושרים נכבדים ממונים עליו. ואלה שמותם. דרוגיאל. דרכיאל. ודרכיאל
 יבשגיאל. זדוניאל. וחגנאל. קניאל. והם ממונים על מעשה רקיע על
 שערי רקיע, על שערי צפון שרים ממונים ואלה שמותם. בלאה. בהיאל.
 וכלביאל. לוליאל. לואליאל. ויקריאל. ועל שערי רוח מזרח ממונים ואלה
 שמותם. קוריאל. פדאל. שרניאל. ענאל. עניאל. עלאל. והם ממונים
 על מעשה רקיע:

[ח] למעלה מן רקיע שחקים שבו רחיים עומדות ומזחנות מן לצדיקים
 לעתיד לבא שנ' קנה) ויצאו [צ"ל ויצן] שחקים ממעל
 קנו) ומנין ששחקים נקראו שמים שנ' ודלתי שמים פתח (למו) ומנין
 שרחיים מזחנות מן לצדיקים שנ' קנו) וימטר עליהם מן לאכול קנה) ושם
 ירושלים ובית המקדש עומדים ותלויים בשלשלאית של אש בין שחקים
 לזבול קנט) וזיוון הולך ומבהיקן בגלגלי חמה ומלאכי צבאות מזחנות כתות
 — הערות תקונים וליונים —

ועל יצסה יוצסהאל ועל חלד חלדיאל: (קנג) ע"י צס"ר צ"ס סס סיכויס
 רציס צזה: (קנד) ע"י חגיגה י"ב ע"ב. וצס"ר ולנועלה מן רקיע סוויס
 סבהס קבועיס חונה ולבנה ומזלות וכו'. והוא ע"ק ול"ל ולנועלה מן
 סוויס רקיע. וציתר הסיכויס סס עיין סונה עד ועל סערי רוח מזרח
 סריס מונוויס עליהס וזה סונוהס וקיס כרמי"א. ואחר זה סייד הכתוב
 סס בצלנלע הדבור הנוחחיל "ובארץ הסתהוכס" (עיין וס סכתצתי לעיל
 הערה י) והמוקסיין לאלו נוהריאל וכו': (קנה) תהליס ע"ח כ"ג:
 (קנו) עיין חגיגה י"ב ע"ב. וצנוי"י הדצרות. אלל צס"ר סס חולרי סלג
 חולרי צרד וחולרי על וכו' ועיין לקוון ק"י וי"א וצהערותי סוה:
 (קז) תהליס ע"ח כ"ד: (קנס) כ"ה צגוי חגיגה סס וצנוי"י הדצרות

כתות לתוכו (של הקב"ה) שנ' קס) הרעפו שמים ממעל ושחקים יזלו וגו'.
 תפתח ארץ ויפרו ישע וצדקה. ואין צדק אלא ירושלם ובהמ"ק שנ' קסא)
 צדק ילין בה. וסולם מוצב בשחקים וראשו מגיע לזבול ומלאכים קדושים
 ושרים נכבדים ממונים עליו ואלה שמותם. זבדאל. ונהאל. ורזאל. זכה.
 טמאל. מוריאל. ומפירואל. טואל. ורמאל. חסדיאל. ורחמיאל. והם
 ממונים על מעשה שחקים ועל שערי שחקים של רוח צפון שרים ממונים
 עליהם ואלה שמותם, פריה. צדקיאל. קנאל. שנחתיאל. שמעיאל. ועל
 שערי מזרח שרים ממונים ואלה שמותם, צדקיאל. קדושה. תורניאל.
 תרעיאל. תורת. עמאל, ועל שערי מערב ממונים ואלה שמותם. מוריאל.
 קטואל. הריאל. מלטיאל. פלטיאל:

למעלה [בין] משחקים זבול שבו שבעה היכלות של אש בנוים וז'
 מהנות של מלאכים עומדים ושבעה מזבחות של אש
 בנוים ושבעה כתות של גדורי (9) נכונות ועומדות ומיכאל שר הגדול עומד
 בראשם הכתן הגדול ולבוש בגדי כהונה גדולה ומקריב קרבן של אש קסג)
 על מזבח ה' ומקטיר קטורת על מזבח הקטורת ומעלה תמר של להבה על
 מזבח העולה שנ' קסג) בנה בניתי בית זבול לך ומנין שזבול נקרא שמים
 שנ' קסד) הבט משמי' וראה מזבול קדשך וכולם זבול ומגיע למעון ומלאכי'
 קדושים ממונים עליו ואלה שמותם. גדוריאל, נוריאל, גנביאל, פלהאל,
 פרקיאל. פלטיאל. והם ממונים על זבול, ועל שערי צפון. רחומיאל.
 חנואל. כתיאל, שרפיאל, ססיאל. סריאל, ועל שערי רוח דרום שרים
 ממונים ואלה שמותם, שוריאל. מחניאל. גדיאל. קוישאל. עננאל. ועל
 שערי מזרח שרים ממונים ואלה שמותם. מרפיליאל, בהליאל, רננאל.
 רמאל, קלה, כסה, מרגון. ועל שערי רוח מערב שרים ממונים ואלה שמותם
 לוהקנה, אסות. קסושוותה. ליפקושי, סומכוס. ילהליהל. והם ממונים
 על שערי זבול:

— הערות תקונים וליונים —

ובאורכ"ע אורג' ד' קוסטואל: (קנט) צחגיגה סס אי' זבול סצו ירוסלים
 וצ"ה ונוצח צנוי וכז' עי"ש: (קס) ישעיה וי"ה ח': (קסא) סס אי' כ"ח:
 (קסג) עיין חגיגה סס וצונחות ק"י וצחסי' סס וצנוי"י הדצרות. לאכל
 צק"ה אי' לנעלה ונשחקים וכוון סצו ונקדס צנוי ונוצח וכז' סס' וכוון
 לשבחך פעלת ה' ונקדס ה' וגו'; (קסג) וולכ"י אי' ח': (קסד) ישעיה ס"ג:

[מ] למעלה מזבול מעון שני' קסה) מעונה אלהי קדם. שבו כתות של מלאכי'. מחנות מחנו' של משרתי' הכורות חבורי' של צבאות הגלים דגלי' של גדולי' [אולי ציל גדולי] אש, מערכות מערכו של להבה שהן אומרות שירות ביום. שבחות בשחר. תהלות בצהרים, זמירות בערב. כיון שרואין שהגיע הלילה פוסקין שירה מתוך פיהם ודוממין במקומן שני' קסו) יומם יצוה וגו' קכו) אמרו בת ראשונה שאמרה שירה וקדוש ותחלה עדיין לא שנתה קסה) שכל א' וא' אומרת שירה וקדוש לעולם חומ'ת גע'ץ שירה רבה רקיע שהוא מתחיל שירה וקדושה בראש כל מלאכי השרת בכל יום, ומניין שמעון נקרא שמים שני' קכט) השקיפה ממעון קדשך מן השמים. וסלם במעון נצב וראשו מגיע למכון ומלאכים קדושים שרים ונכבדים ממונים עליו ואלה שמותם מחניאל מערכיאל מלכיאל מלטיאל מצמצמיאל מעוניאל מחקקיאל מצננוגיאל מצפצפיאל. והם ממונים עליהם. על שערי מעון של רוח צפון שרים ממונים ואלה שמותם. אהיאל אניאל אגיאל חוקיאל תפליאל קרניאל אנקל דחקיאל מרגביאל שתניאל מתניאל. על שערי רוח דרום שרים ממונים ואלה שמותם. שמיאל ברקיאל רעשיאל הדריאל ומריאל ומלכיאל ויחוק רבה. ועל שערי מערב שרים ממונים ואלה שמותם. צורתק שם קדוש וגורא, מיטפא פליפלי שר השם. והם ממונים על מעשה מעון:

[מא] למעלה מן מעון מכון שבו אוצרו' שלג ואוצרו' ברד קע) ואוצרות מל ואוצרות מטר ואוצרות הרוח ואוצרות ברקים ואוצרות דעמים ואוצרות ויקים גשמי רצון ברכה ונדבה ועליות אנלים ועליות רביבים ומערות של אש נהרות של להבה ונחלי אפרסמון מהור שהם מתוקנים ועומדים מששת ימי בראשית לצדיקים לעתיד לבא וקדרים של שופה ושל שערה קעח) ומערה של קיטור ותלתותיה' קעצ) של אש וכל האומר כל

— הערות תקונים וליונים —

קסה) דברים ל'ג כ"ז: (קסו) תהלים נ"ג: (קסז) כ"ה צחגיגס טס וצמי" הדצרות חך צהסכי חוסצ נועון חסר נוכן וכ"ה גס צס"ר וסס חוסצ עוד למועלה ונועון זבול למועלה וחזבל ערצות עי"ש וכל זה כגד ד' הגוי הכ"ל: (קסה) עיין צ"ר פי ע"ח ח'ן כת של וועלה ונקלסת וסונה וכי. וצמי' חגיגס ר"ס דך י"ד: (קסט) דברים כ"ו ב"ו: (קע) כ"ה צגמי' סגיגס טס וצמי" הדצרות עי"ש: (קעח) נחאס דל"ל וסדכ"י טל סופס

המדות הללו אין עיקר ברייתן אלא מן השמים קעב) ומנין שמכון נקרא שמים שני קעד) ואתה תשמע השמים מכון שבתך. וסלם במכון נצב וראשו מגיע לערבות ומלאכים קדושים ושרים נכבדים ממונים עליו ואלה שמותם אמניאל ואפפאל ואררדיאל ובקבקאל וגדוריאל וגחליאל וגמריאל וגחציאל וסמכיאל והם ממונים על מעשה מכון:

ענב] למעלה ממכון ערבות שבו אוצרות צדק קעה) ואוצרות צדקה ואוצרות משפט ואוצרות חיים ואוצרות רחמים ואוצרות תשובה ואוצרות תפלה ואוצרות ברכה ואוצרות טללים ונשמות של צדיקים ואוצרות רוח חיים ואוצרות שלום ואוצרות אמונה ואוצרות טללי חיים וטללי אפרסמון שעתידי הקב"ה להחיות בו המתים :

ענב] והכרובי' והאופני' וחיות הקדש וגלגלי מרכבה ושרפי להבה וגדודי אוכלה וגדודי צבא וגדודי מערכה וענני אש וענני גחל

וענני לפיד וענני קול וענני כבוד וכסא אבן ספיר וכסא הכבוד והקב"ה יושב למעלה מכולם בהיכלו כמראה ברקים (בהיכלו) ואור כמראה הלפידים וחשך וענן וערפל סביביו שני קעב) ישת חשך סתרו וגוי וכל רקיע ורקיע מהלך ת"ק שנה ורחבו מהלך ת"ק שנה ומרקיע לרקיע ת"ק שנה קעב):

ענד] למעלה מערבות רקיע רגלי החיות ועוביין כנגד כולן קעה) ולמעלה מהם ירכי החיות ועוביין כנגד כולן. ולמעלה מהם ענבי החיות ועביין כנגד כולן, ולמעלה מהם צוארי החיות ועביין כנגד כולן, ולמעלה מהם ראשי החיות ועביין כנגד כולן. ולמעלה מהם קרני החיות ועביין כנגד כולם וכל אבר ואבר שבחיות כנגד שבעה תהומות וכנגד ז' תהומות מעונות וכנגד בנתיים וכנגד מן הארץ ועד לרקיע וכנגד מן לרקיע לשחקים ושיעור גובהן של חיות אחד ועשרים וחמשת אלפי חלקים משיעור של הקב"ה לכך נאמר רם על כל גוים ה':

— ספרות תקונים וליונים —

וקערה כצחגיגה עס וצני' " הדצרות: (קעב) ל"ל ודלתותיהם פכ"ה צחגיגה עס וצני' " הדצרות: (קעב) חקרן הכיכר י"ט פה. וחולי ל"ל וכל האוור כל המדות הללו בארץ דכי הללו את ה' וזן הארץ וגוי אש וצבר וגוי. אין עיקר ברייתן אלא מן השמים. ועיין צחגיגה עס ותצין: (קעד) וולכים אי' ח': (קעה) ע"י חגיגה עס וצ"י הדצרות וצק"ר ותמלא עס איזה טיכויים צוחאור הזה: (קעב) תהלים י"ח י"ב: (קעב) כ"ה

[א] למעלה מחיות הקדש כיפי הקדש קעט) נתונות בראשי החיות
 גבוהות אלף אלפים רבוא מדה כנגד שרים הגדולים
 ולמעלה מהם קרני החיות יוצאות מכפי החיות גבוהות אלף אלפים ריבוא
 מדה כנגד צבאות ומשרתי אל, ולמעלה מהם כמראה נוגה נתון על קרני
 החיות שנ' קפ) ודמות על ראשי החיה רקיע. ולמעלה מהן רקיע כעין הקרח
 הנורא נתון על קרני החיות שנ' ודמות על ראשי החיה רקיע, ולמעלה מהם
 כמראה נוגה קפא) נתון על קרח הנורא וגובהו אלף אלפים רבוא מדה
 כנגד שרפי להבה וכרובי הדר. ולמעלה מהם אבן ספיר נתון על מראה
 הנוגה וגובהו אלף אלפים רבוא מדה כנגד מדה עיוז. ולמעלה מהם כסא
 הכבוד על כסא אבן ספיר גובהו אלף אלפים מדה ופרוש על כסא הכבוד
 בנד של מיני מאורות שאין כיוצא בו ומחמדים כלם שהיו חמה ולבנה כימה
 וכסיל ומזלות דומין לפניו כזיו הנר לפני האור השמש וכל בריה ובריה
 ומזלותיהן ומעשה ידיהם (כן) שעושיין חקוקין עליו והב"ה חוקר בהם ובמזל
 שלהם ובכל מעשה שעושיין ג' פעמים בכל יום ויום שנא' קפג) כי רם ה'
 ושפל יראה וכתוב קפג) המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ
 למה נאמר בשמים ולמה נאמר בארץ אלא מלמד שהקב"ה רואה בשמים
 ובארץ מזלותיהן ובארץ גופן וכל מעשיהם שעושיין בארץ. ועוד שאין כל
 בריה מתה והולכת מן העולם עד שנופל שרו תחלה למעלה קפד) שנאמי'
 והיה ביום ההוא יפקוד ה' על צבא המרום במרום קפה) זה שר שלהם במרום
 ועל מלכי האדמה באדמה זה גופן של בריות :

— הערות מקובים וליונים —

צחגיגה טס : (קעח) עיי כל הנואנר הזה צחגיגה דף י"ג : (קעט) צס"ר
 כפי הקסת נחונות ע"ג ערצות גזרות אלף אלפים ורצוא רצות וכי
 עי"ש. וכח"ל ט"ל טס כפי הקדש. וכן הכחוצ טס ח"ז וקלפי הקסת
 נחונות צח"שי החיות וכי גזוס אלף אלפיין ורצי רצות ודה וכי ל"ל
 וכפי הקדש ככחוצ פה לפנינו : (קפ) יחוקל אי כ"ז : (קפא) צס"ר
 לנעלה נוננו ונכון ונר"ח הסוגה ונתון על קרח הסוכר גזוס אלף
 אלפים ור"י ודה כנגד רכז חלקים רצותים אלפי וגוי לנעלה נוננו
 נעון ונר"ח"ו כור"ח"ס ונחון על נר"ח הסוגה גזוסים וכי כנגד קרני
 הסוד וכרובי כבוד לנעלה נוננו כסא ח"ז ספיר וכי עי"ש : (קפג) תהלי'
 קל"ח ו' : (קפג) טס קי"ג ה' ו' : (קפד) צנכילתא צטלח פרסה צ'
 דקירא וצקמות רצה פ' כ"ד ודצרי' רצה פ"א וני חזית פ' ח' וצני טמוא

[מ] **למעלה** מכולם הקב"ה יושב על כסא רם ונשא ומקפין לו
 זהב ספיר וברקת מפני מראית העין וכל העולם כולו תלוי
 בזרועו של אדון ואין יגיעה בזרועו שהיא סובלת את העליוני ואת התחתונים
 שני קפו) ומתחת זרועות עולם. וארבעה נהרות של אש מושכין ויוצאין
 מזיעתן של תחת רגלי כסא הכבוד נגד ארבעה רוחות העולם ועושים ים
 גדול של אש וים הגדול מוקף סביבות כסאו ונהרות של להבה מקיפין את
 ים של אש ועננים גדולים מקיפין את נהרות של להבה ועבי קל מקיפין
 את העננים הגדולים ואבני אלגביש קפו) מקיפין את אבני ברד ושרי אלים
 ושרי אראלים ושרי מלאכים ושרי גדודים ושר צבאות ומלאכי אש ומלאכי
 לפיד ומלאכי גחל ואראלי זוהר ומפשירי להב וברורי בזק וחשמלי שרהבת
 קפה) וחיילי ערבות ממונים על שערי ערבות רקיע ועל נהרות דינור ועל
 ים של אש סובב לכסא הכבוד תת"ק ושישת אלפים רבבות מלאכי השרת
 עומדים מימין כסאו וכנגדו משמאל כסאו ונהרות אש מוקפין ועוברין בניהם
 קפט) שרים גדולי ממונים ועל [צ"ל על] כל צבא וצבא שמימין ומשמאל
 ומלמדין אותן לומר שירה חמרה לפני כסא כבודו של ממ"ה הקב"ה:
 [נז] **אמר** ר' ישמעאל קל) כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי
 השרת שהמלאכים מבקשים לומר שירה תהלה ועושים כמו
 הרים של אש וגבעות של להבה ואומר להם הקב"ה החרישו קלח) עד

— הערות תקונים וליונים —

ריש מ' י"ח ותנחומא צלח סי"ג ובתנחומא הקדום הכדו"ח הוא צקוף
 פ' צא. צכולס ננלח רק כי חין הקצ"ה כפרע ונאוונה עד שנפרע ונשר
 גלה ונלועלה תחלה. ודרשו כן ונקרא הכ"ל. חבל שכן הוא גם בכל
 צריה זה לא ונלחתי צטום ונקום. זולת צצ"ר ריש פ' כ"ח חיתא חין הצ"ה
 נפרע וון הרשעים עד שהוא קורא אגאלוגין שלהן ונלועלה ופי' צונח"ק
 שהוא שטר חוב ודין עיי"ש וצערוד. ולכ"ל חולי י"ל סר"ל סר שלהן
 ול"ע: (קפה) ישעיה כ"ד כ"ח: (קפו) דצרים ל"ג כ"ז. ועי' לעיל צקינן
 י"ח: (קפו) עיין גני צרכות כ"ד ע"צ ובתנחומא סו"פ וארא: (קפה) חולי
 ל"ל שלהבת: (קפט) נראה דל"ל ציניהם: (קל) הונאנר הזה ונחלתו
 עד "יהי שמו וצורד" הוצא צצהנו"ד ח"ג צטס "פרק ונפרקי היכלותי
 ושם ח"י אסריהם ישראל כונה הם חציצים לפני הקצ"ה יותר ונח"ש
 כי צטעה טעה"ש וצקטים לוונר סירה לנעלה תחלה חין סציצות כקא
 הכבוד נחרי חש וכו': (קלח) צצהנו"ד מוקף החרישו חלי כל ונלחך

שאשמע תחלה שירות ותשבחות תפלות ונעים זמירות ישראל (הכתיב קלג)
 בן יחד כוכבי בוקר אלו ישראל ויריעו כל בני אלהים אלו מלאכי השרת
 (קלג) וכל מלאכי השרת וכל מלאכי הרקיע כששומעין קול שירות ותשבחות
 שאומרין ישראל למטה מיד הם פותחים בקול רם ואומרים קק"ק ה' צבאות
 וכשיגיע זמן של מלאכים לומר [שירה] זמרה שמועא"ל המלאך השר
 הגדול הנכבד והנורא עומד על חלוני רקיע התחתון לשמוע ולהקשיב קול
 שירות ותשבחות וזמירות העולות מן בתי כנסיות ובתי מדרשות ומשמיע
 לבני רקיע וחיות הקודש וכיון שהוא שומע ומשמיע לכל רקיע ורקיע מיד
 יורדין כמה כתות מחנות מחנות וחיללים חיללים של מלאכים לתוך נהרי
 אש ונהרי להבה ומובלין עצמן שבעה פעמים ובדקין עצמן באש שלש
 מאות וששים וחמשה פעמים לפי שהם ממונים למלאכת עולם ויורדים
 בכל יום לשום שלום בעולם וכיון שהגיע זמן שירה עולין לרקיע ומטהרין
 עצמן באש. וכי מלאכים צריכים טבילה אלא מפני ריחן של בני ילוד
 אשה שהם בעלי טומאה וזיבות לפיכך ממבילין עצמן באש והולכים
 כמלאכי ערבות רקיע קלד) ואח"כ קורא זה לזה ואומר זה לזה ועולין מנהרי
 אש ברשות זה לזה ועושין עצמן כאור ובברקים של זוהר ועולים בסולם
 של אש עד שמגיעין אצל חיילי ערבות אצל חשמל טוהר אצל חיות
 הקודש אצל גלגלי מרכבה אצל כסא כבוד רם ונשא מיד עומדין באיטה
 ופחד וביראה וענוה ומכסין פניהם עם כנפיהם לבל יסתכלו בדמות אלהים
 השוכן במרכבה ועומדים כתות כתות של אלפי אלפים ורבי רבבות וצבאי
 צבאות בלא מספר לפני כסא הכבוד ובאותה שעה יושב הקב"ה על כסא
 הכבוד מלא כל העולם שנא' קלס) מלא כל הארץ כבודו, אף חיות הקדש

— הערות הקונים וליונים —

ומלאך וכל חי וחי' וכל חיפן ואופן כל סרף וסרף שצבאתי עד שאשמע
 ואחזין הסלה קול סיראן וכי: (קלג) חיוב ל"ה ז': (קלג) נכחן ועד
 וכשיגיע זמן צבא"ל ליתא פה (כ"ח צמורד) והמורא כה"צ "חימתי
 כבוד צמורס כדכתיב רומס על השמים אהיס צמון סכל סאכץ כצודך
 וכי חלפ"ס ורצ"ת סל וס"ס עומדים לימין הסכא וכנגדס לשמאל הסכא
 וצין כהרי (חס) ונקיפין ועומדין ושריס הגדולים העומדים ממונים על
 כל גדוד וגדוד ועל כל לצא ולצא וימין הסכא ושמאל הסכא ומלמדין
 לומר סירה וזמרה לכבודו סל ונלך ונלכי סמלכיס סקצ"ס יסכרך וכסמגייע

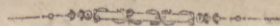
מתכונות ומתקדשות וכל א' וא' אלף אלפים כתרים של מיני אור בראשיהם ומלובשים לבושי אש ומתעטפים פניהם בבזק זהקב"ה פוריע קלו) פניו מפני חיות הקודש. ואופני הדר יכרובי הוד וחיות הקודש מתקדשים ומטהרים ומתלבשים ומתעטפים יותר מפני שהמרכבה על פניהם וכסא הכבוד על רום ראשם ושכינה למעלה מהם ונהרי אש עוברים ביניהם לפיכך הם מתכונים ומזהירים ומזקקים באור שבעתים וכולם עומדים במהרה ובקדושה ואומרין שירה והלל חמרה ושבח וקלום וצחלה בקול [א'] כדיבור א' בדעת א' ובנעימה א' קלו) ולא זה בלבד אלא ישנפולים מהם ממלאכי השרת אלף אלפים רבבות נהרי אש דינוד ונשרפין מפני מה מפני שכל מי שקודם או מאוחר בשירה מיד נשרף ואף חיות הקודש אין בהם מיקדם או מאוחר מפני שקומתן כא' ונעימתן כאחת ונמיעתן כאחת וחיותן כא' ומתכונות בארבעה רגלי הכסא רגל זה כנגד זה אופן זה כנגד זה חיה זו כנגד זו כרוב זה כנגד זה ונעימות זו כנגד זו והן פותחים פיהם בשירה בקדושה ובמהרה ובקול דממה דקה שני קלם) אחר הרעש [וגו'] קול דממה דקה. ומנשאין את המרכבה בקול שירות ותשבחו. באותה שעה קדושי מתקדשים מהורים מקלסין עירין מרוממים גלגלים מפאדים חיות ומלאכים מזמרים ונחלקים בשלש כתות של אלף אלפים וריכי רבבות ואומרים קק"ק. כת א' אומרת ק' ונפלות על פניה וכת א' אומרת קק"ק ה' צבאות וחיות הקודש מתחת כסא הכבוד עונות אחריהם ואומרים ברוך כבוד ה' ממקומו מפני שהשכינה בכל מקום. (ולעתים) (ולעתיד) לבא השכינה חזרת למקומה לבית קדשי הקדשים ואומר בכי"מ [ר'ת ברוך כבוד ה' ממקומו] קלט) יהי שמו מבורך לעולם ועד ולעולמי עולמים מי כמוך (ר) מומרסי"י ה' אלהי ישראל בעל גבורות לך מומרסי"י ה' אלהי ישראל יהללו כסא

— הערות תקונים ולוונים —

זמן לומר שירה וכו': (קלד) צצהנ"ד וסוזרין וסוזין כוללכי ערבות :
 (קלה) ישעיה ו' ג': (קלו) צצהנ"ד איחא והקצ"ה חוזר פניו וחס :
 (קלו) וזהו סאווריס צחפלת שחריס וכולס וקצלים עליהם עול וכלכות
 פניס וכי להקדיש ליוזרס צחח רוח צספס צרוס וצנעיונא קדוסה
 כולס כחחד עוניס וסווריס צירסה : (קלח) וולכיס אי ייעו י"ב :
 (קלט) ונכאן עד "לנלח כלחיס" הוה גס צק"ר צקופו. ושס כי יסי פון
 עזורך : (ר) סס איחא "וולך הנקרא עעכסי" :

כבודך לך יתנו גאות ורבות ועוז ותפארת לך יאמצו ויחזקו לך ישבחו לך
 יחדשו לך ירננו לך ישמחו לך יברכו לך ירוממו לך יפארו לך ינשאו לך
 יגדלו לך יקדשו לך יקלסו מומרס"י ה' אלקי ישראל. משרתיך יכתירו לך
 כתרים וישירו לך שיר חדש וימליכוך לצח נצחים לעולם ועד מומרסי
 ה' אלהי ישראל חכם הרזים וארון (הסתרים) [הסתרים] אמן, כי אין
 זולתך ה' אלהי ישראל וכך אני בומח מיום היותי על האדמה כי אין כמוך
 ואין בערכך ואין מבלעדיך ואין לך שני ואין דומה לך כי אתה לך לבדך
 יחיד ומיוחד ושליט בעולמך ואין לבדך במעלה ומטה ברום ובתחת בעומקה
 ובגובה בשמים ובארץ בימים ובתהומות בים ובחרבה באש באור ובחשך
 בגלוי ובנסתר בחיים ובמות ברוחות וברקיע ובשחקים ובמלאכים ובגדורים
 בעירין ובצבאות ובחיילות בחיות ובאופנים באילים בעליונים ובתחתונים
 בראשית ובאחרית בתחלה ובסוף לפנים ולאחור. יחיד אתה לבדך ואין
 בלתיך ואין מבלעדיך כי כל העולם כולו תלוי בזרועך כי הכל בדברך והכל
 שלך וכל העולם מודים ומהללים לשמך כי אתה אדון הכל ומלכותך מלכות
 כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור. ובכן עמדתי לחלות פניך ולשבח שם
 תהלתך באימה ובפחד. ובזאת במוח לבי כי לא פניתי לאל אחר ולא
 כרעתי לאל נכר כי שמך אייחד לעולם ולפניך אתפלל ואשתחוה כל ימי
 עודי עד בא חליפתי. שאתה בוראי וגואלי ודורשי חסדי וחסני טהורי
 יחידי כבודי משגבי ומנוסי וקדושי מלכי ואלהי שם תפארתך אוקיר לעולם
 באימה אחלה פניך כי ראה אהנה [אולי צ"ל אראה] ברעש אל אלוה אל
 שדי אל רם ונשא אלוה ברוך בעולמך ומתגאה בסוד אלי בקודש אזורי
 עוז המתנשא בדברות קודש א' א' א' נ' נ' נ' ס' ס' ס';

[מדרש מעמי חסירות ויתירות]

עֵתָה הסכלת עשה (ח) כתיב בהיא ולמה אלא שאינו מסכיל (למה) [אלא] למי שהסכיל פעמים הרבה והוא בעל מריבה (ז) : עשה

סמים שנאתי (ג) עשה כתיב בה"א למה שאינו עושה מחלוקת אלא מי שהוא עושה אותה פעמים הרבה (ד) : למען עשה כיום הזה להחיות עם רב (ה) עשה כתיב בה"א למה, כך אמר להם יוסף לא ממני היתה אלא הקב"ה עשה (ו) :

וְעוֹד יהיה סימן זה בידך כל שכל בשי"ן מן לשון חכמה וכל סכל הנכתב בסמ"ך מן לשון ששות :

כָּל יִמְלֹךְ שבמקרא חסר חוץ מן אחד מלא (ז) תחת עבד כי ימלוך. וכי בדין הוא אתמרהא ישיא של הקב"ה חסר ושל בשר ודם

מלא אלא מה נתוסף בתוכו ו"ו וה' לעולם ישב (כישמלוך) [אף כשימלוך] עליו הדיוט ועבד (ח) ולמה כל ימלך של בשר ודם חסר כגון והוא ימלך

תחת (ט) אלא שאין מלכות בשר ודם מלכות שלימה. ולמה ימלך של הקב"ה חסר כגון ה' ימלך לעולם ועד (י) כגון זה וחבירו חסרין אפשר שאין

מלכותו של הקב"ה שלימה, אלא כל זמן שזרעו של עשו בעולם שהן ממליכי עליהן עבודה זרה כביכול אין מלכותו של הקב"ה שלימה. ואימתי תהא

שלימה לכשיעשה בהם הקב"ה דין שני (יא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו אותה שעה והיתה לה' המלוכה :

כָּל אמלך שבמקרא חסר חוץ מן אחד שהוא מלא (יב) חי אני נאם ה' אלהים אם לא ביד חזקה חרוע נטויה ובחידמה שפוכה אמלך עליכם

— הערות תקונים וליונים —

- (ה) צראשית ל"א כ"ח : (ז) צמי חקר ויתר אשר צמי פליטת קופרים אי עשה ה' כתיב שפעניים הרצה היה סכל. והכונה שאינו נקרא סכל אלא ווי שהסכיל פעניים רצות. וכן צקנוך עשה קטים וכי : (ג) תהלים ק"א ג' : (ד) צמי חו"י טס אין עושה אלא ווי שעשה פעניים רצות : (ה) צראשית כ"ב : (ו) צמי חו"י לא ונוני היה אלא הקדושה עושה. ויס לחקן טס אלא הקדוש צרוך הוא עשה ככתוב פה : (ז) ונשלי לי כ"ב : (ח) צמי חו"י למה מלא לוור ווי לעולם כשימלוך הדיוט : (ט) אין זה כתוב צטוס ווקוס. וכנראה ל"ל והוא יונלך תחתי צונלכים אי אי ל"ה : (יוד) טמות עיו י"ז : (יא) עוצדים אי כ"א : (יב) יחזקאל כ"ב ל"ג :

מלא ולמה אלא אמר הקב"ה לישראל אני הוא שהמלכתם אותי במיני
בששה בחדש:

כל תמלך שבמקרא חסר חוץ מן אחד יג) עתה ידעתי כי מלך תמלוך מלא
למה שאין מלכותו פוסקת לעולם ועל תנאי שאם ישמרו בניך את
בריתי וגו' יד):

כל צדיקים שבתורה צדיקים כתיב חסר יו"ד חוץ מן אחד באלה המשפטים
שהוא מלא נו) ושוחד לא תקח כי השוחד יעור פקחים ויסלף דברי
צדיקים מלא שאפילו צדיק גמור וגומל שוחד הוא מסיתו נו):

כל ראשונה שבמקרא חסר חוץ מן ג' שהם מלאים. והביא אותם אל
הכהן והקאל"ר [ר"ת והקריב אשר לחמאת ראשונה (ויקרא ה' ח')] **כל**
מלא למה אלא להדר קרבנו של עני מפני חלישת דעתו של עני: ושלמתי
ראשונה משנה עונם יז) מלא. על חללם את ארצי יח) כשם שברכתי
אותם בארץ וקראתי אותם ארץ חפץ יט) כך אכס בארץ ואקללם בארץ
שכשם שאמרת יכ) תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה כך אקללם
בראשית בשביל כך ושלמתי ראשונה משנה עונם ראשונה שלברכה וראשונה
שלקללה: כי לקחו מבנותיהם להם ולבניהם והתערבו זרע הקדש וגו' ויד
השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה כה) מלא למה שאם לא יחטאו
וימעלו השרים תחלה אין הקמנים עושין כלום ולפי שמעלו השרי' והגדולים
ראשונה לכך הוא שלם כז).

כל קרבן חסר ו'ו למה שהוא קרבן של ישראל כענין שני כג) ויצא ה'
וגלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב. וקרבן שהיו ישראל מקריבין

— הערות תקונים וליונים —

יג) שנואל חי כ"ד כ"א: יד) תהלים קל"ב י"ג: טו) שנווח כ"ג ח':
טז) עיין בזנחת סי עס שכי ויסקלף דצרי לדיקים ונלא דנולא והטעם
שאפילו הדיינים לדיקים גמורים שוחד נקנאו עכ"ל וכנראה לקס זה
והמדרכ הזה חף חס לא הזכירו פה. — ויט לי להעיר על וי"ט צ"צ
סי וי"ט אינם חלל לדיקים כצלי דאמר רי יוסקן כל לדיקים שנאמרו
צקדוס לדיקס כתיב. והרי גם כל לדיקים שנאמרו צתורה לדיקס כתיב
חוץ ונן חי וי"כ ונאי רחיה נודכי צקדוס לדיקס דהס לדיקי כצלי וי"ע.
ועיין וי' חו"י לד ליו סדריש כעין זה על קרא חללים לא תקבל לנגס
חקר וי' צאלהים) לפי שאפי' לדיק גמור ששוחד נקסו: יז) ירו"י י"ו
י"ח: יח) עס: יט) ונלאכי גי י"ג: כ) דצרים י"א י"ג: כה) עזרא

הוא היה מלחמתן של ישראל וכן מצינו שכל זמן שהיו ישראל מקריבין קורבנות היו יוצאין במלחמה ונוצחין וכן הוא אומר (כד) ויקח שמואל מלה חלב אחד מה נאמר ויהי שמואל מעלה העולה ופלשתים וגו', וכשהיו נמנעים מלהקריב קורבנות היו יוצאין ונופלים בחרב לפני אויביהם וכן הוא אומר (כה) גם סגרו דלתות האולם וגו' מה נאמר אחריו והנה [נפלו] אבותינו בחרב וגו'. דבר אחר קרבן למה חסר לפי שהוא קריבן מן לשון לקרוב לפי שהקרבן מקרב את ישראל לפני השכינה וכן מצינו בנח הצדיק שלא נתקרב להקב"ה עד שהקריב קרבן שני (כו) ויבן נח מזבח לה'. וכן אברהם (כז) ויבן שם אברהם את המזבח. וכן יצחק בנו (כח) ויבן שם מזבח ויקרא בשם ה' וכן יעקב (כט) ויזבח זבחים לאלקי אביו יצחק, מה נאמר בהבל (ל) והבל הביא גם הוא. בחרד מה נאמר (לא) ומלאך ה' אמר אל גד לאמור כי יעלה דוד להקים מזבח לה'. אחריו מה הוא אומר ויעל דוד בדבר גד. וכן באלהו מה הוא אומר ובישאר גביאים וכל ישראל וירם קרן לעמו תהלה לכל חסידיו לבני ישראל עם קרובו הללויה (לב):

ויאמר המלאך לדואג סב אתה ופגע בכהנים (לג) לדויג כתיב אמר לו נתפסתה כדג את עברת דבתה את קום בה (לד) לפי שבראשונה

— הערות תקונים וליונים —

ט"ז ז'. ושם כחוצ כי נסאו ונכוחים וגו': (כז) ר"ל ונלא צו"י:
 (כג) זכריה י"ד ג': (כד) שמואל א' ז' ט': (כה) ד"ה צ' כ"ט ז':
 (כו) צרחשית חי כ': (כז) שם כ"ז ט': (כח) שם כ"ו כ"ה: (כט) שם
 נ"ו א': (ל) שם ד' ד': (לא) ד"ה א' כ"א י"ח: (לב) תהלים קנ"ח י"ד:
 (לג) שמואל א' כ"ז י"ח: (לד) צירובלומי קנהדרין פ' חלק ה"ב א"חא
 ויאמר הונך לדויג א"כ יהודה צן פזי לדויג כתיב חונר לו נתפסתה כדג
 חתה עצדתה רצתה סוצ חתה ופגע צכהני ה' עכ"ל ופ"י צמני ונסת
 חת עצדת רצתה הרי כצר עשית והצחת לשון הרע הגדול הזה עכ"ל
 וכן פ"י צמנחת ט"י. ונני לא יצין גדול לחץ הפירוש הזה כי ח"ך ט"יך
 לשון ונעשה צדצור לשון הרע. גם ונה זה רצתה. צוה הוא גדול וכנגד
 נני הוא גדול. ורלית לונור דר"ל צדצור לה"ר עצר עצירה יוחר גדולה
 נסריגת נוצ כי הלה"ר ה" צצחירתו ונשא"כ הסריגה ה" צדצר הונלך
 שנונלח שהיה חנוק צוה ויש שאונר"י דכה"ג ל"ש ח"ן שליח לדבר עצירה
 (ע"ין צשער הונלך פ"ה ונה' ונלוח וצק' פני דוד ר"ש פ' צלק וצטו"ח
 כוז"י קנעא חו"נו ק"י ל"ז) אך לשון עצדת דחוק לפירש כן. חבל עתה
 כאשר נגלה לנו דצרי הנדרש ה"ל כחאה לי צרור כי אך ע"ס הוא שם

אמר שאול לעבדיו לפגוע בכהנים ולא שמעו לו שנא' לה) ויאמר המלך לרצים הנצבים עליו וגו' מה כתוב שם ולא אבו עבדי המלך לשלח ידם לפגע בכהגי ה' מיד אמר שאול לדואג אתמהא אפשר לומר שאין בדין נהרגין אתה העדת עליהם שני' לו) ויען דואג האדומי והוא נצב על עבדי שאול ויאמר ראיתי את בן ישי בא נבה אל אחימלך וגו' וכתוב לו) יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו כשם שהעדת עליהם כך עכשיו צא ועשה בהם את הדין שאתה עד הוי לדואג לדויג כתיב שאמר לו נתפסתה כרג שאתה העדתה עליהם צא ועשה בהם את הדין שני' סב אתה וגו' ויפגע הוא בכהנים וימת ביום ההוא שמונים וחמשה וגו':

ויבא נעמן בסוסיו וברכבו לה) בסוסו כתיב ולמה. אלא אף על פי שהיה בו ישר צבא נהג באלישע הנביא כבוד והשפיל עצמו ולא בא לפתח אלישע בכל מרכבתו ובכל סוסיו אלא בסוס אחד בלבד שכך כתוב ויבא נעמן בסוסיו וברכבו בסוסו כתיב לה):

כל הר חרב שבמקרא חסר חוץ מן אחד מלא וי) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב מלא ולמה. אלא שעד שלא חטאו ישראל במעשה העגל היתה הרב לפניהם מאבדת את אויביהם וכשחטאו במעשה העגל נעשה חורב בלשון חרבה וי) :

כל נשיאה בשין. של בריות למה לפי שהשכחה מצויה בבני אדם וי)

— הערות תקונים וליוכים —

צירוסלנוי ול"ל תחת "עצדתה רצתה" "עצרת רצתה" ככתוב פה. ור"ל כיון שהיה העביר שמועת דבה זאת עליו לענוש אותם צידו: (לה) שנושא ח"י כ"ב י"ז: (לו) סס סס טי: (לז) דברים י"ז ז': (לה) וולכים צי הי טי: (לט) כן הוא גם צווי חו"י: (נ) שנות ל"ג ו': (נא) גם זה צווי חו"י. וסס ח"י וכשחטאו היתה חרב עליהם. והכונה כו"ס פה: (נב) ג"ז צווי חו"י וסס ח"י שכחה וולויה צצני אדם והם שוכחים עונותיהם צין צפוגג צין צוויד. ושאל הכתוב פה ליתא סס. וכאלה שחקר סס והנעתיק ערצו הדברים. ול"ל ושל הקצ"ה לונה ופני שטוכה עונותיהם ושל כזילה לונה שהוא צין צפוגג צין צוויד. וכעין זה הוא סס צווי חו"י לך וי"ג כשא עון צטין כתיב לכשיטיב וודרכו הרעה הוא נושא עונותיו. וצירוסלנוי פאה פי ח"י ק"ף הלי צי ח"י ח"ר הונח ח"ר חכמה הקצ"ה חין לפניו שכחה הא צטל ישראל נעשה שכחן ויה עעס נושא עון כשא כתיב וכן הוא לוונר נשחת עון עונך וגו'. וכ"ה גם צפסיקי' דר"כ פסי' דקליחות

ושל הקב"ה מי אל כמודך נשא עון מג) למה בשין שאף על פי שאין שכחה לפניו אלא כביכול. הוא משכח עונתיהם של ישראל. ושל נבילה למה בשין והנושא את נבלתם בין שונג בין כמזיד. לכך כל נושא כתוב בשין לשון נשיאה:

כל שמחה שבמקרא בש"ץ למה מפני ששמחת העולם הזה שמחה
שהיא נמחת נד):

קנוא ב' מילין [צ"ל מלאין]. ויאמר יהושוע אל העם לא תוכלו וגו' אל קנוא הוא נה) מלמד שהקב"ה מקנא כשהאומות העולם עובדין עבודה זרה. ולמה קנוא מלא שהוא מקנא על ישראל יותר מן אומות העולם: אל קנוא ונוקם וגו' נוי) מלא ולמה? שלא תאמר אין הקב"ה מקנא אלא בינונים לאו אלא ביותר לצדיקים ולחסידים שאם דבר [צ"ל עבר] אחד מהן דבר קל הוא [נוקם] ממנו בעולם הזה כדי שיהיה נקי לעולם הבא וכך אתה מוצא במשה רבינו שעל מי מריבה נגזר עליו שלא יכנס לארץ וכן הוא אומר נוי) וסביביו נשערה מאד מלמד שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה נה):

— הערות תקינים וליונים —

ד' קס"ז. והנה צפ"נו צירוסלי טס פ"י כי נשא חסר כתיב מלשון נשיתי טובה עכ"ל. ואיני יודע צמח הוא חסר עד שנספתי זה נפרסיהו מלשון נשיתי טובה. גם שנלשון הוודרס פה וצוני חו"י צמחי הנוקומות הכל ונבואר שדורס כן וון הס"יין ולא מונה שהוא חסר. לכן נראה לי דר"ל משה דנשא לשון ונשא הוא צמחי שונחלית ונשא לשון שכחה צמחי ימחית כוונ נשיתי טובה. וכן נשיתי לחכס נשא (ירויה כ"ג ל"ע) לזה שאל וודוע צל וולת נשא של ונשא צמחיין שונחלית ולא צמחיין שהצרתה ג"כ כוונה. והס"ב שצזה צל להורות עוד כוכה אחרת שהוא ג"כ לשון שכחה של צריות וכו' של הקצ"ה וכו'. וכן הכונה גם צירוסלנוי ופסקתה טס וכן הכונה גם צו"ס צמחיין כל שונחה שבמקרא צמחיין וכו'. וכעין זה דרשו ג"כ צוני חו"י ל"ח על קרא ותכסיהו צמחית צמחיין כתיב וכו' וכן צלד וי כצמחים (ונשלי כז) שין למה וכו'. וכן צלד וי"א כי שריתי עם חלטים צמחיין כתיב ונלוד שניהם כונלחכי השרת וכדוונה עוד הרבה ע"ש וכעין זה צמחה וקוונות צוודרטי חז"ל וצווקו"ל הארכתי צכלל זה: (נג) ויכה ז' י"ח. (נד) גם זה צוני חו"י. וסס ח"י קשומח עוה"ז איכה שונחה שליונה מופני שהיא כנחית: (נה) יהושע כ"ד י"ט: (נו) נחיס ח' צ'. (נז) תהלים כ' ג': (נח) כ"ה צנגי' צוונות קכ"א ע"ב וצ"ק ד"כ:

ועוד קנאו ב' חסרין והם של בשר דם, ויאמר קנא קנאתי לה' אלהי ישראל [צ"ל צבאות] (נט):

כל רודף שבמקרא חסר וא"ו חוץ מן ב' מילין וילכו בלא כח לפני רודף (נ) יהודה בר סימון בשם ר' לוי בן פרטא (נא) כל זמן שישראל עושין רצונו של מקום הם מיתוספין כח וגבורה באלהים נעשה חיל וגוי (נג) ואם לאו כביכול וילכו בלא כח לפני רודף מלא הוא מתגבר ומיתוסף גבורה (נד) אמר ר' אחא (נד) בשם שבגלו ברודף מלא כך נגאלין בגואל מלא וכו'

— הערות תקונים וליוכים —

(נט) הם שני וקראות, אי צולכים אי י"ע. והשני צולכים הם י"ד. ושניהם חסרים וא"ו: (כ) איכה אי וי: (כא) הם האומר כזכר גם צויק"ר קר"פ אחרי מות וצוי איכה פ"א ק"י ל"ו וצוי, שמואל פי כ"ה וצפסיקתא דר"כ פסי דקליחות: (כג) תהלים ק"י י"ד: (נג) ר"ל כאלו ח"ו הרודף ויתוסף זכח וגבורה של מעלה. והנה כל המאמר הזה הוצא צילקוט תהלים סוף רמז תשע"ט ולא נרשם שם וקורו. אבל צרור שמו המדרש הזה לקחו. ושם הגי' כן ר' יודא צ"ר סימון צשם ר' לוי בן פרטא כש"אין ישראל עושין רצונו של מקום וילכו בלא כח לפני רודף אבל כשישראל עושין רצונו הם מוסיפין כח וגבורה שני באלהים נעשה חיל והוא יבוס לרבו עכ"ל. וצוי איכה פי אי איחא ר' עזריה צש"ר יהודה צר סימון אמר בזמן שישראל עושין רצונו מוסיפין כח וגבורה של מעלה כמד"א באלהים נעשה חיל וצומן שאין ישראל ערש"ו צצ"יכול מוסיפין כח גדול של מעלה וכו' ר"י צ"ר סימון צש"ר לוי בן פרטא בזמן שישראל ערש"ו מוסיפין כח וגבורה של מעלה שנא' ועתה גדל וגוי וצומן שאין ערש"ו כצ"יכול מוסיפין כח גדול של מעלה והולכין גם הם בלא כח לפני רודף עכ"ל. וצפסיקתא דר"כ פסי דקליחות איחא ר' יהודה צר סימון צש"ר לוי צר פרטא כ"ז שישראל ערש"ו מוסיפין כח וגבורה [ר"ל צהקצ"ה] כמד"א באלהים נעשה חיל ואם לא כצ"יכול וילכו בלא כח לפני רודף. וחסרון הכיכר יש שם ול"ל ואם לא כצ"יכול מוסיפין כח של מעלה והולכין גם הם בלא כח כמד"א וילכו בלא כח לפני רודף. ועפ"ז הוא שיה לר"ש צוי איכה שם רק שם מוציא קרא דצ"א"י נעשה חיל בצדדי ר' עזריה. אבל צערך עי' גואל מוציא השקי' הכ"ל צזה"ל הן מוסיפין כח וגבורה. ולפ"ז אין שום חסרון צהפסיקתא כמובן. אך לפ"ז אין מקום לנולת "כצ"יכול" שם כיון שמוקצ הדבר על ישראל. וצחמת צצילקוט האזינו רמז התקו"ה מוציא הפסיקתא כג"י הערוך ומשנינו מלח כצ"יכול. ופלא על החכם המו"ל הפסיקתא שלא הרגיש בכל זה. ולא עוד אלא שכתב

לציון גואל נח) מלא בכל המקרא. אחר מי אתה הודף נו) מלא מלמדך
שכל הגרף השעה דוחקתו ט):

כל אבותיכם שבמקרא חסרין חוץ מן אחד נח) ה' אלהי אבותיכם מלא
ולמה אלא להודיע שבזכות יעקב נבאלו ישראל ממצרים וכן לעתיד
לבא נט) וזכרתי את בריתי יעקוב מלא ט):

כל אבותי שבמקרא חסר חוץ מן ג' מלאין טה) וגם כל הדור ההוא נאספו
אל אבותיו מלא למה אלא בא ללמד עליהן שאינן טז) שלימין
ובשירים שני' ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושוע: תבא עד דור אבותיו טג)
מלא בא ללמד עליהן שנמשותיהן של רשעים יקום עמהן כחשך שהן
מלאין רשע טד): כל לבבו הבין לדרוש . . . . טה):

— הערות תיקונים וליונים —

זהערה י"ח טצילקוטו טס ט"ס ול"ל צבורה. וצאונת נהפוך הוא טגי
הילקוטו היא הגירסא היותר נכונה וגם הערוך נוסיינו: (נד) דצרי ר'
חח' חלו הוא צו"י ח"כה וצפסיקת' טס. וגם צו"י חו"י צלי טס האונר:
(נה) ישעיה כ"ט כ': (נו) כנראה שרונן אל הכחוצ (שמואל ח' כ"ד ע"ו)
אחרי נ"י חתה רדף. אבל צפספריס שלפנינו הוא חסר. וכן נוסר צנוסורה
צח"כה טס רודף צ' ונלאין וסי' וילכו צלל כח לפני רודף. והעם הסס
אל המדבר נהפך אל הרודף. ע"י צפי' ונסורת הצרית הגדול: (נז) חולי
ר"ל שהנרדף רק השעה דוחקתו אבל לאחר זמן הוא יל"ח. כו"ט צצ"ק
דף ל"ג לעולם יהי' אדם ונ הנרדפיס. והוא ע"ד שאנרו צצרכות ק"ד
כל הדוחק את השעה וכי' עיי"ס: (כח) שנות ג' ט"ו: (נט) ויקרא כ"ז
ו"צ: (ס) כ"ה גם צו"י חו"י ונוסף צקוף "לפי שהיתה נותתו שלינוס
ולא נמלא צה פסולת". והנה טס לד ו"י ח' כל [כראה דל"ל צכל]
הנציחים חליהו [ר"ל ונלא ו'] צר ונן ה' וכל יעקב חקר ו' צר ונן ה'
ללמוד שחליהו צה וגאל זרע יעקב. טזי הנה חכמי סולח לכס את חליה
[כן ל"ל] הנציח (ועיין צבעל הטורים צוודצר כ"ה י"צ שבכנראה גם הוא
שאז דצרו טס ונודרש הכ"ל) ועפ"ז יונחק ו"ט פה וכן לע"ל וזכרתי
את צריתי יעקב ונלא ו': (סח) סופטים צ' ג': (סצ) ל"ל שהינן שלימין
וצו"י חו"י ונלמד שכל אותו הדור כשרים ושלמים היו: (סג) תהלים ו"ט
כ': (סד) צו"י חו"י ללמוד שנספותן של רשעים דרוח ענאס צחשך
ססן ונלאין נסע: (סה) תהלים הדבר עיין צו"י חו"י טס:

[שני קונטרסים מן מדרש, ואולי מן מדרש
ילמדנו הנאבד מאתנו.]

.א.

קוריוסים ח) אמר אם יהא אדם עשיר יהא הקוריוסים עושה דינו ואם
לאו הרי ההגמון ואם היה עני אין אדם סופנו ז) אבל הא' אינו כן אלא הוא
עושה הדין לעני ... העשיר ג) למה שביה נעשת לעני ד) תדע לך שכן
מה ... ה) סולו לרוכב בערבות וגו' ומה אחריו אבי יתומים וגו' ור' אחא
אמר ביה שמו שהוא מלא את העולם הזה ומשפיע את העולם הבא ... והוא
רוכב סוסו ומשפיע לפניו ולאחריו. ורבינו ו) אומ' לג. ... מיסב על הדרגש
וקלובקרין ז) תחת זרועו והיו הכל סבורין [שמנשא] את זרועו ולא היתה
אלא קמוצה תחת זרועו כך הא' כל העולם עומד במאמרו והוא סובלו והוא
מלא את השמים ואת הארץ שנ' ה) הלא את השמים וגו' וכן הוא אומר ט)
מעונה א' קדם וגו' העולם מפילה למקום לא המקום מפל לעולם וכן הוא
אומר יוד) ויאמר ה' הנה מקום אתי וגו' וכי יש צור למעלה אלא אמר הא'
למשה כשיהיו בני חוטאים יהיו נסמכין על הצדיקים שבהם ואם אין להם
צדיקים על החסידים ואם אין להם חסידים על הנביאים ואם אין גביאים

— הערות תקונים וליונים —

ח) ר"ל שר הגדול לדון כל הארץ והגמון הוא שופטו מקום ח' והוא
חכם ומוטלת הקוריוסים. וזמס' ע"ז י"ח דוכסא לסגמוכא והגמוכא
לקומא ע"ש ובערוך ע' הגמון וע' קרים. — וכן חגי ופרש גם הכתוב
צוהרש שמוחל פ' כ"ה על פ' הלילכי ונדונים וגו' ונדמו של נתן שהיה
דוד ונטלה קוריוסים לאחריו וכי אשר כ"ה הגירסא בהנדפס בקונקט'י
וצוינעליא והנדפס אחריהם עתה ע"י הרב החכם מהר"ש באצער כ"י.
והכונה שהי' ונטלה שר ושופטו אחריו שאלס יפזר דברים יסגנו: (ז) ר"ל
אין אדם חוטבו כמו (ווי"ק כ"ה) מלן חסיצ מלן ספין: (ג) נראה של"ל
יסיר מן העשיר: (ד) אינו מוזן. ואולי ל"ל סצידו לעשות לו עני כי
הכתב מוטוטוט פה) ור"ל שאין העשיר חסוד צניניו אחרי כי הוא מוריש
וועשיר: (ה) ל"ל מה כתיב קולו וגו' (הסלי" ק"ה ה'): (ו) נראה דל"ל
ורצן סוורים: (ז) דרגש היא ועה וקלובקרין הוא צגד שומיחין לומר
גמן צנייהס וצופרים אותן כאלה ועושין מהן חלוק לימות הגשמים. כן
פ"י הרמזים צ"י ס"י ד צפ"צ מהי פרה אדומה. ועיין כלים פ' כ"ט ונסנה
צ' וצפ"י הרמזים וסר"ט פס: (ח) ילמיה כ"ג כ"ד: (ט) דברים ל"ג כ"ז:

(ח) יהיו נסמכין עלי שכן הוא או' (י) ונצבת על הצור ואין צור אלא א' שנ' (ג) הצור תמים פעלו. לפיכך אמר לו אם הקריבו קרבן לא יהיו מקריבין בכל מקום שהם מבקשין אלא היכן שאני משרה שכינתי איש איש מבית ישראל אשר ישחט וגו' ואל פתח אהל מועד וגו' (ד):

ד"א איש איש מבית ישראל זה הוא שאמר הכתוב (טו) כבוד א' הסתר דבר וגו' מהו כבוד א' הסתר דבר אלא ראה היאך הא' מחכב לישראל אמר להם למה אתם מבקשין להיות מפורסמין לפני האומות להיות שוחטין במחנה או חוץ למחנה או בהר או בכל מקום אחר, אם מבקשים אתם לקרב לי קרבן הרי בית המקדש למה שלא יראו אתכם אומות העולם מקריבין קומץ סולת ויהיו בוסרין (טז) ואומרין אלו לאלו קומץ סולת הוא קרבנו לפיכך כבוד א' הסתר דבר וגו':

ד"א כבוד א' הסתר דבר הרי את למד מן אוה"ע מי שהוא שוחט חוץ מן המקלון (ז) יהא נהרג אמר הא' לישראל כל מי שהוא שוחט מחוץ לאהל מועד יהא נחשב לו כאלו אדם הרג שכן הוא אומר (יח) [דס יח] שב וגו' ומה היא מיתתו בהיכרת ונכרת האיש ההוא מקרב עמו:

ד"א איש איש מבית ישראל זהו שאמר הכ' (יט) לך מנגד לאיש כסיל וגו' מהו לך מנגד לאיש כסיל אלא בנוהג שבעולם מלך בו"ד אינו מעמיד איקונין שלו בעיר אלא במדינה למה שלא יטול אדם אבן ויזרק באיקונין אבל במדינה אינו יכול למה שכל מי שהוא עושה אפי' באצבעו זאו' זה הוא המלך נהרג לפיכך אמר לך מנגד לאיש כסיל, ואל פתח אהל מועד [וגו'] אמר הא' בניי היו זהירין שלא תשחטו לא בעיר ולא בהר אלא בירושלם למה שכל מי שישחט בהר החיה אוכלתו תדע לך שכן ששתי פרשיות נאמרו כאן איש איש מבית ישראל אשר ישחט ונאמר כאן איש איש מבני ישראל אשר יצוד וגו' ומה הן שתי פרשיות הללו אמר הקב"ה

— הערות תקונים וליונים —

(י) שמוס ל"ג כ"ח: (יא) כנראה ראוי להספוך הסדר וכן ל"ל יהיו כסומכין על הנצי"ח שבהם ואם אין נצי"ח על הסקיד"י ואם אין חקיד"י על הלדיק"י ואם אין לדיק"י יהיו נסומכין עלי: (יב) סס: (יג) דברים ל"ב ד: (יד) ויקרא י"ז ג' ד: (טו) ונשלי כ"ה ז': (טז) ר"ל מצוין אותן. כי דבר ה' צוה (צמדצ"ט ל"ח) ונחרגם אונקלוס ארי על פחגנא דה' צקר הציאו צעקוד עי"ס: (יז) נראה שר"ל חוץ לבית הנקולין שהוא

אם שחמת שור כשב ועז אל תכסה דמן למה שהן מקחך וברשותך ואלו שהן ברשותו אם שחמת כסה דמן שלא יהא הורגך וקטיגורך, ומה אם אלו שאין להן לא ברית אבות ולא דבר בעולם אמר הא' כסה דמן על אחת כמה כל מי . . . . . :

ב.

מצרים ובמעשה ארץ כנען כ) אמר להן הא' בניי אם מבקשין אתם לירש את הארץ הזאת שמרו עצמכם מן העריות ומכל דבר של קלקלה והיו מהורין וקדושים ואתם יושבין לבטח שני' כה) ונמעת' על אדמתם וגו' : ונמעתם כז) כ' פ' ב' ר' ת' ב' א' כג) זה שא' הכתוב כד) עץ חיים היא למחויקים בה וגו' בוא וראה היאך הא' שוקד לזכות את ישראל לעולם שבשם שהוא מזהיר על המילה כך הוא מזהיר על האילן. ר' יוסי אומר בשם שיש ערלה באילן כך יש ערלה לבשר ולארץ כה) יש לבשר שמונת ימים שני' כו) וביום השמיני וגו' תדע לך כמה היא חביבה לפני הא' שהיא דוחה את השבת. יש לאילן ג' שנים בשביל מה בשביל זכות שלשת אבות בזכות אברהם שנתיהד תחלה לשמו של א' שבשם שבשנה הרביעית קדש הלולים לה' כך בנו של יעקב רביעי קודש לא' שני' קדש ישראל לה' כז) ראשית תבואתו זה יהודה. ובשנה החמישית תאכלו את פרוי אלו ישראל שהיו מאכל לאוה'ע שני' כה) אכלי עמי הוי בשביל האבות נתנו מצות ערלה לאילן, אמר ר' יוסי בשביל התורה שנקראת עץ חיים עץ חיים היא וגו' אמר הא' אם שמרתם מצות ערלה כך אני מעלה עליכם כאלו קיימתם כל המצות שבתורה שנקראת עץ חיים ובזכותה אתם נכנסין לארץ. וכי תבואו אל הארץ ונמעתם :

— הערות תקונים וליזכים —

צית הסחיעה : (יח) ויקרא סס. (יט) ונשלי י"ד ז' : (כ) נראה כי מוסב על קרא (ויקרא י"ח ג') כנעשה ארץ ונלרים וגו' וכנעשה ארץ כנען אשר אחי נוציא אחכס טמה לא תעשו : (כא) עמוס ט' פ"ו : (כב) וכי תצואו אל הארץ ונמעתם וגו'. ויקרא י"ט כ"ג : (כג) נראה שהוא ר"ת כ"ך "עתה צ"ה ר"י "תחנונא צ"ר "אצא : (כד) ונשלי ג' י"ח : (כה) עיין ילקוט מוקץ רמז קנ"ח שהצ"ח וכן הו"י אצכ"ר כסס טאצ"רס לאדם כך לארץ וכי עי"ס וכי צילקוט ר"ס פ' צא צסס התחנונא. והוא צהנפס וחדש פ' ולרא פ"י י"ח : (כו) ויקרא י"ב י"ב י"ג : (כז) ירמיה

ד"א ונטעתם כיבד הא' אילני ארץ ישראל כשם שכיבד את התורה.
 כיצד נתנה התורה בחדש השלשי ונתנה לדור הרביעי שכן הוא אומר כע'
 דור רביעי ישובו הנה, בשביל כך תהא קודש הילולים לרביעית. ובשביל
 שנכתבה בה' ספרים נתנה בחמישית למאכל שאכלו פיריה של תורה שנ'
 (ב) טוב פריי מחרוץ ומפו וגו', לכך נאמר ובשנה החמישית תאכלו את פרוי
 אמר הא' לישראל אם שמרתן מצות ערלה אתם נכנסין לארץ בזכותה:

וכי תבואו אל הארץ וגו' וערלתם ערלתו. זהו שאמר הכתוב (א) היחברך
 כסא הוות וגו' ר' יהודה בירבי סימון ורבתינו ר' יהודה בירבי סימון אמר
 כסא שהוא מביא הוות לעולם חברוך? מה כתיב בעסקו של מכשף וחבר
 חבר (ב) אמרו לו ישראל רבוני הן מכעיסין אותך ואת נותן להן שלוחה
 בעולם היחברך כסא הוות כאדם שהוא אומר לחבירו (ג) מה לך להומי אחר
 פלוני שמא כשפים עשה לך. ורבתינו אומרים כסא שהוא מביא הוות
 לעולם נעשה חברוך את נוטל עולם והן נוטלים עולם והרי שוה היחברך
 כסא הוות. יוצר עמל עלי חוק יושבין ובודין מיני צערים על בניך היאך
 לשעבדן הורגין את צדיקך ר' עקיבא וחביריו ר' חנניה בן תרדיון וחביריו
 (ד) יוצר עמל בעלי חוק הורגין אותן ומצערין בהן [כמו חייבין] כרת כאלו

— הערות תקונים וליונים —

ז' ג': (כח) תהלים י"ג ד'. וי"ג ה': (כט) זרחקית נ"ו י"ו: (ל) ונשלי
 ח' י"ע: (לא) תהלים ל"ד כ': (לז) דברים י"ח א': (לג) ר"ל סדזרה
 תורה כלסון צני אדם. אף שהם אינה יכולה לוור זאת כלפי וועלה
 ח"ו. ויש להנתיק הדבר עוד עפ"י ש בגמרא סנהדרין ס"ו ע"ב למה
 נקרא שונן כשפים שומכסיין פווליא של וועלה ע"ש: (לד) ופרש
 היחברך? וכי הם נעשו כנו חזירך עגס הם יושבים וגזרים גזירות על
 ישראל כאלו כהן להם הושפטו בארץ. — וע"פ דזריהם פה ונלחטי
 באור וקפיק למה שאנו צעיר הסירים רצה פרשה א' נקרא הגידה
 לי את שאהצם כפטי וגו' שלמה אהים כעוטיה על עדרי חזירך רצון
 אונרין שלא יראו בניך שלחתן לרה ויעו ונאחרך וידקו צעדרי חזירך
 הנד"א היחברך כסא הוות. ופי' צמת"כ שנוציא ראיה ונקרא זה על
 חזירך שפירושו אה"ע עכ"ד. ולא ציאר אף ונסנוע כן ונקרא זה. והיפה
 קול לומר"ש יפה נדחק צציאורו ע"ש. אונס ע"פ הכחוצ פה נראה
 דרצון שם אזלי לטיעתיסו הכא דנפרשים היחברך שהם ח"ו כנו חזירך
 שגזרים גזירות ולרות על ישראל. ובעבור זה אונר שלמה הנע"ה אהיה
 כעוטיה על עדרי חזירך. והיא ונלחם לחם וכעוטיה כאונר כיון שהם

שהן חוטאין ועוברין על גזרותיך לה) יגודו על נפש צדיק ודם נקי ירשיעו
 יושבין ונעשין חבורות חבורות ואגודות אגודות על בניך היאך לאבדן מן
 העולם כענין שנא' לו) ויקבצו בני בנימין ויהיו לאגודה אחת. ולמה הן
 רודפין אותנו כל כך שאנו עושין גזרותיך לז) אמר להם הא' חייכם שאני
 משמידן ועושה בהן מדת הדין, אמר ר' פנחס הכהן בן חמא והיה ביום ההוא
 אבקש להשמיד את כל הגוים לה) וכי יש דבר חוץ מידו של א' שהוא אומר
 אבקש אלא אמר ר' פנחס בן חמא כשאפתח פנקסא שלחם ולא אמצא
 להם זכות לפני אותה השעה אני נפרע מהם אבקש להשמיד לה) ולמה
 אני נפרע מהם בשביל ששיעברו אתכם וכל כך למה בשביל מילה וערלה
 וכי תבואו וגו' :

מדרש .

יתברך שמו של מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא חי וקיים לעולם
 ולעלמי עלמאי וכן הוא אומר ואולם חי אני ה' ואומר והי אלהים
 אמת ז) רואה נולדות ויודע מה שעתיד להיות דכתיב מגיד מראשית
 אחרית ג) ואין מי למחות בידו דכתיב לא איתי די ימחה בידיה ד) וכן
 הוא אומר כאשר דבר מלך שלמון ה) אלוה לא הקדימו אנוש לא ... חיות
 לא ש... חיים לא הכירוהו מתעלם ומסתתר מעין כל חי דכתי' ו) אכן
 אתה אל מסתתר וכתיב יושב בסתר עליון ז) והכל נלוי לפניו דכ' והוא
 בלא עמיק' ח) מתעלם מתנשא מתהדר משתבח מתהלל וברב עלילותיו

— הערות תקונים וליונים —

ח"י כונו חצירך ח"כ ונתיבא חכי סידצקו צניך צהס ופני גודל לרתס :
 לה) ופרש "עלי חוק" כונו שהיו עוזרין על חק הסורי: לו) הוא קילור
 לטון הכחוצ צטוואל צי צי כ"ה : לז) ר"ל ודוע הם רודפין ארסנו כ"ח
 ופני טאנו וקיינוין גזירותיך ונלוותך סגזרת עלינו: לח) זכריה י"ז ע"י :
 לט) הוואור הזה של ר' פנחס הכהן בן חווא הוא גם באסתר רצה
 פרטה ח' צסס ר' פנחס ור' חלקיה צסס ר' קיוון. ובחמווא הכדנ"ח
 ע"י הרב החכם הג' ונרש"ש באצער כ"י פ' ונשפעים ק"י ד' צסס ר' פנחס
 הכהן צר חווא כונו שהוא פה. ובחמווא הכדפס ונכזר טס ק"י ה'
 צסס ר' פנחס הכהן צר חווא צסס ר' חלק"י צסס ר' קיוון עיי"ש :
 ח) צוודצר י"ד כ"ח : צ) ירמיה י" : ג) ישעיה ו"ו : ד) דכיאל
 ד' ל"ב וטס כתוצ ולל חיתי די יונחל צידה : ה) קהלה ח' ד' : ו) ישעיה

מעלל דכ' ט) גדול העצה ורב העליליה וכתוב יוד) עמו עז ותושיה, גבור
 בכח עמו זרוע וגבורה דכ' יא) לך זרוע עם גבורה, ואו' יב) מכין הרים בכחו
 נאזר בגבורה, הנערץ בסוד קדוש' הנקדש בשפלי הנכבד בשפל יג) הנישא
 ברמים, הנגבה במרומים הנאזר בסביביו הנאזר... זה הנהדר במלכותו
 וממשלתו לעד נצחו בכל דור תוקפו לנצח... זכרו לדור [ודור] עדי עד
 הדרו בקודש אומצו מי יסחה יד) עריצתו מי יתנה גדלו מי יספר עלילותיו
 מי יבין כחו מי יגיד גבורתו מי ימלל מחשבתו מי יחקור עשתינותיו מי יניא
 טו) נפלאותיו מי יספר (עלילותיו מי יבין) ומי יכיל בסודו ומי יעמד על
 רב נסיו ונפלאותיו ורב בריותיו שברא בעולמו בים דרכו וים לא ראהו במים
 שבילו עקבתיו לא נודעו באש יבא ופניו לא נראה כי מעולם לא שלטה בו
 עין להודיע לכל שהוא אלוה ואין מבלעדיו וכשהצדיקים עושים רצונו הם
 מוסיפין כח וגבורה כמה דאת אמר טז) ועתה יגדל נא כח ה' יז) מהו יגדל
 ישר כחו וכן הוא אומר יח) אמרו לאלהים מה נורא מעשיך אמרו לפ[גיון]
 מאבא מה טוב אינון עובדין דידך מה דחילון אינון מנ... דידך מאן יכיל
 לשיובי גרמיה מן יומא דדינא רבא דכ' יט) מי יאמר זכותי לבי טה' מ'
 ואומר כ) אנה אלך מרוחך ואו' כא) אם אסק שמים, ואו' כב) אשר בידו
 נפש כל חי ולא ברא הקב"ה עולמו אלא בשביל ישראל שיהיו יראים ממנו
 שנאמר כג) למען תירא את ה' ואומר כד) והאלהים עשה שיראו מלפניו
 (וכשצדיקים עושים רצונו הם מוסיפים כח וגבורה שנ' ועתה יגדל וגו') כה)
 ואם לאו כביכול צור ילדך תשי כו) ואומר הונעתם ה' בדבריכם כז) ואומר
 ולא אותי קראת יעקב כח) כשישראל עושין רצונו של מקום הם עושים
 שמאל ימין שנ' כט) ימינך ה' נאדרי בכח וכשאין ישראל עושין רצונו של

— הערות תקונים וליונים —

וה' ט"ו: (ז) תהלים ל"א א': (ח) דכ"ח ז' כ"ב וסס כתוב והוא גלח
 עזיקתא: (ט) יחזיק ל"ב י"ט: (י) ח"ב י"ב י"ו: (יא) תהלים פ"ט י"ד:
 (יב) טס ס"ה ז': (יג) חולי הכונה שהוא נקדש ונכבד על ידי הסמלים
 הם בני אדם שהנהם בריותיו טברא: (יד) ר"ל יס"ח. והוא לשון תלמוד
 טנגזר ונולח טח בלשון הוקרא: (טו) ר"ל נ"י יפר: (טז) צונדצר י"ד
 י"ז: (יז) כ"ה גס צנ"י ח"כ פ' ח' צק"י ל"ה. ועיין בהערותי לחדש
 טעמי חסידות ויחירות חות כ"ג: (יח) תהלים ס"ו ג': (יט) וסלי כ' ט':
 (כ) תהלי קל"ט ז': (כא) טס טס ח': (כב) ח"ב י"ב י"ו: (כג) דצריס ו'
 ז': (כד) קהלת ג' י"ד: (כה) הוא כפול פה טכבר כתוב הוא לעיל לכן

מקום הם עושים ימין שמאל שני' 3) השיב אחור ימינו מפני אויב, כשישראל ע' ר' ש"מ אין חימה לפניו שני' 4) חימה אין לי. וכשארץ ישראל ע' רש"מ כביכול חימה לפניו שני' 3) וחרה אף ה'. כשישראל ע' רש"מ אין שינה לפניו שני' 4) הגה לא ינום וכשארץ ישראל ע' רש"מ כביכול ויקץ כישן ה' 7) כשישראל עושין רש"מ הוא נלחם להם שני' 4) ה' ילחם לכם וכשארץ עושין רש"מ הוא נלחם בהם שני' 3) ויהפך להם לאויב והוא נלחם בהם כשישראל עושין רש"מ רואה הקב"ה איזה צדיק יש באומות העו' ומביאו לדבוק בישראל שכן את מוצא ביתרו שנתגייר על ידי משה רחב על ידי יהושוע וכתוב בדוד 12) הגתים שיש מאות איש וכן אתה מוצא בשלמה שהרבה גרים נתגיירו על ידו שני' 4) ויספר שלמה את כל האנשים הגרים וגו' וימצאו מאה וחמשים אלף ושלושת אלפים ויש מאות ויעש מהם שבעים אלף נושא סבל וגו' וכן אתה מוצא בימי מרדכי ואסתר הרבה נתגיירו שני' 4) ורבים מעמי הארץ מתיהדים וכשארץ ישראל ערש"מ רואה איזה צדיק בישראל וגומלו שני' כי מפני הרעה נאסף הצדיק 5) כשישראל עושין רש"מ רואה בצרתם שני' בכל צרתם לו צר 6) ואין הקב"ה מדקדק עם כל אומה ולשון אלא עם ישראל בלבד שני' 3) רק אתכם ידעתי מכל [וגו'] ואפילו חס ושלום מבקשין ישראל לפרוק עולו [מהם] אין הקב"ה מניחן אלא מקבל מלכותו עליהם על כרחם שג' 5) העולה על רוחכם ואומר 17) חי אני נאם ה' אלהים אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה [וגו'] ואין הקב"ה מניח את ישראל לעולם אלא מרחם להם כאב שני' 5) כי הייתי לישראל לאב ואפרים בכורי הוא ואו' 11) כרחם אב על בנים והמקום ירחם עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

— הערות תקונים וליונים —

הסגרתיהו: (כו) דצרי' ל"3; (כז) ונלכחי 3; (כח) ישעיי' וי"ג כ"3. וקיפא דקרא כי יגעתי צי ישרא; (כט) שנות ט"ו: (ל) איכה 3; (לא) ישעיי' כ"ז: (לב) דצריס י"ח: (לג) תסל"י קכ"ח: (לד) טס ע"ח: (לה) שנות י"ד: (לו) ישעיה ס"ג י כתוב "הוא נלחם": (לז) שנות 3' ט"ו: (לח) ד"ה 3' 3' ט"ז כתוב ע"י אף קבל: (לט) אסתח ח': (נ) ישעיי' כ"ז: (נא) טס ס"ג ט': (נב) עמוס ג' 3; (נג) יחזקאל כ' ל"3 כתוב "והעולם": (נד) טס טס ל"ג: (נה) ירמיה ל"ח: (נו) תהלים ק"ג י"ג:

השממות ותקוני מעיות

צמצום לד ג' שורה ד' נשנו. ולא לרק הסערת ר"ש צללך צהערותיו
לתולדת רש"י הערה נ"ד על ד' רש"י בחגיגה הכ"ל שצלי ספק היא פרקי
היכלות דר"י. כי באמת שוכים המה זה וזה: — שם לד ו' שורה י' נשנו
והנועתיק כחצ צקיפו שהעתיקו ונועשה צראשית קל ר' ישמעאל כאשר
תראה בדבריו הנועתקים להלן לד י"ב:

בפנים לד א' שורה ט' ל"ל ולח הארץ ואיזו היא אות שבה נצרכ
שנים וארץ ט'. — צהערות. סוף הערה א' נשנו. ועיין צרכות דק
נ"ח לך ה' הגדולה זו נעשה צראשית וכה"א (איזו ט') עושה גדולות
עד אין חקר. ובח"א מהרש"א נדחק שם אך נשנו ונונו שזו נעשה
צראשית. ודע דצילקוט שנועמי רוח אלף פ"ב הג"י לך ה' הגדולה זו
יליאת וולרים שפי וירא ישראל והגבורה זו קריעת ים סוף. וצחלמודינו
שם והגבורה זו יליאת וולרים שפי וירא ישראל. וכ"ה צמו"ה ס"י קמ"ב.
וגם בזה נדחק מהרש"א שם ונאין היליאת וקרא זה הגבורה ליל"ו שהרי
נזכר שם הגדולה. חבל לפי ג"י הילקוט נחא. ובס' צית נתן ג"י ט"ס
ישן הגבורה זו יל"ו וכה"א אף הנקס חלסים וגו'. וגם זה נחא דכת'
צקיפיה דקרא צאותיות ונופתים וצולהונה וציד חזקה. והוה הגבורה.
ולפנ"ש פה דצטס צן ד' נצראו שנים וארץ י"ל דנושום זה דריש לך ה'
וגו' זו נעשה צראשית שכצראו צאלו אותיות קל הוי"ה:

לד צ' צהערות שורה ח' ל"ל ד' חו"ד דק י"ד סוף עמוד א' ודק י"ז
ע"ב: — שם שורה י"א חבל וולסון הגנוני והירושלמי שם: — שם
צריש הערה י' נשנו. ע"י וי' אודרע"ק ד' קושטא אות ה' שם וצואר
דכל ג' רוחות שבעולם נחתנו צאותיות אהיה א"ה וולנוטה י"ה לנועלה
ורוח רביעית נחתם צ"ה וולנועלה ו"ה וולנוטה. ועיין לקוון ריש ק"י ח'
ולפ"ז כולל דהעולם בכללו נחתם צטס אותיות היינו אהי"ה ו"ה. ועפ"ז
יצואר נ"ש פה ד"א צראשית וכו' ונחתמה צטצעת וכו' כי גם בזה דורש
צרא שית שצרא ונחתם העולם צטס אותיות הכ"ל כן נראה לי. ודע
דנ"ש צאודרע"ק שם שם י"ב אותיות עי"ש נראה שחושב שם אהיה
אשר אהיה שהוא בכל רוח ושם הויה שהוא צרוח רביעית שהם ציחד
י"ב אותיות — ובס"ר איתא ונחתנו וכו': — שם שורה כ"א ל"ל סוף
ק"י כ"ח עי"ש: — שם שורה כ"ג ל"ל וולקוון ס"י כ"ח צאוועו: — שם
צהערה י"א ל"ל ועיין לקוון קוון ח':

לד ג' סוף הערה י"ז נשנו. וכהכחוצ צילקוט הוא גם צנחמווא
הכדו"ח. ולד' הרצ הח' הנו"ל צהערות שם כיון הילקוט אליו ולא

השמעות ותקוני מעיות

להצ"ר עיי"ש :

לד ד' בקינן ו' ט"ז ארלות וכו' נשונט טס הערה. עיין אחיות
דר"ע ד' קישטא ברות ה' באלעטו : — טס סוף הערה כ"ד נשונט. ועיין
חגיגה י"ב ותנחומא הכדומ"ה פ' בראשית קינן גי"ו וקוח"ט נחמור כ' :
לד ה' סוף הערה ל"ג ל"ל ובקינן וי"ו :
לד ו' בקינן הערה וי' נשונט. וכן אמרו בצ"ר פ' י"ג הוי"ס
העליונים זכרים ותחתונים נקבות :

לד י"ב סוף הערה פ"ו ל"ל קינן וי"ו :
לד י"ג סוף הערה ל"ה ל"ל. ועיין עוד בקי"ר דף גי"ז בתחלתו :
לד י"ד סוף הערה ק"ט ל"ל ובקי"ר הוא כמו לפנינו פה ונקיים
ועל חרצה יאורים ונקצי (?) תהום שנאמר ונתתי יאורים חרצה :
לד גי"ז בהערות שורה כ"ב ל"ל ח"ה לד כ' וכ"ה בקי"ר שציוק כל
א' ט' טנים : — טס ריש הערה קצ"ז נשונט. בקי"ר מונס כל המדורין
כמו שהוא לפנינו אמנם בקפר חק"ל :

לד י"ז בקוף הערה ק"כ נשונט ובקי"ר כתיב באופן אחר עיי"ש :
לד כ' סוף הערה קל"ד נשונט וצוני ונשלי פ' ו' א"י י"ד נודורי גיהנס :
לד כ"ב בהערות שורה א' ל"ל פה. אצל בפסיקי' דר"כ פסקא כ"ג
וביק"ר פרטה ב"ט חסצס באופן אחר : — והכתוב טס "אצל בנדרש
חזית . . . . . עד עשרה שעות לארץ" ונקונו בהערה קכ"ב שורה גי"ו
ול"ל טס וביק"ר פ' כ"ט אצל צוני חזית וכו' עד לארץ : — טס סוף הערה
ק"כ ל"ל קינן ל"ז :

לד כ"ו בקופו חסר ליון ונקונו (תהלים קי"ג ד') :
לד כ"ח סוף הערה קפ"ט נשונט ועיין לקוץ הערה קל"ג : —
בהערה ק"ל ל"ל הוצא בקידור מער השונים לצעל השל"ה בקדושה דיוולר
אור ובבהמ"ד וכו' :

לד ל' שורה כ"א ואומר בכי"נו. ל"ל טס בהערות. ל"ל ואוורת
בכי"נו וכ"ה בבהמ"ד טס :

לד ל"ב סוף הערה א' נשונט. אצל בקפריס סלנו כי עשו צוי"ו וכן
נוקר בנקורה. ועיין בנקורה ירויה כ"ב גי"ו שנתקסה הנוגיה בנקורה
זאת ועיין בונחת ט' טס : — טס הערה ו' ל"ל הקדוש עשה :
לד ל"ה סוף הערה ל"ט נשונט. והכונה ל"ל טאף שצא אליו בכל
ונרכזותיו וקסיו כמו שהיה דרכו לנקוע בכ"ז כשצא. לפתח אלישע
השפיל עלמו וצא רק בקוס אחד וא"כ הקרי והכתיב שניהם אונת. וזה
שדייק ואמר ולא צא לפתח אלישע, לפתחו לא צא אצל בכל זאת היו

5732
השממות ותקוני מעיות

ענוו קוסיו ונרכבותיו. ואולי זהו ג"כ כונת הרד"ק שכי כי קוסו הוא
סרכב עליו וקוסיו על הצאים ענוו. והרצ ונהר"א זיק צפי אה"ו צנח"כ
לא הרגיש צזה וכחצ על הוי' הוי' שזה קטה ונאלד להכחיש הקרי. ועל
הרד"ק כתב ואין כאן חדוש לעשות צצביל זה קרי וכתיב. ולפי מה
צצארתי דצריה' אין וקוס להסגתו. — ולדעתו זהו ג"כ כונת הירושלמי
פי' חלק ה"צ צטעה שצא בעוון חלל אליטע צא אליו צקוסו וצרכבו. ר"ל
שכאשר הקריצ אליו אז צא יחידי צקוסו. ולרא"י ע"ז אונר ר"י טס צקוסו
כתיב. ווי"ט טס אחר זה צעי ויתן ליה כסף ודהצ אקטלוון ולצוסיין
אצנים עוצות ונרגליות. כ"ל שהוא ענין צפ"ע דצזה צא לייטצ הכתיב
כי יפלח אט צאונת השפיל עלמו לפכיו אס כן לנוה לקח ענוו קוסיו
ונרכבותיו לכן פי' שרלה ליתן כל זה ונתנה לאלטיטע אך הוא לא קיבל
וגחזי רדף אחריו ולקח ענוו. עיי"ט הטיצ ותולא כי כנים דצרי:

לד ליו שורה ג' חסר ליון וקונוו (ויקרא י"א כ"ח):

לד ל"ח שורה ה' חסר ליון וקונוו (סופטים צ' ז):

לד ל"ט שורה ג' ל"ל לעני יחיר... העשיר: — טס שורה ה'
נשונו הערה עיין צקדר רצה דצראשית קיוון א' על קרא כי צים ה' לוכ
עולוים וצקוף הערה ז' טס ועפ"ז יוצן דצרו פה:

לד וי"א שורה ד' ל"ל צהצרות. עיין צנצווא סוף לד קי"ז ותצין:

ברכת תודה ומזכרת אהבה

בעמדי כגמד ספרי הלז אברך מעמקי לכבי את אוחבי ורעי העוטדים
לימיני לתמכני ולהחזיק את ישיבתי בקודש. ואשר תמכו אותי במשך עת
הדפסת הספר הזה. ואותם אשר הכתיחו לי במכתביהם לקחת מאתי איזה
ספרים מספרי הלז במחירם הקצוב. למען אעזור חיל להוציא לאור בקרוב
גם את חלקו השני — אשר בעזה"י גדול יהי' כבוד הבית השני מהכתי
מדרשות — כולם יעמדו על הברכה ומציון וירושלם יושפע להם ברכה וחיים
באות נפיש היפה ונפיש המעטיר כעד שלומם ושוכם כל הימים.

המחבר והמוציא

B

132.

